

Popiežiaus katechezės

APIE PIRMOSIOS KRIKŠČIONIŲ BENDRUOMENĖS MALDĄ	2
APIE MALDOS IR DIEVO ŽODŽIO PIRMUMĄ	3
APIE PIRMOJO KRIKŠČIONIŲ KANKINIO MALDĄ	5

Lietuvos Vyskupų Konferencija

INSTRUKCIJA DĖL SANTUOKOS ĮREGISTRAVIMO PARAPIJOS SANTUOKŲ KNYGOJE IR CIVILINĖS METRIKACIJOS ĮSTAIGOJE BEI DĖL PASIRENGIMO SANTUOKOS SAKRAMENTUI PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO	7
LIETUVOS VYSKUPŲ KREIPIMASIS DĖL MALDOS UŽ ŠEIMĄ MĖNESIO PASKELBIMO	9

Homilijos

EUCHARISTIJOS ĮSTEIGIMAS / Švč. Kristaus Kūnas ir Kraujas (Devintinės) (B)	10
PRIDENGTO PRASMĖS ATSKLEIDIMAS / XI eilinis sekmadienis (B)	11
APIE ŠV. JONĄ KRIKŠTYTOJĄ / Šv. Jono Krikštytojo gimimas	12
TIKĖJIMAS APREIŠKIMU / XIII eilinis sekmadienis (B)	13

Dokumentai

Tikėjimo mokymo kongregacija KRIKŠČIONIŠKASIS TIKĖJIMAS IR DEMONOLOGIJA	14
--	----

Straipsniai

Paulius VI „BET GELBĖK MUS NUO PIKTO“	25
Kun. dr. Arnoldas Valkauskas KELIOS PASTABOS DĖL DOKUMENTO „KRIKŠČIONIŠKASIS TIKĖJIMAS IR DEMONOLOGIJA“	27

Bažnyčia Lietuvoje

Br. kun. Linas Genadijus Vodopjanovas OFM įšventintas vyskupu Kauno arkivyskupo Sigitto Tamkevičiaus kunigystės 50 metų jubiliejaus paminėjimas	29 30
Konferencija „Katalikiško švietimo uždaviniai Lietuvoje: padėtis, perspektyvos, iššūkiai“	32
Atsinaujinimo diena	34
Kunigų susirinkimai	36

Bažnyčia pasaulyje

Kardinolas S. Dziwiszas pagerbė vyskopus iš Lietuvos Šv. Stanislovo iškilmėse Krokuvoje	39
--	----

Benediktas XVI

Apie pirmosios krikščionių bendruomenės maldą

2012 m. balandžio 18 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Po didžiųjų švenčių grįžkime prie katechezės apie maldą. Audiencijoje prieš Didžiąją savaitę stabtelėjome prie Mergelės Marijos, buvusios tarp apaštalų, laukiančių Šventosios Dvasios nužengimo. Bažnyčia pirmus žingsnius žengė maldos aplinkoje. Sekminės nėra izoliuotas epizodas, nes Šventosios Dvasios artumas ir veikimas nuolatos veda ir gaivina keliaujančią krikščionių bendruomenę. Apaštalų darbuose Lukas pasakoja ne tik apie didžiulį Šventosios Dvasios išliejimą Vakarinės kambarėje penkiasdešimtą dieną po Velykų (plg. *Apd 2, 1–13*), bet ir mini kitus Jos įsiveržimus į Bažnyčios istoriją. Šiandien norėčiau stabtelėti prie vadinamųjų „mažųjų Sekminių“, įvykusių gimstančiajai Bažnyčiai išgyvenant vieną iš savo gyvenimo sunkiųjų tarpnių.

Apaštalų darbuose pasakojama, kad po luošio išgydymo Jeruzalės šventykloje (plg. *Apd 3, 1–10*) Petras ir Jonas suimami (plg. *Apd 4, 1*), nes visai tautai skelbė Jėzaus prisikėlimą (plg. *Apd 3, 11–26*). Po greito teismo proceso jie vėl paleidžiami, grįžta pas brolius ir papasakoja, kas jiems nutiko dėl prisikėlusio Jėzaus liudijimo. Tą akimirka, pasak šventojo Luko, jie „vieningai pakėlė į Dievą balsus“ (*Apd 4, 24*). Čia Lukas praneša apie apimliausią maldą Naujajame Testamente, jos pabaigoje, kaip ir anksčiau, „sudrebėjo susirinkimo vieta, visi prisipildė Šventosios Dvasios ir ėmė drąsiai skelbti Dievo žodį“ (*Apd 4, 31*).

Prieš aptardami šią įstabią maldą, žvilgtelėkime į svarbią nuostatą: pavojaus, sunkumų, grėsmės akivaizdoje pirmoji krikščionių bendruomenė neanalizuoja, kaip reikėtų tinkamai reaguoti, neieško gynybinės strategijos ar priemonių, bet, susidūrusi su išbandymais, pirmiausia ima melstis, kreipiasi į Dievą.

Kas būdinga tai maldai? Tai – vieninga ir santaringa visos bendruomenės malda persekiojimo dėl Jėzaus situacijoje. Graikiškajame originale šventasis Lukas vartoja žodį *homothumadon*, „visi kartu“, „vieningai“, – sąvoką, kitur Apaštalų darbuose pabrėžiančią ištvermingą ir vieningą maldą (plg. *Apd 1, 14; 2, 46*). Tas vieningumas yra esminis pirmosios bendruomenės elementas ir visada turi būti esminis Bažnyčiai.

Meldžiasi ne tik Petras ir Jonas, kuriems gresia pavojus, bet ir visa bendruomenė, nes tai, ką abu apaštalai išgyvena, susiję su visa Bažnyčia. Staigaus persekiojimo dėl Jėzaus akivaizdoje Bažnyčia ne išsigandusi ir susiskaldžiusi, bet giliai suvienyta maldos kaip vienas asmuo šaukiasi Viešpaties. Tai pavadinčiau pirmuoju stebuklu, įvykstančiu tada, kai bandomas tikinčiųjų tikėjimas: vienybė, užuot subyrėjusi, stiprėja, nes palai-koma nepajudinamos maldos. Bažnyčia neturi baimintis persekiojimų, kurių jai tenka patirti istorijoje, bet, kaip Jėzus Getsemanėje, visada kliautis Dievo artumu, pagalba ir galia, kurių šaukiamasi malda.

Ženkime dar vieną žingsnį: ko prašo Dievo krikščionių bendruomenė šią išbandymo akimirka? Neprašo išsaugoti gyvybės iškilus persekiojimų grėsmei, lygiai kaip ir neprašo atmokėti tiems, kurie įkalino Petrą ir Joną; jų vienintelis prašymas – suteikti drąsos „atvirai skelbti tavo žodį“ (plg. *Apd 4, 29*). Vadinasi, meldžia suteikti jėgų neprarasti drąsos tikėti, drąsos skelbti tikėjimą. Tačiau iš pradžių ji mėgina visu gilumu suprasti, kas įvyko, perskaityti įvykius tikėjimo šviesoje ir kaip tik per Dievo žodį iššifruoja pasaulio tikrovę.

Maldoje, keliamoje į Viešpatį, bendruomenė pirmiausia prisimena Dievo didybę bei begalybę ir jo šaukiasi: „Valdove, tu sukūrei dangų, žemę, jūrą ir visa, kas juose yra“ (*Apd 4, 24*). Taip šaukiamasi Kūrėjo: žinome, kad visa iš jo kyla ir visa yra jo rankose. Šitas suvokimas teikia mums tikrumo ir drąsos. Tada pripažįstama, kad Dievas veikia istorijoje nuo pat sukūrimo, yra artimas savo tautai, apsirėškė kaip Dievas, kuriam rūpi žmogus ir kuris nepasitraukia, nepalieka žmogaus, savo kūrinio; čia pabrėžtinai cituojama 2-oji psalmė, kurios šviesoje nuskamba tą akimirka Bažnyčios išgyvenami sunkumai. 2-ojoje psalmėje švenčiama Judėjos karaliaus intronizacija, tačiau sykiu ir pranašaujama, kad ateis Mesijas, prieš kurį visi maištai, persekiojimai ir engimai bejėgiai. „Kodėl niršta pagonys, kam veltui tautos sąmokslus rengia? Žemės karaliai sukilo, valdovai susibūrė draugėn prieš Viešpatį ir jo Mesiją“ (*Apd 4, 25*). Visa tai pranašiskai paskelbiama jau psalmėje apie Mesiją, ir tas galingųjų maištavimas prieš Dievo galybę būdingas visai istorijai. Pats Šventojo Rašto, Dievo žodžio, skaitymas akina bendruomenę maldoje tarti Viešpačiui: „Taip. Šitame mieste iš tiesų susibūrė Erodas, Poncijus Pilotas su pagonių ir Izraelio gentimis prieš tavo šventąjį tarną Jėzų, kurį tu patepei, kad įvykdytų tą, ką tavo galia ir valia buvo iš anksto nusprendusi“ (*Apd 4, 27–28*). Tai, kas vyksta, skaitoma Kristaus šviesoje. Kristus yra raktas į persekiojimo ir kryžiaus, o pastarasis savo ruožtu į prisikėlimo supratimą. Priešinimasis Jėzui, jo kančia ir mirtis, remiantis 2-ąja psalme, iš naujo perskaitomi kaip Dievo

Tėvo plano įgyvendinimas pasauliui išganyti. Čia taip pat atsiskleidžia pirmosios bendruomenės patiriamos persekiojimo prasmė. Ji buvo ne kokia nors paprasta sąjunga, bet Kristuje gyvenanti bendruomenė; todėl viskas, kas joje nutinka, yra Dievo plano dalis. Mokiniai, kaip ir Jėzus, irgi susiduria su pasipriešinimu. Malda, Šventojo Rašto apmąstymas Kristaus slėpinio šviesoje padeda mums perskaityti dabartinę tikrovę išganymo istorijos, Dievo įgyvendinamos istorijoje visada savaip, kontekste.

Kaip tik todėl Jeruzalės pirmoji krikščionių bendruomenė meldžia Dievo ne ją apginti, apsaugoti nuo išbandymų ir kančių, suteikti jai sėkmę, bet tik duoti galimybę su *parresia*, t. y. atvirai, laisvai, drąsiai, skelbti Dievo žodį (plg. *Apd 4, 29*).

Ji dar papildomai pageidauja, kad tą skelbimą lydėtų Dievo ranka ir būtų pagydoma ir daromi ženklai bei stebuklai (plg. *Apd 4, 30*), t. y. Dievo gerumas būtų regimas kaip jėga, kuri perkeičia tikrovę, žmonių širdį, protą, gyvenimą ir atneša radikalią Evangelijos naujybę.

Pasimeldus, kaip pastebi Lukas, „sudrebėjo susirinkimo vieta, visi prisipildė Šventosios Dvasios ir ėmė drąsiai skelbti Dievo žodį“ (*Apd 4, 31*). Vieta sudrebėjo, vadinausi, tikėjimas turi jėgos pakeisti žemę ir pasaulį. Ta pati Dvasia, per 2-ąją psalmę kalbėjusi Bažnyčios maldoje, įsiveržia į namus ir pripildo širdis visų, kurie šaukėsi Viešpaties. Būtent bendruomenės į Dievą keliamos vieningos maldos vaisius, Dvasios išliejimas, Prisikėlusiojo, palaikančio ir vedančio laisvą bei drąsų Dievo žodžio skelbimą, dovana akina Viešpaties mokinius bebaimiškai nešti Gerąją Naujieną ligi pasaulio pakraščiu.

Brangūs broliai ir seserys, ir mums reikia mokėti įimti į maldą mūsų kasdienio gyvenimo įvykius, kad galėtume atrasti jų giliają prasmę. Jei, apmąstydami Šventąjį Raštą, leisimės būti apšviečiami Dievo žodžio, kaip ir pirmoji bendruomenė, išmoksime matyti, kad Dievas yra mūsų gyvenime net sunkiomis akimirkomis ir kad visa – taip pat nesuprantami dalykai – yra jo aukštesnio, meilės kupino plano dalis – meilės, kurioje galutinė pergalė prieš blogį, nuodėmę ir mirtį tikrai yra gėrio, malonės, gyvenimo, Dievo pergalė.

Lygiai kaip pirmajai bendruomenei, ir mums malda padeda skaityti asmeninę ir kolektyvinę istoriją iš teisingos ir ištikimos perspektyvos, Dievo perspektyvos. Ir mes iš naujo prašykime Dievo dovanoti mums Šventąją Dvasią, sušildančią širdį ir apšviečiančią protą, kad pažintume, kaip Viešpats įgyvendina tai, ko prašome, ne pagal mūsų įsivaizdavimą, bet pagal savo meilės valią. Vedami Jėzaus Kristaus Dvasios, visas gyvenimi-

mo situacijas gebėsime išgyventi giedriai, narsiai bei džiugiai ir kartu su šventuoju Pauliumi didžiuosimės „sielvartais, žinodami, kad sielvartas gimdo ištvėrmę, ištvėrmė – išbandytą dorybę, išbandyta dorybė viltį. O viltis neapgauna, nes Dievo meilė yra išlieta mūsų širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota“ (*Rom 5, 3–5*). Dėkoju.

Apie maldos ir Dievo žodžio pirmumą

2012 m. balandžio 25 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Praėjusioje katechezėje matėme, kad Bažnyčia jau savo kelio pradžioje susidūrė su nenumatytomis situacijomis, naujais klausimais ir poreikiais, į kuriuos, vedama Šventosios Dvasios, stengėsi atsiliiepti tikėjimo šviesoje. Šiandien norėčiau apmąstyti dar vieną tokią situaciją. Anot Luko pasakojimo Apaštalu darbų šeštajame skyriuje, pirmoji krikščionių bendruomenė Jeruzalėje turėjo imtis rimtos problemos, susijusios su meilės vienišiams ir paramos bei pagalbos reikalingiems asmenims pastoracija. Šis klausimas Bažnyčiai nėra nesvarbus, jis ir anuomet kėlė grėsmę suskaldyti Bažnyčią. Mokinių iš tikrųjų gausėjo, tačiau graikiškai kalbantieji ėmė skųstis vietiniais žydais, kad kasdieniame aprūpinime aplenkiamos jų našlės (plg. *Apd 6, 1*). Suvokdami tokio poreikio, būtent meilės – ir teisingumo – silpniesiems, neturtingiesiems, beginkliams, pamatinę svarbą, apaštalai sušaukia mokinius. Šio pastoracinio poreikio akivaizdoje apaštalai išsiskiria išvalgumu. Pirmutinė jų užduotis yra skelbti Dievo žodį, kaip paliepta Viešpaties, tačiau – nors ana užduotis ir pirmutinė – apaštalai lygiai taip pat rimtai imasi meilės ir teisingumo pareigos, t. y. pareigos padėti našlėms, vargšams, su meile rūpintis į bėdą pakliuvusiems broliams ir seserims atsiliiepiant į Jėzaus įsakymą: mylėkite vieni kitus taip, kaip aš jus mylėjau (plg. *Jn 15, 12. 17*). Du dalykai, turintys gyvuoti Bažnyčioje, – Žodžio, Dievo pirmumo skelbimas ir konkreti meilė, teisingumas – sukelia sunkumų. Būtina surasti sprendimą, laiduojantį abiem momentams tinkamą vietą ir reikiamą tarpusavio santykį. Apaštalu mąstymas labai aiškus; kaip girdėjome, jie sako: „Nedera mums apleisti Dievo žodį ir tarnauti prie stalų. Todėl, broliai, nusižiūrėkite iš savųjų septynis vyrus, turinčius gerą vardą, pilnus Dvasios ir išminties. Mes juos paskirsime tam darbui, o patys toliau atsidėsime maldai ir žodžio tarnybai“ (*Apd 6, 2–4*).

Aikštėn išnyra du dalykai: pirma, jau nuo tos akimirkos Bažnyčioje egzistuoja meilės tarnyba. Bažnyčia turi ne tik skelbti, bet ir įgyvendinti Žodį, kuris yra meilė ir tiesa. Tie vyrai turi ne tik turėti gerą vardą, bet ir būti pilni Dvasios ir išminties. Todėl nepakanka vien gerų organizatorių, žinančių, ką „daryti“. Jie turi tai „daryti“ dar ir tikėjimo dvasia, apšviesti Dievo ir kupini širdies išminties. Tad jų funkcija, nors ir pirmiausia praktinė, yra ir dvasinė. Meilė ir teisingumas yra ne tik socialiniai, bet ir dvasiniai veiksmai, atliekami Šventosios Dvasios šviesoje. Vadinasi, galima sakyti, kad apaštalai imasi šios situacijos labai atsakingai ir priima tokį sprendimą: atrenkami septyni vyrai; apaštalai meldžia Šventosios Dvasios jėgos; paskui uždeda ant jų rankas paskirdami juos šiai ypatingai meilės diakonystei. Tad pirmi Bažnyčios žingsniai tam tikru būdu atspindi, kas Jėzaus viešojo gyvenimo metu vyko Mortos ir Marijos namuose Betanijoje. Morta rūpinosi, kaip svetingiau priimti Jėzų ir apaštalus, o Marija klausėsi Viešpaties Žodžio (plg. Lk 10, 38–42). Abiem atvejais maldos, Dievo klausymosi, kasdienės ir meilės veiklos momentai tarp savęs nesupriešinami. Ir Jėzaus atsakymas: „Morta, Morta, tu rūpiniesi ir sielojiesi daugeliu dalykų, o reikia tik vieno. Marija išsirinko geriausiąją dalį, kuri nebus iš jos atimta“ (Lk 10, 41–42), ir apaštalų mintis: „Atsidėsime maldai ir žodžio tarnybai“ (Apd 6, 4) rodo, kad pirmenybę turėtume teikti Dievui. Čia nenorėčiau leisti į pasakojimo apie Mortą ir Mariją aiškinimą. Bet kuriuo atveju čia nepasmerkiama veikla artimo, kito, labui, bet pabrėžiama, kad ji turi būti persmelkta ir kontempliacijos dvasios. Kita vertus, šventasis Augustinas sako, jog ta Marijos tikrovė parodo mums mūsų situaciją danguje; žemėje negalime to pilnatviškai turėti, bet visoje mūsų veikloje turi glūdėti bent tam tikra to anticipacija. Turi glūdėti ir Dievo kontempliacija. Būtina ne prapulti gryname aktyvizme, bet visada įsileisti į savo veiklą Dievo žodžio šviesą ir taip mokytis tikrosios meilės, tikro tarnavimo kitam, kuriam reikia ne daugybės dalykų – gal tik kelių būtinausių, – bet pirmiausia mūsų širdies ir Dievo šviesos šilumos.

Šventasis Ambraziejus, komentuodamas Mortos ir Marijos epizodą, taip ragina savo tikinčiuosius ir mus: „Stenkimės turėti tai, ko negalima iš mūsų atimti, įdėmiai, ne išsiblaškę atmindami Viešpaties žodžius: mat pasitaiko, kad dangiškojo žodžio sėklas, išbarstytas kelyje, nuneša vėjas. Kaip Marija, žadinkite savyje troškimą pažinti: tai didžiausias, tobuliausias darbas.“ Ir dar priduria: „Tegu tarnybos rūpesčiai neatitraukia nuo dangiškojo žodžio pažinimo“, nuo maldos (*Expositio Evangelii secundum Lucam*, VII, 85: PL 15, 1720). Tad šventieji savo gyvenime

glaudžiai siejo maldą ir veiklą, visišką meilę Dievui ir meilę broliams. Šventasis Bernardas, darnos tarp kontempliacijos ir veikimo pavyzdys, knygoje *De consideratione*, kurioje popiežiui Inocentui II pateikė apmąstymų apie pastarojo tarnybą, pabrėžia vidinio susikaupimo, maldos svarbą ginantis nuo pavojų, keliamų perdėto panirimo į veiklą, kad ir kokios sąlygos ir užduotys tai diktuotų. Šventasis Bernardas patvirtina, kad pernelyg didelė veikla, karštligiškas gyvenimas dažnai užkietina širdį ir verčia kentėti dvasią (plg. II, 3).

Šiandien, kai viskas vertinama pagal produktyvumo ir našumo kriterijus, tas raginimas itin vertingas. Ištrauka iš Apaštalų darbų primena mums darbo svarbą (juk tam įsteigiama atskira tarnyba), pareigos atsakingai ir kruopščiai atlikti kasdienius darbus reikšmę, bet sykiu pabrėžia ir mūsų jaučiamą Dievo, jo vadovavimo, jo šviesos, suteikiančios jėgų ir vilties, poreikį. Be kasdienės, tikėjimo kupinos maldos mūsų veikla tampa tuščia, netenka savo giliosios sielos, susiaurėja iki paprasto aktyvizmo, kuriuo galiausiai liekame nepatenkinti. Krikščioniškoji tradicija turi gražią invokaciją, recituotiną prieš imantis bet kurios veiklos; štai ji: „*Actiones nostras, quaesumus, Domine, aspirando praeveni et adiuvando prosequere, ut cuncta nostra oratio et operatio a te semper incipiat, er per te coepta finiatur*“, t. y.: „Mūsų veiksmus, Viešpatie, savo įkvėpimu pradėk ir savo pagalba lydėk, kad tu būtum kiekvieno mūsų maldos ir darbo pradžia ir pabaiga.“ Kiekvienas mūsų ir Bažnyčios gyvenimo žingsnis, kiekvienas veiksmas turi būti daromas Dievo akivaizdoje, jo Žodžio šviesoje.

Praėjusio trečiadienio katechezėje pabrėžiau pirmosios krikščionių bendruomenės vieningą maldą išbandymų akivaizdoje ir tai, kaip per maldą, Šventojo Rašto apmąstymą ji suprato nutikusius įvykius. Kai mūsų malda maitinama Dievo žodžio, tikrovę galime išvysti naujomis akimis, tikėjimo ir Viešpaties akimis, kuris kalba mūsų protui ir širdžiai, dovanoja naują šviesą mūsų gyvenimo kelio kiekvieną akimirką ir kiekvienoje situacijoje. Tikime Dievo žodžio ir maldos galia. Malda Dievo, Šventosios Dvasios šviesoje Bažnyčia įveikė ir sunkumus, susijusius su tarnavimu vargšams, meilės klausimu. Apaštalai nepasitenkino patvirtindami Stepono ir kitų vyrų išrinkimą, bet „melsdamiesi uždėjo ant jų rankas“ (Apd 6, 6). Evangelistas vėl primena tuos gestus renkant Paulių ir Barnabą: „Tada jie pasninkavo ir meldėsi, ir, uždėję ant jų rankas, išleido“ (Apd 13, 3). Tai dar kartą pavirtina, kad praktinė meilės tarnystė yra dvasinė tarnystė. Abi tikrovės privalo viena kitą lydėti.

Apaštalai paskiria septynis vyrus ypatingai tarnybai rankų uždėjimu, kad jiems būtų suteikta atitinkama malonė. Maldos akcentavimas – „melsdamiesi“ – svarbus todėl, kad išryškintamas dvasinis veiksmo matmuo; tai nėra tik paprastas įpareigojimas, kaip kad socialinėje organizacijoje, tai veikia bažnytinis įvykis – Šventoji Dvasia pasisavina septynis vyrus, kuriuos Bažnyčia išrinko pašvęsdama juos Tiesoje, kuri yra Jėzus Kristus. Jis yra tas pagrindinis veikėjas, tyliai veikiantis per rankų uždėjimą, kad tie, kurie buvo atrinkti, būtų perkeisti jo galios ir pašventinti imtis praktinių iššūkių, pastoracinių iššūkių. Maldos akcentavimu, be to, primenama, kad tik iš kasdien puoselėjamo artimo ryšio su Dievu gimsta atsakas į Viešpaties pasirinkimą ir kad tai yra kiekvienos bažnytinės tarnybos patikėjimo pagrindas.

Brangūs broliai ir seserys, pastoracinė problema, pakalbinusi apaštalus atrinkti septynis vyrus ir paskirti juos meilės tarnystei uždėdant ant jų rankas, kad jie patys atsidėtų maldai ir Dievo žodžio skelbimui, rodo maldos ir Dievo žodžio pirmumą, vis dėlto duodantį pradžią ir pastoracinei veiklai. Ganytojams tai pirmutinė ir brangiausia jų tarnystės jiems patikėtai kaimenei forma. Jei maldos ir Dievo žodžio plaučiai nebegaivina mūsų asmeninio gyvenimo kvėpavimo, mums kyla pavojus uždusti tūkstančiuose kasdienių reikalų: malda yra sielos ir gyvenimo alsavimas. Norėčiau pabrėžti dar vieną vertingą priminimą: palaikydami ryšį su Dievu, klausydamiesi jo Žodžio, kalbėdamiesi su Dievu, net tada, kai esame bažnyčios ar mūsų kambario tyloje, Viešpatyje esame susivieniję su gausybe tikėjimo brolių ir seserų, esame kaip orkestras, kuris, kiekvienam jame išlaikant savo individualybę, groja Dievui užtarimo, padėkos ir šlovinimo simfoniją. Dėkoju.

Apie pirmojo krikščionių kankinio maldą

2012 m. gegužės 2 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Pastarosiose katechezėse matėme, kaip Šventojo Rašto skaitymas bei apmąstymas asmeninėje ir bendruomeninėje maldoje atveria klausytis mums kalbančio Dievo ir apšviečia, kad suprastume dabartį. Šiandien norėčiau pakalbėti apie Bažnyčios pirmojo kankinio šv. Stepono, vieno iš septynių, paskirtų meilės tarnybai stokojančiųjų labai, liudijimą ir maldą. Jo kan-

kinystės akimirka, apie kurią pasakojama Apaštalų darbuose, dar kartą aiktėn išskyla vaisingas santykis tarp Dievo žodžio ir maldos.

Steponas, atvestas į teismą, į sinedrioną, apkaltinamas tuo, kad sakė, jog „Jėzus <...> išgriausias šią vietą ir pakeisias Mozės duotus mums nuostatus“ (*Apd 6, 14*). Savo viešajame gyvenime Jėzus iš tiesų buvo išpranašavęs Jeruzalės šventyklos sugriovimą: „Sugriaukite šią šventovę, o aš per tris dienas ją atstatysiu“ (*Jn 2, 19*). Tačiau, pasak evangelisto Jono, „jis kalbėjo apie savo kūno šventovę. Tik paskui, jam prisikėlus iš numirusių, mokiniai prisiminė jį apie tai kalbėjus. Jie įtikėjo Raštu ir Jėzaus pasakytais žodžiais“ (*Jn 2, 21–22*).

Stepono kalboje teismo akivaizdoje, ilgiausioje Apaštalų darbuose, kaip tik ir plėtojama ši Jėzaus pranašystė: jis yra naujoji šventykla, jis duoda pradžią naujam kultui ir savęs paaukojimu ant kryžiaus pakeičia visas senąsias aukas. Steponas nori parodyti, jog jam metami kaltinimai Mozės įstatymo griovimu be pagrindo, ir pateikti savo požiūrį į išganymo istoriją, sandorą tarp Dievo ir žmogaus. Jis naujaip peraiškina biblinį pasakojimą, Šventajame Rašte vaizduojamą kelią, norėdamas parodyti, kad jis veda į galutinę Dievo artumo „vietą“ – Jėzų Kristų, pirmiausia jo kančią, mirtį ir prisikėlimą. Remdamasis šia perspektyva Steponas aiškina ir savo kaip Jėzaus mokinio, sekančio juo ligi kankinystės, egzistenciją. Tad Šventojo Rašto apmąstymas leidžia jam suprasti savo užduotį, savo gyvenimą, savo dabartį. Tai padaryti padeda Šventosios Dvasios šviesa, jo artimas ryšys su Viešpačiu, toks, kad sinedriono nariai pamato, jog Stepono veidas spindi „tartum angelo“ (plg. *Apd 6, 15*). Toks dieviškosios paspirties ženklas primena spindintį Mozės veidą, jam nusileidus nuo kalno po susitikimo su Dievu (plg. *Iš 34, 29–35; 2 Kor 3, 7–8*).

Savo kalbą Steponas pradeda nuo Abraomo pašaukimo keliauti į Dievo nurodytą kraštą, kurį jis turi tik kaip pažadą; paskui jis perduodamas Juozapui, brolių parduotam, bet Dievo lydymam ir išlaisvintam, ir galiausiai pasiekia Mozę, kuris tampa Dievo įrankiu jo tautai išlaisvinti, bet sykiu nekart tos tautos atmetamas. Tokia Stepono kalba rodo, kad jis yra pamaldus Šventojo Rašto klausytojas. Tuose Rašto pasakojamuose įvykiuose nuolat išnyra Dievas, nenuilstamai einantis prie žmogaus, nors ir dažnai susiduria su žmogaus užsispyrėlišku priešinimu – taip buvo praeityje, yra dabar ir bus ateityje. Vadinasi, visame Senajame Testamente jis regi Jėzaus, žmogumi tapusio Dievo Sūnaus, gyvenimo provaizdį: kaip ir protėviai, jis susiduria su kliūtimis,

atmetimu ir mirtimi. Tad Steponas nurodo į Jozuę, Dovydą ir Saliamoną, kuriuos vienija šventyklos Jeruzalėje statyba, ir užbaigia pranašo Izaijo žodžiais (66, 1–2): „Dangus – mano sostas, o žemė – pakojis po mano kojų. Kokius namus jūs norite man pastatyti? – klausia Viešpats, – ir kokia mano poilsio vieta? Argi ne mano ranka visa tai padarė?!“ (Apd 7, 49–50). Apmąstydamas Dievo veikimą išganymo istorijoje ir atskleidžiamas amžiną pagundą atmesti Dievą bei jo veikimą, jis patvirtina, kad Jėzus yra pranašų skelbtasis Teisusis; Jame nepakartojamai ir galutinai prisiartino pats Dievas: Jėzus yra tikrojo kulto „vieta“. Steponas neneigia šventyklos svarbos tam tikru laikotarpiu, bet pabrėžia, kad Dievas „negyvena rankų darbo būstuose“ (Apd 7, 48). Nauja, tikroji šventykla, kur gyvena Dievas, yra jo įsikūnijęs Sūnus; tai – žmogystė Kristaus, Prisiėmusiojo, surenkančio tautas ir suvienijančio jas savo Kūno ir Kraujo sakramente. Šventyklos apibūdinimas kaip „ne rankų darbo“ aptinkamas ir šv. Pauliaus, ir Laiško žydams teologijoje: naujoji Dievo šventykla, gyvojo Dievo gyvenamoji vieta yra Jėzaus kūnas, prisiimtas atnašauti kaip aukojimo atnaša nuodėmėms išpirkti; Jame, Dieve ir žmoguje, iš tikrųjų susiliečia Dievas ir pasaulis: Jėzus prisiima visą žmonijos nuodėmę, kad įmestų ją į Dievo meilę ir toje meilėje „sudegintų“. Artintis prie kryžiaus, įžengti į bendrystę su Kristumi reiškia įžengti į tą perkeitimą. Būtent taip įžengiama į sąlytį su Dievu, įžengiama į tikrąją šventyklą.

Stepono kalba ir gyvenimas nutrūksta, jis užmėtomas akmenimis, bet būtent per tą jo kankinystę jo gyvenimas bei žinia atbaigiami: jis tampa viena su Kristumi. Tad Dievo veikimo istorijoje, Dievo žodžio, visiškai atbaigiamo Jėzuje, apmąstymas virsta dalyvavimu toje pačioje maldoje ant kryžiaus. Prieš mirdamas jis iš

tiesų sušunka: „Viešpatie Jėzau, priimk mano dvasią!“ (Apd 7, 59), padarydamas savais 31-osios psalmės žodžius (6 eil.) ir atkartodamas paskutinį Jėzaus šūksnį ant Golgotos: „Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią“ (Lk 23, 46). Galiausiai jis, kaip ir Jėzus, mušančiųjų jį akmenimis akivaizdoje garsiai sušunka: „Viešpatie, neišskaityk jiems šios nuodėmės!“ (Apd 7, 60). Čia derėtų atkreipti dėmesį: nors Stepono malda atkartoja Jėzaus malda, jos adresatas kitas, nes šaukiamasi Viešpaties, t. y. Jėzaus, kurį jis regi Tėvo dešinėje: „Štai regiu atsivėrusį dangų ir Žmogaus Sūnų, stovintį Dievo dešinėje“ (55 eil.).

Brangūs broliai ir seserys, šv. Stepono liudijimas mūsų maldai ir gyvenimui nurodo keletą gairių. Galime savęs paklausti: kas tam pirmajam krikščionių kankiniui suteikė jėgų stoti savo persekiotojų akivaizdon ir save dovanoti? Atsakymas paprastas: ryšys su Dievu, bendrystė su Kristumi, išganymo istorijos apmąstymas, Dievo veikimo, pasiekusio viršūnę Jėzuje Kristuje, regėjimas. Mūsų malda irgi turėtų maitinti Dievo žodžio klausymasis bendrystėje su Jėzumi ir jo Bažnyčia.

Antras elementas: meilės tarp Dievo ir žmogaus istoriją šv. Steponas laiko Jėzaus figūros bei užduoties provaizdžiu. Jis – Dievo Sūnus – yra ne „rankų darbo“ šventykla, kur Dievas Tėvas tampa toks artimas, kad tas artumas įžengia į mūsų žmogiškąjį kūną, kad nuvestų mus pas Dievą, atvertų mums dangaus vartus. Tad mūsų malda turėtų būti Jėzaus regėjimas Dievo dešinėje, Jėzaus kaip mūsų ar mano kasdienio gyvenimo Viešpaties regėjimas. Vedami Šventosios Dvasios, jame irgi galime kreiptis į Dievą, tikrai bendrauti su Dievu, pilni tikėjimo ir vaikams būdingo pasitikėjimo juos be galo mylinčiu Tėvu. Dėkoju.

Nauji leidiniai

Joseph Ratzinger / Benediktas XVI. Liturgijos dvasia: įvadas. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2012. – 192 p.

Liturgija yra gaivinanti Bažnyčios šerdis ir krikščioniško gyvenimo centras. Knygoje aptariamas iš naujo atrastas liturgijos grožis, joje glūdintys turtai, epochas pranokstanti didybė, jos pavidalas, ryšys su laiku, erdve ir menu.

„Man rūpi ne moksliniai ginčai ar tyrimai, bet pastangos padėti suprasti tikėjimą ir deramai įgyvendinti jo pagrindą liturgijoje“, – rašo Benediktas XVI.

Frankfurter Allgemeine Zeitung šios knygos turinys taip apibūdinamas: „Knygoje kalbama ne tik apie architektūros, maldos atsi- gręžus į rytus, kryžiaus ženklą, paveikslų ir muzikos, klūpėjimo, stovėjimo ir sėdėjimo reikšmę, bet ir apie judaizmo ir krikščionybės, sinagogos ir *Ecclesia*, keliaujančios ir dangiškosios Bažnyčios, vidinį ryšį.“

Lietuvos Vyskupų Konferencija

Instrukcija dėl santuokos įregistravimo parapijos santuokų knygoje ir civilinės metrikacijos įstaigoje bei dėl pasirengimo Santuokos sakramentui programos įgyvendinimo

2012 04 11

1. Nuo Nepriklausomybės pradžios Lietuvos vyskupijose galiojanti pasirengimo Santuokos sakramentui programa (žr. *LVK Nutarimas dėl pasirengimo Santuokos sakramentui programos*, „Bažnyčios žinios“ 1996 Nr. 22, bei *LVK Instrukcija dėl pasirengimo Santuokos sakramentui programos įgyvendinimo*, „Bažnyčios žinios“ 2006 Nr. 7) daugeliui padėjo sąmoningiau priimti šį sakramentą. Per šį laikotarpį įvyko nemažai pokyčių, į kuriuos reikia naujai atsižvelgti rengiant sužadėtinius santuokai bei informuojant civilinės metrikacijos įstaigas apie bažnyčiose sudarytas santuokas.

2012 m. kovo 23 dieną Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Lietuvos Vyskupų Konferencija pasirašė naują SUSITARIMĄ, pagal kurį iš esmės nustatoma nauja pranešimų apie vien tik bažnyčiose sudarytas santuokas tvarka. Pagal iki šiol galiojusią tvarką sutuoktiniai turėdavo būti informuojami, kad pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos Vyskupų Konferencijos susitarimą apie vien tik Katalikų Bažnyčioje sudarytą santuoką per dešimt dienų jie patys turėdavo pranešti civilinės metrikacijos įstaigai. Sutuoktiniams per šį laiką nepranešus apie šios santuokos sudarymą civilinės metrikacijos įstaigai, civilines teises pasekmes ši santuoka sukels nuo jos įtraukimo į valstybinę apskaitą momento.

Pasirašius naująjį susitarimą prievolė pranešti vien tik apie bažnyčioje sudarytą santuoką tenka parapijos klebonui.

Pateikiame šią atnaujintą INSTRUKCIJĄ, kuria siekiama padėti sklandžiau įgyvendinti pasirengimo Santuokos sakramentui programą bei atsiliepti į naujai iškilusius klausimus ir uždavinius.

Atsakomybė už tinkamą sužadėtinių parengimą Santuokos sakramentui

2. Sužadėtiniai, norintys sudaryti bažnytinę santuoką, ne vėliau kaip prieš tris mėnesius iki numatytos vestuvių datos užsiregistruoja parapijoje, kurioje nori susituokti, ir tada siunčiami į pasirengimo Santuokos sakramentui kursus. Klebonas, kurio parapijoje teikiama santuoka, turi užtikrinti tinkamą sužadėtinių parengimą, taip pat įsitikinti jų laisvu stoviu, t. y. tuo, kad jie

neturi jokių kliūčių sudaryti bažnytinę santuoką, bei pasirūpinti sužadėtinių katecheze.

Pasirengimas Santuokos sakramentui vyksta parapijoje, kurioje santuoka bus laiminama. Jei sužadėtiniams tai neįmanoma, jie gali pasirengti parapijoje, kurioje turi buveinę arba laikinąją buveinę. Tada ikisantuokinės apklausos anketą ir kitus dokumentus kartu su parapijos klebono leidimu tuoktis už parapijos ribų sužadėtiniai pristato į parapiją, kurioje sudaroma santuoka. Kai tuokiamasi užsienyje, šie dokumentai siunčiami per vyskupijos kuriją.

Tose bažnyčiose, kuriose laiminama daug santuokų, sužadėtiniai Santuokos sakramentui turi būti parengiami geriau, didesnę dėmesį skiriant sužadėtinių katechezei ir pasirengimo kursams. Tokių bažnyčių klebonai pateikia vyskupui sužadėtinių rengimo programą ir, ordinarui ją patvirtinus, gauna teisę santuokai rengti kitų parapijų sužadėtinius.

Jeigu klebonas neturi galimybės gerai parengti sužadėtinius, gyvenančius ne jo parapijoje, jis turi atsiskyti laiminti jų santuoką. Leidimas priimti Santuokos sakramentą tinkamai neparengtiems sužadėtiniams yra tiesioginis klebono pareigų apleidimas.

Pasirengimo santuokai metu svarbu įvykdyti ne tik teisinius reikalavimus, bet ir rūpestingai organizuoti patį pasirengimo programos vykdymą, sužadėtiniams padėti suvokti Santuokos sakramento prasmę bei reikšmę ir iš jo kylančius įsipareigojimus, panaudoti šią progą evangelizacijai. Sužadėtinius kunigas turi paraginti atnaujinti religinę praktiką, jei ji buvo nutrūkusi.

Laisvo stovio santuokos, šventimų ar įžadų atžvilgiu ir krikšto fakto nustatymas

3. Laisvas stovis ankstesnės bažnytinės santuokos, šventimų ar vienuolinių įžadų atžvilgiu nustatomas pagal sužadėtinių pateiktą ne anksčiau kaip prieš 6 mėn. išduotą krikšto liudijimą iš krikšto parapijos. Šiame krikšto liudijime būtinai turi būti pažymėta, kokie įrašai ir pastabos yra Krikšto knygoje, arba tai, kad jų nėra. Krikšto vietos klebonas privalo išduoti tokį krikšto liudijimą sužadėtinių ar jų šeimos narių prašymu.

Jei laisvas stovis ankstesnės bažnytinės santuokos, šventimų ar vienuolinių įžadų atžvilgiu nenustatytas pagal Krikšto knygos išrašą, parapijos, kurioje laiminama santuoka, klebonas gali jį nustatyti pagal sužadėtinių gyvenamosios ar krikšto vietos klebono arba kito kunigo liudijimą; taip pat pagal sužadėtinių tėvų ar artimųjų priesaika patvirtintą liudijimą.

Jeigu Krikšto knygoje įrašo nėra, krikšto faktas nustatomas pagal anksčiau išduotą krikšto liudijimą arba liudininkų priesaiką (plg. kan. 876). Tokiu atveju krikšto faktą patvirtinantį dokumentą kartu su pranešimu apie sudarytą santuoką reikia siųsti klebonui, kurio parapijoje įvyko krikštas. Klebonas, gavęs pranešimą apie jo parapijoje įvykusį krikštą, kuris nebuvo įregistruotas Krikšto knygoje, krikšto duomenis įrašo atitinkamų metų Krikšto knygos papildomame lape, o gautą dokumentą saugo parapijos archyve.

Laisvo stovio santuokos, šventimų ar įžadų atžvilgiu ir krikšto fakto nustatymui patvirtinti ir išduoti dokumentai galioja pusę metų.

Leidimas tuoktis už parapijos ribų

4. Santuokos sakramentą, kaip ir kitus sakramentus, tikintieji priima savo parapijoje. Jei santuoka laiminama vieno iš sužadėtinių parapijoje, leidimo tuoktis už parapijos ribų nereikia.

Santuoka gali būti laiminama ir kitoje parapijoje ar bažnyčioje, tačiau tos parapijos klebonas ar bažnyčios rektorius privalo turėti parapijų, kurioms priklauso sužadėtiniai, klebonų raštišką leidimą. Kai yra pakankamas pagrindas, sužadėtinių prašymu parapijos klebonas išduoda leidimą jiems tuoktis už parapijos ribų. Pakankamu pagrindu rengtis santuokai ir tuoktis už parapijos ribų laikomas rimtas ir motyvuotas sužadėtinių apsisprendimas tuoktis pasirinktoje bažnyčioje. Pirmumas visada turi būti teikiamas sielovadai ir sąmoningam Santuokos sakramento priėmimui.

Katalikas yra laikomas tos parapijos parapijietiu, kurioje turi buveinę arba laikinąją buveinę (plg. kan. 107 § 1). Pagal Kanonų teisę (plg. kan. 102) buveinė įgyjama apsigyvenus kokios nors parapijos ar bent jau vyskupijos teritorijoje ir ketinant ten pasilikti visam laikui arba išgyvenus toje vietoje pilnus penkerius metus. Laikinoji buveinė įgyjama apsistojus kokios nors parapijos ar bent jau vyskupijos teritorijoje ir ketinant ten pasilikti tris mėnesius arba išgyvenus toje vietoje pilnus tris mėnesius.

Leidimo tuoktis už parapijos ribų pažyma galioja pusę metų.

Užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių santuokos ir santuokos su užsieniečiais

5. Jei ketinama tuoktis Lietuvoje, pasirengimo santuokai reikalavimai vienodai taikomi tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje gyvenantiems sužadėtiniams. Pasirengimo kursus jie gali išklaustyti Lietuvoje arba šalyje, kurioje

gyvena, gaudami atitinkamą liudijimą. Kai dėl kalbos nemokėjimo asmuo nelanko pasirengimo Santuokos sakramentui kursų, kunigas privalo (prireikus per vertėją) priminti ir pamokyti pagrindinių tikėjimo tiesų, pirmiausia to, kas susiję su krikščioniškąja santuoka bei sakramentais (kan. 1063 § 2), o nekataliką supažindinti su katalikiškos santuokos tikslais ir savybėmis.

Jei vienas iš ketinančiųjų tuoktis pakrikštytas ne Katalikų Bažnyčioje arba apskritai yra nekrikštytas, reikalingas katalikiškos pusės gyvenamosios vietos arba santuokos vietos vyskupo leidimas mišriai santuokai arba atleidimas nuo skirtingo kulto kliūties. Santuokos, kai vienas ar abu sužadėtiniai yra ne Lietuvos piliečiai, bažnyčioje gali būti laiminamos tik tada, kai jie susituokę civiliai.

Visais atvejais vengtiną skubotumą, kai trumpam į Lietuvą sugrįžę sužadėtiniai nori kuo greičiau sudaryti bažnytinę santuoką. Tikintieji turi būti informuojami, kad laiku kreiptųsi dėl santuokos sudarymo, išsiaiškintų visus reikalavimus ir tinkamai pasirengtų. Atleidimas nuo reikalavimų, nustatančių pasirengimo santuokai laiką, rezervuotas vietos ordinarui.

Į užsienį išvykę katalikai visokeriopai skatinami įsitraukti į savo tautos parapijų ar misijų gyvenimą, o ten, kur jų nėra, – į gyvenamojo krašto Bažnyčios parapijas.

Santuokos įregistravimas parapijos Santuokų knygoje ir civilinės metrikacijos įstaigoje

6. Parapijos klebonas atsakingas, kad jo parapijoje būtų rūpestingai vedama Santuokų knyga ir archyve saugojamos sužadėtinių ikisantuokinės apklausos anketos bei jų pateikti dokumentai.

Kiekvienoje parapijoje privaloma pildyti Santuokų registru knygą, kuri saugoma parapijos archyve.

Parapijos klebonas per dešimt dienų po santuokos sudarymo bažnyčios nustatyta tvarka privalo pateikti santuokos sudarymo vietos civilinės metrikacijos įstaigai nustatytos formos pranešimą apie bažnyčios nustatyta tvarka sudarytą santuoką. Pranešimas apie bažnyčios nustatyta tvarka sudarytą santuoką pildomas lietuvių kalba ir gali būti pateikiamas asmeniškai, faksu ar elektroniniu būdu. Jei pranešimas pateikiamas faksu ar elektroniniu būdu, ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo santuokos bažnyčios nustatyta tvarka sudarymo dienos civilinės metrikacijos įstaigai perduodamas pranešimo originalas.

Pildant santuokos pasirengimo anketą tiems sutuoktiniams, kurie tuoksis vien tik bažnyčioje, pildomas ir nustatytos formos pranešimas, skirtas civilinės metri-

kacijos įstaigai. Šis pranešimas privalo būti pildomas trimis egzemplioriais, kurių vienas perduodamas civilinės metrikacijos įstaigai, antras paliekamas santuokos pasirengimo anketoje, trečiasis – per mėnesį pristatomas (arki)vyskupijos kurijai.

Civilinės metrikacijos įstaigos įsipareigoja, kad apie santuokas, apie kurias teisės aktų nustatyta tvarka pranešė Katalikų Bažnyčios įgalioti asmenys, įtraukimą į valstybinę apskaitą kas pusę metų registruotu laišku, faksu ar elektroniniu paštu bus informuojama atitinkamos vyskupijos kurija.

Parapijos klebonui per šį laiką nepranešus apie šios santuokos sudarymą civilinės metrikacijos įstaigai, civilines teises pasekmes ši santuoka sukels nuo jos įtraukimo į valstybinę apskaitą momento, o iškilusiuose teisiniuose ginčiuose materialinė atsakomybė tenka parapijos klebonui bei vietos parapijai.

Pranešimas apie įvykusią santuoką ir jos registravimas Krikštų knygoje

7. Laikantis kan. 535 § 2 reikalavimų, Krikšto knygoje visada įrašytina pastaba apie tikinčiųjų santuoką. Klebonas atsakingas, kad, gavus pranešimą apie kitoje parapijoje ar bažnyčioje įvykusią santuoką, atitinkamos pastabos būtų įrašytos į jo parapijos Krikšto knygą, o apie jo parapijoje palaimintą santuoką nedelsiant būtų pranešta sutuoktinių krikšto vietos klebonui.

Jei asmuo krikštytas ne Katalikų Bažnyčioje, tačiau perėjęs į ją, pranešimas apie jo santuoką siunčiamas

į parapiją, kurioje jis buvo priimtas į Katalikų Bažnyčią.

Išsiskyrusių ir antrą civilinę santuoką sudariusių tikinčiųjų sielovada

8. Priėmę Santuokos sakramentą, o po to išsiskyrę ir sudarę antrą civilinę santuoką arba praktiškai kartu ne santuokoje gyvenantys katalikai lieka Bažnyčios nariais, kuriems būtinas ypatingas sielovadinis dėmesys. Tokių vedybinių gyvenimų gyvenantieji negali priimti Sutaikinimo sakramento ir Komunijos, tačiau yra skatinami melstis, dalyvauti šv. Mišiose, socialinėje-karitatyvinėje parapijos veikloje, ugdyti savo ir savo vaikų dvasinį gyvenimą.

Kadangi santuokos ryšys yra neišardomas iki vieno iš sutuoktinių mirties arba santuokos pripažinimo negaliojančia, katalikai negali sudaryti antros bažnytinės santuokos. Viešos ceremonijos, kuriose laiminami žiedai ar naują civilinę šeimą sukūrę žmonės, ypač kai tai daroma iškilmingai ateinant prie altoriaus, gali būti klaidingai laikomos bažnytine santuoka arba kelti tikinčiųjų papiktinimą. Todėl toks tikinčiųjų apsisprendimas gyventi kartu negali būti laiminamas, imituojant Santuokos sakramento apeigas arba panaudojant kokius nors jų elementus šv. Mišiose ar šalia jų.

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininkas

Vyskupas Gintaras Grušas
Lietuvos Vyskupų Konferencijos
Generalinis sekretorius

Lietuvos vyskupų kreipimasis dėl maldos už šeimą mėnesio paskelbimo

Balandžio 27 d. Lietuvos Vyskupų Konferencija išplatino kreipimąsi į Lietuvos kunigus, tikinčiuosius ir visus geros valios žmones *dėl maldos už šeimą mėnesio paskelbimo*.

Atsiliepdami į Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos bei Lietuvos šeimos centro kreipimąsi ir išreikštą susirūpinimą esamu visuomenės susipriešinimu dėl santuokos ir šeimos sampratos bei esant prieštarangiems aiškinimams ir politiniams sprendimams Lietuvoje, norėdami sustiprinti santuoką ir iš jos išplaukiančius gėrius bei šeimos vertybes, Lietuvos Vyskupų Konferencijos Nuolatinės tarybos bendru nutarimu skelbiame mėnesį tarp Lietuvoje minimos Motinos dienos ir Tėvo dienos (2012 05 06–2012 06 03) Maldos už šeimą mėnesiu.

Kviečiame visus tikinčiuosius ir geros valios žmones per šį mėnesį asmeniškai ir kartu apmąstyti santuokos ir šeimos vertę, ypatingą šeimos ir sutuoktinių reikšmę mūsų Tautai ir Valstybei bei visų Lietuvos vaikų tvirtos ateities bei atsakingo ugdymo šeimoje poreikį.

Raginame visų mūsų branginamoje ir ypatingai puoselėjamoje gegužinių pamaldų tradicijoje šiemet melstis ir šias pamaldas pašvęsti maldai už šeimą.

Tikime, kad tikinčiųjų malda ir visų geros valios Lietuvos piliečių sąmoningumas bei bendras ir atsakingas santuokos ir šeimos branginimas padės visiems aiškiau suvokti prigimtinių teisių, tradicijų ir amžinųjų vertybių svarbą kiekvieno mūsų, o ypač šeimos, gyvenime. Marija, Karaliene Šeimos, melski už mus!

Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
Vyskupų Konferencijos Pirmininkas

EUCHARISTIJOS ĮSTEIGIMAS

Švč. Kristaus Kūnas ir Kraujas (Devintinės) (B)
Iš 24, 3–8; Žyd 9, 11–15; Mk 14, 12–16. 22–26

Šiandien – Devintinės, Kristaus Kūno ir Kraujo šventė. Prisimename Didįjį ketvirtadienį, kai savo mirties išvakarėse, paskutinį kartą vakarieniaudamas su apaštalais, Viešpats Jėzus įsteigė patį kilniausią sakramentą – Švenčiausiąją Eucharistiją (gr. *eucharisto* – „dėkojimas“), kurioje pats Viešpats Jėzus aukojamas ir priimamas ir kuria nuolatos gyvena ir auga Bažnyčia. Paskutinė vakariene buvo tikra liturginė Auka, ir šv. Mišios yra Jėzaus kančios gyvas atminimas bei sudabartinimas. Šv. Efreimas Siras († 373) sako: „Per Paskutinę vakarienę Jėzus paaukojo save; ant kryžiaus jis buvo paaukotas kitų.“ Eucharistinė Auka, Viešpaties mirties ir prisikėlimo atminimas, per amžius pratęsianti kryžiaus Auką, ženklinanti ir kurianti Dievo tautos vienybę ir statanti Kristaus Kūną, yra viso krikščioniškojo kulto bei gyvenimo viršūnė ir versmė (plg. *Kanonų teisės kodeksas*, 897 kan.).

Įsteigdamas altoriaus sakramentą pats Jėzus kalbėjo „apie naująją ir amžinąją Sandorą“, sudarytą jo išlietu krauju (plg. *Mt* 26, 28; *Lk* 22, 20). Šis galutinis jo misijos tikslas buvo akivaizdus nuo jo viešojo gyvenimo pradžios. Jonas Krikštytojas, ant Jordano kranto pamatęs ateinantį Jėzų, sušunka: „Štai Dievo Avinėlis, kuris naikina pasaulio nuodėmę“ (*Jn* 1, 29). Kaip žinome, tie patys žodžiai pakartojami per kiekvienas šv. Mišias kunigui kviečiant priimti Komuniją: „Štai Dievo Avinėlis, kuris naikina pasaulio nuodėmes! Laimingi, kurie pakviesti į Avinėlio puotą!“ Jėzus yra tikrasis Velykų Avinėlis, savanoriškai save už mus paaukojęs ir taip davęs pradžią naujai ir amžinajai Sandorai.

Jau nuo pirmojo amžiaus krikščionys susirinkdavo „laužyti duonos“ pirmą savaitės dieną, t. y. sekmadienį, Jėzaus prisikėlimo dieną, kad jo Auka vėl būtų nekruvinu būdu pakartota (plg. *Apd* 20, 7). Apie 112 m. romėnų valdininkas Plinijus Jaunesnysis taip apibūdina jo valdomoje Bitinijos provincijoje (šiaurinė Mažosios Azijos pusiasalio dalis) paplitusius krikščionis: „Jie (krikščionys) nustatytą dieną (sekmadienį) prieš aušrą susirenka ir, vieni kitus pakeisdami, giesmėmis šlovina Kristų kaip Dievą, kartu išipareigoja nusikalsti, bet susilaikyti nuo vagysčių, plėšikavimo, paleistuvavimo, laikytis duotų pažadų. Po to jie vėl susirenka valgyti įprasto ir nekalto maisto.“ Šiame pagonio romėno liudijime lengvai atpažįstame dvi ir šių

dienų mūsų šv. Mišiose esančias dalis: Žodžio liturgiją su garbinimo himnu, Šventojo Rašto skaitymu ir jo aiškinimu per pamokslą bei Eucharistijos liturgiją, kurios metu valgomas iš pažiūros įprastas tų kraštų valgis – duona ir vynas.

Pirmaisiais krikščionybės amžiais tai daryti būdavo pavojinga. *Sine dominico non possumus* (lot. „Be Eucharistijos negalime gyventi“), – taip 304 metais atsakė Abitenės (šiandieninis Tunisas) krikščionys, užklupti švenčiantys uždraustą sekmadieninę Eucharistiją ir atvesti pas teisėjus. O viena iš kankinių pridūrė: „Taip, vaikščiodavau į susirinkimus ir švęsdavau Viešpaties vakarienę su broliais, nes esu krikščionė.“ Dėl ištikimybės Eucharistijai keturiasdešimt devyni Šiaurės Afrikos kankiniai tąkart buvo pasmerkti mirti. Abitenės kankiniams prokonsulo valdomoje Afrikoje tikrasis gyvenimas buvo eucharistinis Jėzus. Jie veikiau buvo linkę mirti, negu atsisakyti eucharistinio valgio, amžinojo gyvenimo duonos. Nuo šio valgio krikščionys susilaikydavo tik tada, kai būdavo išdavę Kristų ir atsigręžę į nuodėmę. Todėl ankstyvojoje Bažnyčioje Šventosios Komunijos dalijimas prasidėdavo žodžiais: „Kas šventas, teateinie, o kas toks nėra, tegul atsiverčia“ (*Didachė*, apie 100 m.). Tokiu būdu buvo atsiliepiama į Pauliaus perspėjimą: „Teištiria žmogus pats save ir tada tevalgo tos duonos ir tegeria iš tos taurės“ (*1 Kor* 11, 28).

Bažnyčios tėvai nedvejodami tvirtino, kad Bažnyčia tiki Kristaus žodžių ir Šventosios Dvasios veikimo veiksmingumu vykdant šį perkeitimą – duonos ir vyno esmėkaitą – šv. Mišių metu. Šv. Jonas Auksaburnis († 407) paaiškina: „Ne žmogus padaro, kad paaukotos dovanos tampa Kristaus Kūnu ir Krauju, bet pats Kristus, kuris buvo dėl mūsų nukryžiuotas. Kristui atstovaujantis kunigas ištaria tuos žodžius, tačiau jų veiksmingumas ir malonė yra iš Dievo.“ O šv. Ambraziejus iš Milano († 397) sako: „Argi Kristaus žodis, kuris iš nieko galėjo padaryti tai, ko nebuvo, negalėtų jau esančių dalykų paversti tuo, kuo jie dar nėra buvę? Juk sukurti naujus dalykus nėra lengviau, negu pakeisti jų prigimtį.“ Šv. Tomas Akvinietis († 1274), didysis viduramžių teologas, sukūrė Viešpaties Kūno iškilmės Valandų liturgijos – Rytmetinės himną, apibendrinantį katalikų eucharistinį pamaldumą: *Klastingo mokinio mirtim / Išduotas priešams pavydiems, / Save kaip valgį tikrąjį / Pirmiau Jis duoda mokiniams. / Mums tapo gimdamas draugu, / Paliko Kūną mums valgiu, / Atpirko mirdamas – Krauju, / Danguj – save duos atlygiu.*

PRIDENGTO PRASMĖS ATSKLEIDIMAS

Ez 17, 22–24; 2 Kor 5, 6–10; Mk 4, 26–34
XI eilinis sekmadienis (B)

Savo viešosios veiklos pradžioje Galilėjoje Jėzus kalba žmonėms palyginimais. Palyginimas (gr. *parabole*) yra tam tikra Jėzaus kalbėjimo forma, kuri tuo pačiu metu apšviečia ir pridengia tiesą bei vaizdžiai sugreina Evangelijos tiesų ir kasdienių įvykių panašumus. Šiuo žodžiu graikai vadino bendros simbolinės prasmės pasakojimą. Simbolinė kalbėsena būdinga visoms kultūroms ir yra būtina perteikiant Dievo slėpinį. Palyginimas leidžia prisiminti mokymą gyvais vaizdiniais, kurie įsispaudžia į regėjimą, vaizduotę, atmintį, panašiai kaip šiandien tą daro rašytinis ar iliustruotas tekstas. Palyginimas padeda sugrįžti prieš išgirstos idėjos, skvarbiau į ją įsigilinti, aptikti vis naujų prasmų skirtingose gyvenimo situacijose. Po šv. Velykų kiek naujų dalykų perskaitė apaštalai palyginimuose, pavyzdžiui, palyginime apie vynininkus (plg. Mk 12, 1–11).

Pagaliau ir pats Jėzus yra palyginimas, kalbantis atvaizdas: „Neregimojo Dievo atvaizdas“ (Kol 1, 15), kaip sako šv. Paulius, pirminis atvaizdas, prototipas neregimojo pasaulio, nes savo istoriniu asmeniu jis apreiškia Tėvo veidą ir išganymo planą žmonijai. Tad Jėzus, kalbėdamas žmonėms, pirmiausia išsako tai, kas jis yra: Palyginimas, kuris kalba palyginimais.

Šio sekmadienio Evangelijos tekste skaitome du trumpus, bet tarpusavyje akivaizdžiai susijusius Jėzaus palyginimus apie pjūtį ir garstyčios grūdėlį. Pirmajame palyginime pabrėžiama, kad krikščioniškosios misijos sėkmė – Dievo Karalystės skelbimas – kyla ne iš išorės, bet iš vidaus; tai priklauso ne nuo sėjančiojo darbo ar geros dirvos, bet nuo sėklos. Sėkla negali pati, be sėjėjo pasisėti ir vis dėlto ji savaime, pati išdygsta. Baigęs sėją, žmogus gali ilsėtis: sėklos gyvenimas nebepriklauso nuo jo. Kai ši sėkla yra „kviečio grūdas, kritęs į žemę ir apmiręs“, tai yra Jėzus Kirstus, niekas negali sutrukdyti, kad jis „duotų gausių vaisių“ (plg. Jn 12, 24).

Apaštalas Paulius Pirmajame laiške korintiečiams, atrodo, pateikia šio palyginimo komentarą: „Aš, – sako Paulius, – sodinau, Apolas laistė, o Dievas augino“ (3, 6). Kalbama ne apie trijų skirtingų veiksmų vienodą svarbą, nes po to apaštalas tęsia: „Nieko nereikia sodintojas ar laistytojas, bet tik augintojas – Dievas (3,

7). Tas pats kokybinis nuotolis tarp skelbimo subjekto ir objekto aptinkamas kituose šv. Pauliaus žodžiuose: „Šitą lobį mes nešiojamės moliniuose induose, kad būtų aišku, jog ta galybės gausa plaukia ne iš mūsų, bet iš Dievo“ (2 Kor 4, 7). Visa tai apaštalas Paulius paaiškina tuo, kad „mes ne save pačius skelbiame, bet Kristų Jėzų kaip Viešpatį“ (2 Kor 4, 5); ir kitoje vietoje: „Mes skelbiame Kristų nukryžiuotąjį“ (1 Kor 1, 23).

Antrame palyginime regime garstyčios grūdelio įvaizdį, kuris paaiškina krikščioniškosios misijos sėkmę. To reikia nepamiršti šiandien nešant Gerąją Naujieną sekuliarizuotam, dvasinės komos ištiktam pasauliui. Mokymas, kurį pateikia Jėzus, yra jo Evangelija ir jo paties asmuo, nes kas gali būti mažesnio ir silpnesnio pasaulyje už gyvenimą, kuris baigiasi kryžiaus mirtimi. Tačiau visoje gyvybės istorijoje nauja prasideda kone neregimai, – to galima nė nepastebėti. Jėzaus prisikėlimas pasaulio istorijos lygmeniu į akis nekrinta, yra mažiausias istorijos grūdelis. Prisikėlimas pasaulin įžengia tik keliais slėpingais pasirodymais išrinktiesiems. Ir vis dėlto šis garstyčios grūdelis, kuriame glūdi Dievo potencialas, tampa milžinišku medžiu, išleidžiančiu „tokias plačias šakas, kad jo pavėsyje gali susisukti lizdą padangių sparnuočiai“. Išties visi, kurie gręžiasi į Viešpatį, ras jame prieglobstį.

Čia irgi mums gali pagelbėti apaštalas Paulius, su drašiu tikrumu numatęs tikėjimo ateitį. Šventasis skelbė Evangeliją Atėnų Areopage ir patyrė atmetimą, patyčias (plg. Apd 17, 32). Iš Korinto, į kurią atvyko iš karto po Atėnų nesėkmės, jis rašo Laišką romiečiams ir tvirtina, kad gavo užduotį skleisti „tikėjimo klusnumą visose pagonių tautose“ (1, 5). Nesėkmė nė kiek nepažeidė jo pasitikėjimo skelbiama žinia: „Aš nesigėdiju Evangelijos, nes ji yra Dievo galybė išgelbėti kiekvienam tikinčiajam, pirma žydui, pasakui graikui“ (Rom 1, 16).

„Kiekvienas medis pažįstamas iš vaisių“ (Lk 6, 44), – sako Jėzus. Tai tinka kiekvienam medžiui, išskyrus medį, išaugusį iš jo, – krikščionybę (išties Lk 6, 44 kalbama apie žmones, bet ne apie krikščioniškąją religiją). Šis vienintelis medis atpažįstamas ne iš vaisių, bet iš šaknų. Krikščionybės pilnatvė yra ne pabaigoje, bet pradžioje: nė vienas vaisius, net ir patys didžiausi šventieji, nieko neprideda prie Viešpaties Jėzaus tobulumo. Ta prasme krikščionybė nebegali tobulėti.

APIE ŠV. JONĄ KRIKŠTYTOJĄ

Šv. Jono Krikštytojo gimimas
Iz 49, 1–6; Apd 13, 22–26; Lk 1, 57–66. 80

Birželio 24 dieną Romos Katalikų liturgijoje švenčiama Šv. Jono Krikštytojo, kurio gyvenimas buvo nukreiptas į Kristų, gimimo iškilmė. Paprastai Bažnyčia prisimena šventųjų mirties dieną, kai jie gimsta danguje, tačiau yra dvi išimtys: Švč. Mergelės Marijos (rugsėjo 8 d.) ir šv. Jono Krikštytojo gimimo žemėje iškilmingas minėjimas. Apie Joną Krikštytoją mums kalba ne vien tik Naujasis Testamentas (Evangelijos ir Apaštalų darbai), bet ir nekrikščioniški šaltiniai. Žydų istorikas Juozapas Flavijus († 100) savo veikale *Senovės Judėja* mums pristato Joną kaip pamaldų ir dorybingą mokytoją, kuris krikštijo prie Jordano upės, bet galiausiai buvo karaliaus Erodo Antipos († 39) įsakymu įkalintas ir nukirsdintas Makeronto forte šalia Negyvosios jūros. Pasak Flavijaus, Erodas bijojo, kad aplink Joną Krikštytoją susiburs priešiška erodiniai režimui nusiteikusi liaudis.

Jono Krikštytojo gimimo šventė yra labai sena, ateinanti iš pirmųjų krikščionybės amžių. Jono pamaldumas gana greitai paplito tiek Rytų, tiek ir Vakarų Bažnyčioje. Tarp visų šventųjų būtent jo globai yra skirta daugiausia bažnyčių pasaulyje. Net dvidešimt trys popiežiai pasirinko jo vardą, kuris išvertus iš hebrajų kalbos reiškia „Dievo malonė“. Kodėl jo gimimo diena pasirinkta birželio 24-oji? Angelas Gabrielius, paskelbdamas Marijai apie Jėzaus gimimą, užsiminė, kad jos giminaitė Elzbieta nėščia, ir šis mėnuo yra šeštas (plg. Lk 1, 36). Tad Jonas turėjo gimti šešiais mėnesiais anksčiau už Jėzų Kristų. Išties nuo šiandien iki Kalėdų liko šeši mėnesiai. Taip pat čia regime ir simbolinę prasmę, juk nuo šiandien dienos pradeda trumpėti, „mažėti“; o Jonas Krikštytojas yra pasakęs: „Jam (Jėzui) skirta augti, o man – mažėti“ (Jn 3, 30).

Beje, Jono Krikštytojo ir sykiu Jėzaus Kristaus gimimo datų istoriškumą patvirtina ir duomenys, prieš keletus metus gauti studijuojant pirmykštę judėjų krikščionių rašytinę tradiciją ir archeologinių kasinėjimų rezultatus. 1947 metais vienas palestinietis piemuo (arab. *beduinas*) atsitiktinai atrado molinį indą, pusiau užkastą vienoje Kumrano dykumos oloje, apie 20 km nuo Jeruzalės. Šioje nuošalioje vietovėje, prie Negyvosios jūros, buvo įsikūrusi vienuoliška žydų esenų bendruomenė, kuri, be asketinio gyvenimo, dar perrašinėjo ir senųjų žydų raštus. Vienuoliai per kelis dešimtmečius perrašė gana daug tekstų, po to juos paslėpė dideliuose moliniuose induose, norėdami apsaugoti nuo romėnų okupacijos 70 m. po Kr. Iškart po netikėto atradimo viso pasaulio archeologai pradėjo

didžiulę kasinėjimų kampaniją šioje dykumos zonoje. Jie aptiko 11 požeminių olių, kurios beveik dvidešimt amžių saugojo daugybę indų, vazų ir tūkstančius bibliinių rankraščių, suvyniotų ir gerai išsilaikiusių. Tarp šių svarbių radinių mus ypač domina vienas tekstas iš II a. prieš Kr. – *Jubiliejų knyga*.

Būtent iš šio judėjų šaltinio beveik po dviejų tūkstančių metų sužinojome, kad Izraelio kunigų skyriai cikliškai nuo šeštadienio iki šeštadienio eidavo tarnybą Jeruzalės šventykloje, taigi visada tuo pačiu metų laiku. *Jubiliejų knyga* praneša, jog Abijo skyrius, aštuntasis iš dvidešimt keturių, kuriam priklausė kunigas Zacharijas, Jono Krikštytojo tėvas (plg. Lk 1, 5), įžengdavo į šventyklą tą savaitę, kuri išpuлдavo tarp rugsėjo 23 ir 30 dienos. Iš pirmo žvilgsnio atrodžiusi nereikšminga žinia tapo tikru šoku senovės krikščionybę tyrinėjantiems mokslininkams.

Iš tiesų Zacharijas įėjo į šventyklą apie rugsėjo 23-iają, kai, pasak Evangelijos pagal Luką, jis gavo žinią iš angelo Gabrieliaus, kuris jam pranešė, jog, nepaisant jo seno amžiaus ir jo žmonos Elzbietos nevaisingumo, jis turės sūnų, vardu Jonas (plg. Lk 1, 5–25). Vadinasi, Viešpaties pirmtakas, Jonas Krikštytojas, galėjo gimti birželio 24 dieną, praėjus devyniems mėnesiams po angelo apreiškimo Zacharijui. Jau nuo I a. po Kr. Bažnyčia savo liturginiame kalendoriuje prisimena tiek angelo žinią Zacharijui, tiek ir Jono gimimą būtent tomis dienomis. Taigi visai realu, kad ir Viešpaties apreiškimas Marijai, kai ji pradėjo išciose Jėzų, galėjo būti kovo 25 dieną, kada Bažnyčia ir švenčia šį slėpinį savo liturgijoje. Nes evangelistas pabrėžia, jog tada Elzbieta, Marijos giminaitė, buvo nėščia šeštą mėnesį (plg. Lk 1, 26). Jei Jėzus buvo pradėtas kovo 25 dieną, kai iki Jono gimimo buvo likę trys mėnesiai, jo gimimas visai suprantamai gali būti minimas gruodžio 25-ąją, net jei jis ir gimė vieną dieną anksčiau ar vėliau.

Taip pat verta prisiminti, kad septynios muzikinės natos – *do, re, mi, fa, sol, la, si* – yra siejamos su Jonu Krikštytoju. XI amžiuje benediktinų vienuolis Gvidas Arcietis († 1050), norėdamas suteikti muzikinėms natoms vardus, pasirinko septynių eilučių pirmuosius skiemenis iš Jono Krikštytojo garbei skirto lotyniško himno, kurį sukūrė vienuolis Paulius Diakonas († 799). Tik pirmasis skienuo iš *ut* patapo *do*, o paskutinėje eilutėje pasirinkta abiejų žodžių pirmosios raidės: *Ut queant laxis / Resonare fibris / Mira gestorum / Famuli tuorum, / Solve polluti / Labii reatum, / Sancte Iohannes*. Šio posmelio nepažodinis vertimas: „Kad iš širdies gelmių aidėtų giesmė apie tavo nuostabius darbus, nuvalyk, šventasis Jonai, savo tarno suterštų lūpų kalnę.“

TIKĖJIMAS APREIŠKIMU

XIII eilinis sekmadienis (B)

Išm 1, 13–15; 2, 23–24; 2 Kor 8, 7. 9. 13–15; Mk 5, 21–43

Evangelijos tekste – du Jėzaus stebuklai, neatskiriamai supinti tarp savęs. Nešdami Apreiškimo žinią, jie vienas kitą papildė. Matome dvi moteris: vieną – dar vaiką, savo gyvenimo pradžioje, kitą – sekinančių ir ilgų kančių pabaigoje. Nei viena, nei kita nebegali būti žmonių išgelbėta. Bet tiek viena, tiek ir kita bus išgelbėta Jėzaus galia ir žmonių tikėjimu: moteris – savo tikėjimu, mergaitė – savo tėvo tikėjimu. Jėzus, prikeldamas mergaitę, paima ją už rankos, o kraujoplūdžiu serganti moteris pagyja paliesdama Jėzaus apsiaustą. Tačiau šių prisilietimų nemato gausinga minia: moters atveju minia dalyvauja išgydytame, bet nieko nepastebi, lyg jos ir nebūtų šiame įvykyje; mergaitės atveju minia, besijuokianti iš Jėzaus, paliekama lauke, anapus įvykio.

Atkreipkime dėmesį, mergaitė yra dvylikametė, o moterį kraujoplūdis vargina jau dvylika metų. Vadinas, moteris susirgo tada, kai gimė mergaitė. Tad šis skaičius nėra atsitiktinis. Jis yra gana svarbus simbolis, nes turi ryšį su tuo, kas išsipildo. Prisiminkime, kad Jėzus ištaria savo pirmąją pranašystę būdamas dvylikos metų (plg. *Lk 2, 42. 49*). Jis išsirenka dvylika apaštalų, nes atėjo laikas (plg. *Mk 3, 14*). Tą patį – laiko pilnatvę – reiškia ir dvylika pilnų pintinių maisto, kurio atliko, kai Jėzus stebuklingai pamaitino savo mokinius (plg. *Mk 6, 43*). O laikų pabaigą simbolizuoja dvylika dangiškosios Jeruzalės vartų (plg. *Apr 21, 12–21*) ir Apreiškimo moteris su dvylikos žvaigždžių vainiku ant galvos (plg. *Apr 12, 1*). Ir pagaliau Jėzaus sako, jog dieva turi dvylika valandų (plg. *Jn 11, 9*).

Vadinas, šie du stebuklai yra ne tik paprasčiausi gailingumo gestai, juose slypi apreiskimas. Mergaitė yra žmonija, laikų pradžioje nusigręžusi nuo Dievo: „Moteris, kurią tu man davei būti su manimi, man davė vaisių nuo to medžio, aš ir valgiau“ (*Pr 3, 12*).

Bet pagaliau moteris, žmonija nusidėjėlė, savo sekinančios kančios pabaigoje sulaukia laikų pilnatvės atėjimo, Dievo žodžio įsikūnijimo, ir, galėdama jį paliesti, yra išgydoma iš savo negalios. Žmonės supranta, kad jie nieko jai negali padėti, ir tai pripažįsta: „Ateina sinagogos vyresniojo žmonės ir praneša tam: 'Tavo duktė numirė, kam begaišini Mokytoja?!'“ (*Mk 5, 35*). Mirties akivaizdoje žmogiškas bejėgiškumas yra totalus. Tačiau „Dievui nėra negalimų dalykų“ (*Lk 1, 37*). Išvaduodamas žmoniją iš nuopuolio ir mirties, Viešpats nieko neprašo, tik dviejų dalykų – drąsos ir tikėjimo: „Nenusigąsk, vien tik tikėk!“ (*Mk 5, 36*).

Žmogus jaučia, kad šalia regimojo pasaulio ir normalios, nusistovėjusios tvarkos yra paslaptis. Žmogus eina ieškodamas ir rasdamas Dievo buvimo pėdsakų, pamazu išdrįsta jį užkalbinti ir suvokti, kad pasaulio faktų neužtenka gyvenimo prasmei išvelgti. Tad tikėjimas pirmiausia yra asmeniškasis žmogaus ryšys su Dievu ir drauge nuo to neatskiriamas laisvas pritarimas visai Dievo apreikštai tiesai. Būdamas asmeniškasis ryšys su Dievu ir pritarimas jo apreikštoms tiesoms, krikščionių tikėjimas skiriasi nuo tikėjimo žmogumi. Teisinga ir gera visiškai pasitikėti Dievu ir absoliučiai tikėti tuo, ką jis sako; būtų tuščia ir klaidinga šitaip tikėti kūriniu (plg. *Jer 17, 5–6; Ps 40, 5; 146, 3–4*). Krikščioniui tikėti ir pažinti Dievą reiškia neatskiriamai tikėti tą, kurį jis siuntė, savo „mylimąjį Sūnų“ (*Mk 1, 11*). Pats Viešpats Jėzus yra pasakęs savo mokiniams: „Tikite Dievą – tikėkite ir mane!“ (*Jn 14, 1*). Dovanodamas Šventąją Dvasią, jis nori visus tikinčiuosius įtraukti į savo šlovę, į bendrą su Dievu gyvenimą (plg. *Jn 17, 22*). Išpažinti tikėjimą į Trejybę – Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią – reiškia tikėti į vienatinį Dievą, kuris yra Meilė (plg. *1 Jn 4, 8*); į Tėvą, kuris, atėjus laiko pilnatvei, dėl mūsų išganymo atsiuntė savo Sūnų; į Jėzų Kristų, kuris savo mirties ir prisikėlimo slėpiniu atpirko pasaulį; į Šventąją Dvasią, kuri, laukiant Viešpaties šlovingo sugrįžimo, per šimtmėčius veda Bažnyčią.

Parengė br. Ramūnas Mizgiris OFM

Tikėjimo mokymo kongregacija

Krikščioniškasis tikėjimas ir demonologija

Amžiams einant Bažnyčia pakartotinai smerkė įvairias prietarų formas, obsesyvų dėmesio sutelkimą į šėtoną bei demonus, taip pat įvairias kulto ir nesveiko domėjimosi tokiomis dvasiomis formas (1). Taigi būtų neteisinga teigti, kad krikščionybė, pamiršusi apie visuotinę Kristaus viešpatystę, pavertė šėtoną privilegijuotu skelbimo objektu, prisikėlusio Viešpaties Gerąją Naujieną pakeisdama siaubo žinia. Šv. Jonas Auksaburnis kadaise pareiškė Antiochijos krikščionims: „Man nėra jokio malonumo kalbėti jums apie velnią, tačiau šia proga siūlomas mokymas jums labai naudingas“ (2). Būtų pragaištinga klaida elgtis taip, tarsi istorija būtų pasibaigusi, būtų įgyvendinti visi Atpirkimo padariniai ir todėl nebereikėtų stoti į kovą, apie kurią kalba Naujasis Testamentas ir dvasinio gyvenimo mokytojai.

Šiuolaikiniai sunkumai

Ši klaida gali būti daroma ir šiandien. Iš daugelio vietų klausiama, ar nereikėtų šiuo požiūriu peržiūrėti katalikiškosios doktrinos, pradedant nuo Šventojo Rašto. Kai kurių manymu, neįmanoma laikytis jokios pozicijos, pasak jų, šventosios knygos neleidžia nei patvirtinti, nei paneigti šėtono ir jo demonų egzistavimą – tarsi klausimas galėtų likti suspenduotas. Tačiau dar dažniau demonų egzistavimu tiesiog abejojama. Kai kurie kritikai tvirtina galį apibrėžti paties Jėzaus poziciją, teigdami, jog jokie jo žodžiai nelaiduoja demoniškojo pasaulio tikrovės. Esą ten, kur patvirtinamas šis buvimas, tai veikiau atskleidžia žydų raštų idėjas; arba tai grindžiama Naujojo Testamento tradicijomis, bet nekyla iš paties Kristaus. Kadangi tie dalykai nepriklauso pagrindinei evangelinei žinia, tai nesaisto mūsų dabartinio tikėjimo: esame laisvi juos palikti. Kiti, būdami objektyvesni ir drauge radikalesni, priima akivaizdžius Rašto teiginius dėl demonų, tačiau čia pat priduria, kad šiandienos pasaulyje tai nebepriimtina net krikščionims. Taigi jie taip pat to šalinasi. Galiausiai kai kuriems šėtono idėja, nepaisant jos kilmės, atrodo praradusi savo svarbą. Jei primygtinai jos laikytumės, mūsų mokymas prarastų tikėtinumą; tai užtemdytų kalbėjimą apie Dievą, kuris vienintelis vertas mūsų domėjimosi. Galiausiai tiek vieniems, tiek kitiems šėtono ir velnio vardai tėra mitinės ar funkcionalios personifikacijos, neturinčios kitos prasmės, kaip tik pabrėžti dramatišką blogio ir nuodėmės įtaką žmonijai. Tai tėra vien kalbėsena, kurią mūsų epochoje reikia iššifruoti siekiant rasti kitą būdą, kaip krikščionims iš naujo įdiegti pareigą kovoti su visomis blogio apraiškomis pasaulyje.

Panašios mintys, kartojamos demonstruojant erudiciją ir skleidžiamos teologiniuose žodynuose bei žurnaluose, negali nekelti sumaišties. Tikintieji, įpratę rimtai priimti Kristaus ir apaštališkųjų raštų išpėjimus, jaučia, kad panašia kalbėsena siekiama pakeisti viešąją nuomonę šiuo klausimu. Tarp jų išmanantys bibliistiką ir religijos mokslus kelia klausimą, kur nuves šis demitologizacijos procesas, vykdomas tam tikros hermeneutikos vardu.

Susidūrus su panašiais požiūriais ir siekiant atsakyti į juos kildinančią mąstyseną pirmiausia dera panagrinėti Naujajį Testamentą, primenant jo liudijimą ir autoritetą.

Naujasis Testamentas ir jo kontekstas

Primenant, su kokia dvasine nepriklausomybe Jėzus visuomet laikėsi savo epochos nuomonių atžvilgiu, svarbu atskleisti, kad ne visi jo amžininkai turėjo bendrą tikėjimą angelais ir demonais, kurių kai kas šiandien nori jiems priskirti ir kuris, jų požiūriu, turėjo saistyti ir Jėzų. Apaštalų darbų knygoje skaitome, kaip šv. Pauliaus pareiškimas sukėlė ginčą Sinedrijoje; autorius komentuoja, kad sadukiejai, skirtingai negu fariziejai, „neigia mirusiųjų prisikėlimą, angelų ir dvasios buvimą“, t. y. netikėjo prisikėlimu, taigi nei angelais, nei demonais – taip šią vietą suprato kompetentingi egzegetai (3). Taigi dėl šėtono, demonų ir angelų to meto nuomonės išsiskiria į dvi diametraliai priešingas sampratas. Kaip tuomet galėtume teigti, kad Jėzus, turėdamas galią išvyti demonus ir suteikdamas šią galią kitiems, be menkausio kritiškumo tiesiog pritaikė savo laikų idėjas bei praktikas – o įkandin ir Naujojo Testamento rašytojai? Žinoma, Kristus ir tuo labiau apaštalai priklausė savo epochai ir dalyvavo jos kultūroje. Tačiau Jėzus dėl savo dieviškosios prigimties ir apreiškimo, kuri atėjo perduoti, pranoko savo laiko aplinką ir nepasidavė jos spaudimui. Pakanka perskaityti Kalno pamokslą, kad įsitikintume jo dvasios laisve, taip pat jo pagarba tradicijai (4). Apreiškdamas atperkamosios veiklos prasmę, jis turėjo atsižvelgti ne tik į fariziejus, kaip ir jis tikėjusius ateities pasauliu, siela, dvasiomis ir prisikėlimu, bet ir į sadukiejus, kurie tais dalykais netikėjo. Kai pirmieji kaltino Jėzų, jog jis išvejąs demonus su jų valdovo pagalba, jis būtų galėjęs stoti sadukiejų pusėn, bet taip darydamas būtų išsižadėjęs savęs ir savo misijos. Taigi jis, neneigdamas tikėjimo dvasiomis ir prisikėlimu – o tai buvo bendra su fariziejais, – turėjo atsiskirti nuo jų ir pasipriešinti sadukiejams. Todėl šiandien tvirtinti, jog Jėzaus žodžiai apie šėtoną yra nereikšmingas visuotiniam tikėjimui, tik iš tos epochos kultūros pasiskolintas mokymas, reikštų teigti nuomonę, kuri stokoja to laikotarpio pažinimo ir Mokytojo asmenybės suvokimo. Jėzus taip kalbėjo ir, svarbiausia, įgyvendino per savo tarnystę,

kaip tik todėl, kad tai išreiškė mokymą, tam tikru mastu esmingai susijusį su jo atnešto išganymo tikrove.

Asmeninis Jėzaus liudijimas

Pagrindiniai apsėstųjų išgydymai Kristaus įvykdyti tais momentais, kurie jo tarnystės aprašymuose atrodo lemiami. Jo atlikti egzorcizmai iškėlė jo asmens bei misijos problemą ir drauge nurodė atsakymą: tai pakankamai aiškiai įrodo jų sukeltos reakcijos (5). Nors Jėzus niekuomet savo Evangelijoje šėtonui nesuteikia centrines vietas, tačiau kalba apie jį lemiamais momentais, pareikšdamas svarbius dalykus. Savo viešąją tarnystę Jėzus pradeda leisdamasis būti velnio gundomas dykumoje: Morkaus pasakojimas būtent dėl savo santūrumo yra taip pat reikšmingas kaip ir Mato bei Luko pasakojimai (Mk 1, 12–13). Apie šį priešininką jis įspėja Kalno pamoksle, taip pat *Tėve mūsų* maldoje, kurios išmokė saviškius, – tai šiandien pripažįsta daugelis egzegetų (6), remdamiesi įvairiomis liturgijomis (7). Savo palyginimuose Jėzus sako, jog šėtonas kliudo skelbti žodį (Mt 13, 19) ir sėja rauges šeimininko lauke (Mt 13, 39). Simonui Petruui jis paskelbia, kad „pragaro vartai“ sieks įveikti Bažnyčią (8) ir šėtonas norėtų persijoti jį ir kitus apaštalus (Lk 22, 31). Palikdamas Aukštutinį kambarį Kristus pranašauja: „šio pasaulio kunigaikštis“ netrukus ateis (Jn 14, 30). Getsemanėje atvykusiems jo suimti sargybiniais jis pareiškia, jog atėjo „tamsybių siautėjimo“ valanda (9). Jėzus žinojo ir patvirtino Aukštutiniame kambaryje, kad „šio pasaulio kunigaikštis jau pasmerkta“ (Jn 16, 11). Šie faktai ir pareiškimai, pateikti tinkamoje vietoje, pakartoti ir tarpusavyje suderinti, nėra atsitiktinumas. Negalime laikyti jų pramanais, kuriuos reikėtų demitologizuoti. Antraip reikėtų pripažinti, jog tais kritiniais momentais Jėzaus sąmonė – pasakojimuose liudijama, kad ji išliko šviesi ir gebėjo susitvardyti teisėjų akivaizdoje, – tapo iliuzinių apraiškų auka, o jo žodis netektų tvirto nuoseklumo. Tai prieštarautų pirmųjų klausytojų ir dabartinių Evangelijos skaitytojų susidarytam įspūdžiui. Taigi kyla išvada. Šėtonas, prieš kurį Jėzus stojo savo egzorcizmais, su kuriuo susidūrė dykumoje ir kančioje, negali būti nei žmogiškųjų gebėjimų pasakoti ar personifikuoti idėjas paprastas vaisius, nei primityvios kultūrinės kalbos klaidinantis reliktas.

Pauliaus raštai

Tiesa, kad šventasis Paulius, Laiške romiečiams plačiais štrichais apibendrinamas žmonijos situaciją Kristaus akivaizdoje, personifikuoja nuodėmę ir mirtį ir parodo jos baisią galybę. Tačiau žvelgiant į jo mokymo visumą aiškėja, kad ši personifikacija nėra vien literatūrinė išmonė, ji liudija aštrų suvokimą apie Jėzaus Kryžiaus

svarbą ir būtinybę pasirinkti tikėjimą. Paulius anaipol netapatina nuodėmės su šėtonu. Nuodėmėje jis visų pirma mato tai, kas esminga: asmeninį žmogaus aktą, taip pat kaltumo ir apakimo būklę, į kurią šėtonas siekia įvesti žmones ir juos ten išlaikyti (Ef 2, 1–2; 2 Tes 2, 11; 2 Kor 4, 4). Taigi jis neabejotinai atskiria šėtoną nuo nuodėmės. Tas pats apaštalas, kuris išpažįsta, kad be malonės yra bejėgis „nuodėmės įstatymo, glūdinčio mano nariuose“, akivaizdoje (Gal 5, 17; Rom 7, 23–24), ryžtingai ragina priešintis šėtonui (Ef 6, 11–16), jam nepalikti vietos (Ef 4, 27; 1 Kor 7, 5) ir sutrypti jį po kojomis (Rom 16, 20). Šėtonas jam yra asmeninė būtybė, „šio pasaulio dievaitis“ (2 Kor 4, 4), įgudęs priešininkas, skirtingas nuo mūsų ir nuo jo siūlomos mums nuodėmės. Panašiai, kaip aprašoma Evangelijoje, apaštalas regi jį veikiant pasaulio istorijoje, per tai, ką jis vadina „nedorybės paslaptimi“ (2 Tes 2, 7); per netikėjimą, kai atsisakoma pripažinti Viešpatį Jėzų (10), per stambeldystės iškrypimą (11), per suvedžiojimą, kuris gresia Kristaus sužadėtinės Bažnyčios ištikimybei (2 Kor 11, 3), galiausiai per eschatologinį nuklydimą, privedantį prie žmogaus garbinimo kulto, pakeičiančio Dievo kultą (2 Tes 2, 3–4. 9–11). Žinoma, šėtonas veda į nuodėmę, tačiau skiriasi nuo blogio, į kurį veda.

Apreiškimo knyga ir Evangelija pagal Joną

Apreiškimo knyga pirmiausia yra didingas paveikslas, kuriame spindi prisikėlusio Kristaus galybė per jo Evangelijos liudytojus. Joje skelbiamas nužudytojo Avinėlio triumfas. Tačiau būtų visiškai klaidingai suprantama šios pergalės prigimtis, jei nežvelgtume joje pasibaigusios ilgos kovos, kurioje per besipriešinančias Viešpačiui Jėzui žmogiškąsias galybes dalyvauja šėtonas ir jo angelai, – šios dvasios skiriasi tarpusavyje ir nuo istorinių veikėjų. Apreiškimo knygoje atskleidžiama Šventajame Rašte aptinkamos šėtono vardų bei simbolių įvairovės mįslė ir galutinai demaskuojama jo tapatybė (Apr 12, 9). Jo veikimas Dievo akivaizdoje apima visus žmogiškosios istorijos šimtmečius.

Taigi nestebina, kad Jono evangelijoje Jėzus kalba apie velnią ir jį vadina „šio pasaulio kunigaikščiu“ (Jn 12, 31; 14, 30; 16, 11). Žinoma, šėtono poveikis žmogui yra vidinis, tačiau negalime jo figūroje įžvelgti tik nuodėmės ir pagundos personifikacijos. Jėzus neabejotinai pripažįsta, kad daryti nuodėmę reiškia vergauti (Jn 8, 34), tačiau jis netapatina šėtono nei su šiuo vergavimu, nei su nuodėme, per kurią tai reiškiasi. Nusidėjėliams velnias turi tik moralinę įtaką – tiek, kiek kiekvienas pritaria jo įkvėpimams (Jn 8, 38. 44): jie laisvai vykdo jo „užgaidas“ (Jn 8, 34. 44) ir jo „darbus“ (Jn 8, 41). Tik šia prasme ir šiuo mastu jis yra jų „tėvas“ (Jn 8, 41). Tarp

šėtono ir asmeninės sąžinės visuomet išlieka dvasinis atstumas, skiriantis jo „mela“ nuo mūsų pritarimo, mes galime jam pritari ar atsisakyti pritari (Jn 8, 38. 44); panašiai tarp Kristaus ir mūsų visuomet egzistuoja atstumas tarp jo apreiškiamos bei siūlomos „tiesos“ ir tikėjimo, kuriuo ją priiame. Štai kodėl Bažnyčios tėvai iš Šventojo Rašto būdami įsitikinę, jog šėtonas ir demonai yra atpirkimo priešininkai, nevengdavo priminti tikintiesiems apie jų buvimą ir veikimą.

Bendroji doktrina

Antrajame amžiuje Melitonas Sardietis parašė veikalą „Apie demoną“ (12); sunku išskirti ką nors iš Bažnyčios tėvų, kuris šią temą būtų nutylėjęs. Iškeldami į šviesą velnio veikimą daugiausia dėmesio tam skyrė tie rašytojai, kurie siekė atskleisti Dievo planą istorijoje, ypač šv. Ireniejus ir Tertulijonas, kurie iš eilės kovojo prieš gnostinį dualizmą ir Marcijoną; vėliau šv. Viktorinas Ptujietis (iš Ptujaus arba Pettau) ir galiausiai šv. Augustinas. Šventasis Ireniejus mokė, kad velnias yra „angelas apostatas“ (13), kad Kristus, savo asmeniu priimdamas kovą, kurią šis priešas kovoja prieš mus, turėjo su juo susidurti savo tarnystės pradžioje (14). Šventasis Augustinas plačiausiai ir stipriausiai parodo šėtoną, veikiantį „dviejų miestų“ kovoje, kilusioje danguje, kai pirmieji Dievo kūriniai angelai nusprendė būti ištikimi arba neištikimi savo Viešpačiui (15). Nusidėjėlių visuomenėje jis išvelgia mistinį velnio „kūną“ (16). Vėliau šį „kūną“ mini šv. Grigalius Didysis veikale *Moralia in Job* (17).

Dauguma Bažnyčios tėvų drauge su Origenu atmetė puolusių angelų geidulingumo nuodėmės idėją, o jų nuopuolio pradą išvelgė troškime iškilti virš savo statuso, įtvirtinti savo nepriklausomybę ir tapti dieviškais. Tačiau greta šios puikybės daugelis Bažnyčios tėvų pabrėžia jų piktumą žmonių atžvilgiu. Pasak šv. Ireniejaus, velnio apostazė prasidėjo tuomet, kai jis pavydėjo naujo Dievo kūrinio ir siekė jį nuteikti prieš Kūrėją (18). Pasak Tertulijono, šėtonas siekdamas trukdyti Viešpaties planui, pagoniškuosiuose slėpiniuose mėgdžiojo Kristaus sakramentus (19). Taigi patristinis mokymas iš esmės ištikimai atspindi Naujojo Testamento mokymą ir nuorodas.

Laterano IV Susirinkimas (1215 m.) ir jo demonologinis mokymas

Per dvidešimtį amžių Magisteriumo istorijoje demonologijai buvo skirta tik keletas griežtąja prasme dogminių pareiškimų. Todėl kad tokiems tvirtinimams progų pasitaikydavo labai retai, – iš tikrųjų paminėtini du atvejai, iš kurių svarbesnis buvo XIII a.

pradžioje, kai pasirodžius katarams ir albigiečiams atgijo manichėjiškojo arba priscilijoniškojo dualizmo apraiškos. To meto dogminis mokymas suformuluotas pagal mums pažįstamos doktrinos kontekstą; jis artimas mūsų dabartiniam suvokimui, nes juo apimamas požiūris į visatą ir tai, kad ji sukurta Dievo:

„Mes tvirtai tikime ir paprastai išpažįstame <...>, kad Dievas yra vienintelis visatos pradas, visų regimųjų ir neregimųjų, dvasinių bei kūniškų dalykų Kūrėjas: savo visagalybe laikų pradžioje jis iš nieko sukūrė tiek dvasinius, tiek kūniškus kūrinus, angeliškuosius ir pasaulio kūrinus; po to sukūrė žmogų, kuris tam tikra prasme priklauso abiem plotmėms, nes yra sudarytas iš dvasios ir kūno. Velnias ir kiti demonai buvo iš prigimties Dievo sukurti geri, tačiau jie patys per save tapo blogi; o žmogus nusidėjo velnio skatinamas“ (20).

Šio teksto esmė yra aiški. Dėl velnio ir demonų Susirinkimas tvirtina, jog, būdami vienintelio Dievo kūriniai, jie nėra blogi savo esme, tačiau tapo blogi savo laisvu apsisprendimu. Nekalbama nei apie jų skaičių, nei apie kaltę, nei apie galios apimtį: šie klausimai nepriklauso aptariamai dogminei problemai ir paliekami diskutuoti atskiroms mokykloms. Tačiau nepaisant glaustumo Susirinkimo teiginys išlieka pamatinės svarbos, nes prie jo buvo prieita svarbiausiame XIII a. Bažnyčios Susirinkime ir jis užima aiškia vietą jo tikėjimo išpažinime. Istorškai kiek anksčiau prieš šį tikėjimo išpažinimą ankstesni tikėjimo išpažinimai taikyti katarams ir valdiečiams (21); jis susijęs su priscilijonizmo pasmerkimu prieš kelis šimtmečius (22). Taigi šį tikėjimo išpažinimą dera dėmesingai apsvarstyti.

Jame taikoma įprastinė dogminių tikėjimo simbolių struktūra, jį galima lengvai įrašyti į Nikėjos Susirinkimo pradėtą tikėjimo išpažinimų eilę. Cituotame tekste mūsų požiūriu apibendrinamos dvi tarpusavyje susijusios lygiai svarbios tikėjimui temos: teiginys apie velnią, kurį turėsime išsamiau apsvarstyti, eina po teiginio apie Dievą, visų „regimųjų ir neregimųjų“ dalykų, taigi kūniškųjų būtybių ir angelų Kūrėją.

Pirmoji Susirinkimo tema: Dievas, „regimųjų ir neregimųjų“ būtybių Kūrėjas

Šis teiginys apie Kūrėją ir jo formulavimo būdas yra ypač svarbus mūsų nagrinėjamam dalykui, nes jis yra toks senas, kad šaknimis siekia šv. Pauliaus mokymą. Šlovindamas prisikėlusį Kristų apaštalas tvirtina, kad jis viešpatauja visoms būtybėms „danguje, žemėje ir po žeme“ (*Fil 2, 10*) – „ne tik šiame pasaulyje, bet ir būsimajame“ (*Ef 1, 21*). Teigdamas Kristaus preegzistenciją šv. Paulius mokė, jog „jame sukurta

visa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima“ (Kol 1, 16).

Ši kūrimo doktrina krikščioniškajam tikėjimui veikia tapo labai svarbi, nes gnostikai ir marcijonizmo šalininkai dar iki išplintant manicheizmui ir priscilijonizmui siekė ją sumenkinti. Pirmuosiuose tikėjimo simboliuose būdavo nuolat tvirtinama, jog „regimosios ir neregimosios būtybės“ buvo visos sukurtos Dievo. Šis mokymas, pradėtas Nikėjos I ir Konstantinopolio I Susirinkimų (23), po to tęstas Toledo Susirinkime (24), buvo įtrauktas į tikėjimo simbolius, kuriuos didžiosios Bažnyčios vartojo Krikšto apeigose (25). Jis pateko ir į šv. Jokūbo Jeruzaliečio Eucharistijos maldą (26), taip pat į šv. Bazilijaus Mažojoje Azijoje ir Aleksandrijoje (27) ir kitose Rytų Bažnyčiose vartotas Eucharistijos maldas (28). Tarp graikų tėvų šis mokymas pasirodo nuo šv. Irenejaus (29) ir pateikiamas šv. Atanazo *Expositio fidei* (30). Vakaruose jį išreiškė Grigalius iš Elviros (31), šv. Augustinas (32), šv. Fulgencijus (33) ir vėlesni autoriai.

Tuo metu, kai katarai Vakaruose, o bogomilai Rytų Europoje atgaivino manichėjišką dualizmą, Laterano IV Susirinkimas, pateikdamas savo tikėjimo išpažinimą, negalėjo padaryti nieko geresnio, kaip atnaujinti šį pareiškimą ir jo formuluotę, nuo tol įgijusią esminę svarbą. Jis buvo netrukus pakartotas Liono II (34), Florencijos (35) ir Tridento Susirinkimų (36) tikėjimo išpažinimuose, galiausiai vėl atsirado Vatikano I Susirinkimo konstitucijoje *Dei Filius* (37), vartojant tas pačias sąvokas kaip 1215 m. Laterano IV Susirinkime. Tai pamatinės svarbos tikėjimo teiginys ir tvirtai išliekantis mokymas, kurį Laterano IV Susirinkimas Apvaizdos patvarkymu akcentavo, susiedamas jį su teiginiu apie šėtoną ir demonus. Susirinkimas nurodė, jog šis dalykas, savaime būdamas labai svarbus, priklauso platesniam mokymo apie kūrimą ir tikėjimo angeliškosiomis būtybėmis kontekstui.

Atroji Susirinkimo tema: velnias

1. Tekstas

Teiginys apie demonus pristatomas toli gražu ne kaip aplinkybių sukeltas priedėlis, tarsi doktrininė išvada ar teologinė dedukcija. Priešingai, tai pasirodo esanti jau seniai įtvirtinta tiesa. Tas paaiškėja iš pačios teksto formuluotės, nes dokumente po teiginio apie visų dalykų sukūrimą nepereinama prie velnio ir demonų kaip loginės išvados. Dokumente nesakoma: „*Dėl to* velnias ir demonai buvo sukurti geros prigimties“, – tokio tvirtinimo būtų reikėję, jei šiuo teiginiu būtų sakoma kažkas nauja, išvedant iš to, kas jau buvo tvirtinta. Priešingai, šėtono atvejis pristatomas kaip ankstesnio teiginio

įrodymas ir argumentas prieš dualizmą. Dokumente teigiama: „Velnias ir demonai buvo sukurti geros prigimties.“ Trumpai tariant, ši ištara pateikiama kaip nediskutuotinas krikščioniškojo suvokimo teiginys. Tai svarbus dokumento aspektas, o atsižvelgiant į istorines aplinkybes kitaip ir negalėjo būti.

2. Pasirengimas: IV ir V a. pozityvios ir negatyvios formuluotės

Nuo IV a. Bažnyčia pareiškė nuostatą, nukreiptą prieš manichėjų tezę apie du tolygiai amžinus ir priešingus principus (38). Tiek Rytuose, tiek Vakaruose Bažnyčia tvirtai mokė, jog šėtonas ir demonai buvo sukurti geros prigimties. Šv. Grigalius Nazianzietis naujakrikščiu pareiškia: „Turi tikėti, kad nėra jokios blogio esmės nei [blogio] viešpatystės, kuri neturėtų pradžios ar egzistuoti savaime, arba būtų sukurta Dievo“ (39). Velnias buvo traktuojamas kaip Dievo kūrinys; pradžioje jis buvo geras ir spindintis kaip šviesa, tačiau, nelaimei, neišliko tiesoje, kurios pagrindu buvo sukurtas (*Jn* 8, 44), bet sumaištavo prieš Viešpatį (40). Todėl blogis kilo ne iš jo prigimties, bet iš laisvo ir nuo jo valios priklausomo akto (41). Tai patvirtinantys teiginiai Rytuose yra šv. Bazilijaus (42), šv. Grigaliaus Nazianziečio (43), šv. Jono Auksaburnio (44), Didimo Aleksandriečio (45), o Vakaruose – Tertulijono (46), šv. Euzebijaus Verce liečio (47), šv. Ambraziejaus (48) ir šv. Augustino (49) raštuose; esant reikalui jie galėjo būti įtvirtinti dogmine forma. Be to, jie aptinkami taip pat doktrininio pasmerkimo arba tikėjimo išpažinimo forma.

Šv. Euzebijui priskiriamas traktatas *De Trinitate* tvirtai išreiškia doktriną grupe anatemu:

„Jei kas nors išpažįsta, kad puolęs angelas savo prigimtimi nebuvo sukurtas Dievo, bet savaime egzistuoja, tiek, kad pats grindžia savo egzistenciją, tebūnie atskirtas (*anathema sit*).“

Jei kas nors išpažįsta, kad Dievas sukūrė puolusį angelą blogą, bet nepripažįsta, jog [tas angelas] priėmė blogį savo laisva valia, tebūnie atskirtas.

Jeigu kas nors išpažįsta, kad šėtono angelas sukūrė pasaulį – teatsitraukia nuo mūsų toks tikėjimas, – o nepareiškia, jog kiekviena nuodėmė šėtono išrasta, tebūnie atskirtas“ (50).

Panašus dėstymas anatėmis tuo laikotarpiu nebuvo išimtis. Jis aptinkamas taip pat šv. Augustinui priskiriamame traktate *Commonitorium*, kuris buvo parašytas siekiant atmesti manichėjus. Ši instrukcija skelbia anatėmą „kiekvienam tikinčiajam, kuris teigia, kad

egzistuoja dvi prigimtys, kylančios iš dviejų skirtingų pradų: viena prigimtis, kylanti iš Dievo, yra gera, o kita – bloga ir Dievo nesukurta“ (51).

Tačiau šis mokymas mieliau reiškiamas tiesiogine ir pozityvia forma kaip tikėjimo teiginys. Šv. Augustinas savo traktato *De Genesi ad litteram* pradžioje rašo:

„Katalikiškasis mokymas reikalauja tikėti, jog Trejybė yra vienas Dievas, kuris padarė ir sukūrė visus egzistuojančius daiktus tokiu mastu, koku jie egzistuoja; taigi joks dvasinis ar kūninis kūrinys, – trumpai nusakant dieviškųjų Raštų kalba, regimas ar neregimas, – nepriklauso dieviškajai prigimčiai, bet yra Dievo sukurtas iš nieko“ (52).

Ispanijoje Toledo I Susirinkimas taip pat panašiai išpažino, jog Dievas yra visų „regimųjų ir neregimųjų būtybių Kūrėjas ir kad be jo „neegzistuoja jokia dieviškoji prigimtis, angelas, dvasia ar galybė, kuri būtų laikoma Dievu“ (53).

Taigi nuo IV amžiaus krikščioniškojo tikėjimo išraiška – tiek jos mokant, tiek ją išgyvenant – šioje srityje reikiama dviem dogminėms formuluotėms, pozityviaja ir negatyviaja; prie šių formuluočių grįžta po aštuonių šimtmečių Inocentas III ir Laterano IV Susirinkimas.

Šv. Leonas Didysis

Per tą laikotarpį šie dogminiai teiginiai neliko nevartojami. Priešingai, V a. popiežius šv. Leonas Didysis savo laiške Astorgos vyskupui Turibijui (laiško autentiškumu šiandien neabejojama) rašė tuo pačiu tonu ir su tuo pačiu aiškumu. Tarp jo smerkiamų priscilijonų klaidų randame tokias:

„Kaip nurodoma šeštojoje pastaboje (54), jie tvirtina, jog velnias niekada nebuvo geras, o jo prigimtis nebuvo Dievo kūrinys; kad jis kilo iš tamsybių bedugnės, kadangi niekas jo nesukūrė, bet veikiau jis pats yra visokio blogio pradas ir substancija; priešingai, tikrasis, t. y. katalikų tikėjimas išpažįsta, jog visų kūrinių, tiek dvasinių, tiek kūninių, būtis yra gera, ir jokia būtis savo prigimtimi nėra bloga, kadangi Dievas, visų dalykų Kūrėjas, sukūrė tik tai, kas gera. Todėl velnias būtų geras, jei būtų likęs toks, kokį jį Dievas sukūrė. Tačiau kadangi piktnaudžiavo savo prigimtinio iškilumu ir „nesilaikė tiesos“ (Jn 8, 44), jis (be abejonės) neperkeitė savo prigimties, bet atsiskyrė nuo aukščiausiojo gėrio, kuriam turėjo priklausyti“ (55).

Doktrinos teiginys (pradedant žodžiais „tikrasis, t. y. katalikų tikėjimas išpažįsta...“ iki jo pabaigos) laiky-

tas tokiu svarbiu, kad buvo pažodžiui pakartotas prieduose, kuriais VI a. papildyta Genadijui Marseliečiui priskiriama knyga *De ecclesiasticis dogmatibus* (56). Tos pačios doktrinos autoritetingai mokė šv. Fulgencijus veikale *De fide seu de regula fidei ad Petrum*, kur pabrėžiama būtinybė „iš esmės tikėti“ ir „tvirtai tikėti“, kad tai, kas nėra Dievas, yra Dievo kūrinys; kad ši tiesa galioja visiems „regimiems ir neregimiems“ dalykams; kad „kai kurie angelai laisva valia nusigręžė nuo jų Kūrėjo“ ir kad „blogis neturi prigimties“ (57).

Atsižvelgdami į šį istorinį kontekstą, visai nesistebime, kad V a. kanonų rinkinyje *Statuta Ecclesiae antiqua* tarp klausimų, užduodamų tikrinant vyskupystės kandidatų tikėjimą, įtrauktas toks: „Ar velnias buvo blogas iš prigimties, ar jis tapo blogu piktnaudžiaudamas savo laisva valia?“ (58). Ta pati formuluotė vėl atsiranda tikėjimo išpažinime, kurio popiežius Inocentas III reikalavo iš valdiečių (59).

Bragos I Susirinkimas (VI a.)

Taigi doktrina buvo bendra ir tvirtai apibrėžta. Ji išreikšta daugelyje dokumentų (mes nurodėme pagrindinius), sudariusių VI a. viduryje vykusio Bragos I Susirinkimo doktrinos pagrindą. Atsižvelgiant į šį pagrindą, šio Sinodo paskelbtas 7-asis skyrius turi būti laikomas ne izoliuotu tekstu, bet IV ir V a. mokymų šia tema, ypač šv. Leono Didžiojo mokymo, apibendrinimu: „Kas tvirtina, jog velnias iš pradžių nebuvo Dievo sukurtas geras angelas ir jo prigimtis nesukurta Dievo, o kaip manichėjai ir priscilijonai sako, kad jis atsirado iš tamsybių bedugnės ir nebuvo niekieno sukurtas būti, bet pats yra blogio pradas ir substancija, – tebūnie atskirtas“ (60).

3. Katarų atsiradimas (XII ir XIII a.)

Bažnyčia nuo seno aiškiai išreiškė tikėjimą, kad velnias yra kūrinys ir kad jis nusigręžė nuo Dievo laisvu aktu. Laterano IV Susirinkimui pakako įtraukti šiuos teiginius į suformuluotą tikėjimo išpažinimą; nebuvo reikalo jų fiksuoti dokumentais: jie išreiškė įsitikinimus, kurių aiškiai laikėsi Bažnyčia. Šių teiginių įtraukimas, kuris dogminiu požiūriu galėjo būti įvykęs anksčiau, iki to laiko tapo būtinybe, nes katarai savo erezijoje laikėsi kai kurių senų manichėjų klaidų. Todėl XII–XIII a. daugelyje tikėjimo išpažinimų reikėjo užbėgant už akių iš naujo įtvirtinti, jog Dievas yra „regimųjų ir neregimųjų“ būtybių Kūrėjas bei abiejų Testamentų autorius ir ypač tai, kad velnias nebuvo blogas iš prigimties, bet tapo blogas savo laisvu pasirinkimu (61). Senosios dualistinės sampratos, atsiradusios išplitusiuose doktrininiuose ir dvasiniuose sąjūdžiuose, darė tikrą žalą tikėjimui Pietų Prancūzijoje ir Šiaurės Italijoje.

Prancūzijoje Ermenegaudas Bezjietis (de Beziens) turėjo parašyti traktatą, nukreiptą prieš eretikus, „kurie tvirtina ir tiki, jog mūsų pasaulis ir visi regimieji dalykai buvo sukurti ne Dievo, bet velnio“, kad egzistuoja ne tik geras visagalis Dievas, bet ir blogio dievas, velnias (62). Šiaurės Italijoje atsivertėlis iš katarų Bonakursas (Bonacursus) įspėjo apie gresiantį pavojų ir aprašė įvairius šios sektos mokymus (63). Netrukus po jo pasirodęs veikalas *Summa contra haereticos*, kuris ilgą laiką buvo priskiriamas Prepozitinui Kremoniečiui (Prevostinus Cremonensis), dar geriau perteikia dualizmo erezijos įtaką to laikotarpio mokymui. Veikale taip pristatomas katarų mokymas: „Visagalis Dievas sukūrė tik neregimas ir bekūnes būtybes. Velnias, kurį tie eretikai vadina tamsybių dievu, sukūrė regimas ir kūniškas būtybes. Po to šis eretikas teigia, kad yra du egzistuojančių dalykų pradai: gėrio pradai – visagalis Dievas ir blogio pradai – velnias. Be to, egzistuoja dviejų rūšių prigimties: viena yra gera, priklausanti bekūnėms būtybėms ir sukurta visagalio Dievo; kita bloga, priklausanti kūninėms būtybėms ir sukurta velnio. Eretikas, laikęsis šių pažiūrų anksčiau, vadintas manichėjumi, o šiandien jis vadinamas kataru“ (64).

Šis apibendrinimas, nors ir trumpas, yra svarbus dėl koncentruoto turinio. Šiandien galime jį papildyti „Dviejų principų knyga“, parašyta katarų teologo netrukus po Laterano IV Susirinkimo (65). Šioje mažoje santraukoje, skirtoje kovingiesiems sektos nariams, pateikta detali katarų argumentacija ir, remiantis Šventuoju Raštu, siekta paneigti mokymą apie vienintelį Kūrėją, taip pat bibliniais tekstais pagrįsti dviejų priešingų principų buvimą (66). Veikale teigiama, kad greta gero Dievo „turime pripažinti kito, būtent blogio, principo egzistavimą, kuris pragaištingai veikia prieš tikrąjį Dievą ir jo kūrinis“ (67).

Laterano IV Susirinkimo nutarimo vertė

XIII a. pradžioje pastarieji teiginiai toli gražu nebuvo tik intelektualų ar ekspertų teorijos. Jie išreiškė klaidingų įsitikinimų kompleksą, kuris išgyventas ir skleistas daugybės tarpusavyje susijusių, gerai organizuotų ir aktyvių grupių. Bažnyčia buvo priversta įsikišti ir iš naujo įtvirtinti ankstyvųjų amžių doktrinos teiginius. Tai padarė popiežius Inocentas III, įtraukęs du minėtus dogminius pareiškimus į Laterano IV Susirinkimo suformuluotą tikėjimo išpažinimą. Išpažinimas viešai perskaitytas vyskupams, ir jie jį patvirtino. Vyskupų buvo klausama: „Ar tikite visa tai?“, o jie vienbalsiai atsakė: „Tikime“ (68). Taigi Susirinkimo dokumentas savo visuma yra tikėjimo patvirtinimas (*de fide*). Kadangi savo esme ir forma tai tikėjimo simbolis, kiekvienas jo punktas turi ir dogminę vertę.

Būtų klaidinga tvirtinti, jog kiekvienas tikėjimo išpažinimo paragrafas turi apimti tik vieną dogminį teiginį. Tai reikštų taikyti hermeneutiką, kuri, pavyzdžiui, galioja Tridento Susirinkimo dekretui, kur kiekvienas skyrius paprastai skirtas vienai dogminei temai nagrinėti: būtinybei pasirengti nuteisinimui (69), tikro Kristaus buvimo Eucharistijoje tiesai (70) ir t. t. Priešingai, Laterano IV Susirinkimo pirmajame paragrafe, nors jame tiek pat eilučių kaip ir Tridento Susirinkimo skyriuje apie „ištermės dovaną“ (71), apimama daugelis tikėjimo teiginių (nemažai jau apibrėžtų): apie Dievo vienumą, Asmenų trejybę ir lygybę, jų prigimties vienalytiškumą, apie Sūnaus kilmę ir Šventąją Dvasią. Tas pat pasakytina ir apie kūrimą, ypač abiejose vietose, kur kalbama apie Dievo sukurtas dvasines ir kūnines būtybes, taip pat velnio sukūrimą ir jo nuodėmę. Kaip jau sakėme, čia kalbama apie daugelį dalykų, kurie nuo IV ir V a. priklauso Bažnyčios mokymui. Susirinkimui įtraukus juos į savo tikėjimo išpažinimą, tiesiog buvo patvirtinta, kad jie priklauso visuotinio tikėjimo sanklodai.

Demonų tikrovės egzistavimas ir jų galios pripažinimas grindžiamas ne tik tais specifiniais dokumentais, bet ir reiškiamas bendresniu, ne tokiu griežtu būdu Bažnyčios susirinkimų ištarose, kur aprašoma žmogaus būklė be Kristaus.

Bendras popiežių ir Susirinkimų mokymas

V a. viduryje, Chalkedono Susirinkimo išvakarėse, šv. Leonas Didysis Flavianui skirtame laiške *Tomus* išdėstė išganyto ekonomijos tikslą, kalbėdamas apie Kristaus pergalę prieš mirtį ir prieš velnią, pasak Laiško žydams turėjusio mirties valdžią (72). Vėliau, kai Florencijos Susirinkime buvo kalbama apie atpirkimą, tai buvo išreikšta biblinėmis sąvokomis kaip išlaisvinimas iš velnio viešpatavimo (73). Tridento Susirinkimas, apibendrinamas šv. Pauliaus mokymą, teigė, jog nuodėmingas žmogus yra „pavaldus velniui ir mirčiai“ (74). Dievas mus išganydamas „išgelbėjo iš tamsybių valdžios ir perkėlė į mylimojo Sūnaus karalystę. O jame turime atpirkimą, nuodėmių atleidimą“ (75). Nusidėti po krikšto reiškia „atsiduoti velnio valdžiai“ (76). Tai yra pirminis ir visuotinis Bažnyčios tikėjimas, nuo pirmųjų amžių paliudytas įkrikščioninimo liturgijoje, kai katechumenai prieš krikštą atsižadėdavo šėtono, išpažindavo savo tikėjimą Švenčiausiąja Trejybe ir atsiduodavo Gelbėtojui Kristui (77).

Vatikano II Susirinkimas sutelkė dėmesį labiau į dabartinį Bažnyčios gyvenimą, o ne į kūrimo doktriną, tačiau nepraleido progos įspėti apie šėtono ir demonų veikimą. Vatikano II Susirinkimas, panašiai kaip ankstesni Tridento ir Florencijos susirinkimai, dar kartą apaštalo

žodžiais paskelbė, kad Kristus atėjo mūsų išgelbėti „iš tamsybių valdžios“ (78). Konstitucijoje apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*, pasitelkiant šv. Pauliaus ir Apreiškimo knygos biblinę kalbėseną, teigiama, jog visa žmonijos istorija „persmelkta žūt-būtinės kovos su tamsos galybėmis, prasidėjusios pasaulio pradžioje ir truksiančios, kaip sako Viešpats, iki paskutinės dienos“ (79). Kitoje vietoje Vatikano II Susirinkimas atnauja išpėjimą iš Laiško efeziečiams: „apsiginkluokite visais Dievo ginklais, kad galėtumėte išsilaikyti prieš velnio klastas“ (80). Toje pačioje konstitucijoje pasauliečiams primenama: „Mes grumiamės su tamsybių pasaulio valdovais, dvasinėmis blogio jėgomis“ (81). Galiausiai nestebina tai, kad tas pats Susirinkimas, vaizduodamas Bažnyčią kaip jau prasidėjusią Dievo Karalystę, nurodo Jėzaus stebuklus ir ypač egzorcizmus (82). Būtent tokia kontekste Jėzus pareiškė žinomą teiginį: „Tikrai pas jus atėjo Dievo Karalystė“ (*Lk* 11, 20; plg. *Mt* 12, 28).

Liturginė argumentacija

Liturgija, kurią jau ne kartą minėjome, mums pateikia ypač vertingą liudijimą, kadangi ji yra konkreti išgyvenamo tikėjimo išraiška. Tačiau neturėtume norėti iš liturgijos sužinoti ir patenkinti savo smalsumą apie demonų prigimtį, kategorijas ir vardus. Liturgija pasitenkina tuo, kad pagal savo vaidmenį tiesiog pabrėžia demonų egzistavimą ir jų keliamą pavojų krikščionims. Ji, grindžiama Naujojo Testamento mokymu, primena mums, jog pakrikštytojo gyvenimas yra kova, vykdoma per Kristaus malonę ir jo Dvasios galia, prieš pasaulį, kūną ir demoniškąsias būtybes (83).

Naujųjų apeigynų reikšmė

Šiandien, pasitelkdami argumentus iš liturgijos srities, turime laikytis apdairumo. Viena vertus, Rytų Bažnyčių apeigynai ir sakramentarijai, kurie per šimtmečius ne kartą papildyti, savo sudėtinga demonologija gali mus suklaidinti. Kita vertus, lotyniškosios liturgijos dokumentai istorijos būvyje dažnai redaguoti ir peržiūrėti, todėl tai ragina mus būti apdairius darant išvadas.

Senajame lotyniškame viešosios atgailos apeigyne pabrėžtinai raiškus velnio veikimas nusidėjęje; deja, šiais tekstais, nors jie išlikę Romos pontifikale (84), jau seniai nesinaudojama. Pavedant Dievui mirštančiojo sielą, iki 1972 m. galėjo būti kalbamos maldos, kuriose minimos pragaro baisybės ir paskutiniai velnio kaltinimai (85); tačiau dabar šie raiškūs tekstai nebevertojami. Ypatin goji egzorcisto tarnyba, nors nebuvo visiškai panaikinta, mūsų laikais redukuota į eventualią tarnystę, kuri gali būti vykdoma tik su vyskupo leidimu (86); nenumato-

ma jokių apeigų suteikiant šią tarnystę. Tokia nuostata egzorcizmo atžvilgiu nereiškia, kad kunigai nebeturi galios atlikti egzorcizmo ar negali ja naudotis. Tačiau tai įpareigoja mus pripažinti, jog Bažnyčia, nepriskirdama šiai tarnybai ypatingos funkcijos, egzorcizmui nebeteikia to svarbaus vaidmens, kurį jis turėjo ankstyvaisiais amžiais. Reikia atsižvelgti į šią įvykių raidą.

Iš šių pokyčių apeigose neturime daryti išvados, kad liturgijos srityje tikėjimas sumenko ar buvo revizuotas. 1970 m. Romos mišiole perteikiamas Bažnyčios įsitikinimas demonų veikimu. Dabar, kaip ir praeityje, pirmojo gavėnios sekmadienio liturgijoje tikintiesiems primenama, kaip Viešpats Jėzus įveikė gundytoją: sinoptiniai šio įvykio pasakojimai pateikiami gavėnios Mišių skaitiniuose pagal trejų metų ciklą (*ABC*). Protoevangelija (*Pr* 3, 15), kur žadama, kad moters palikuonys nugalės žalčio palikuonis, skaitoma 10-ąjį B metų sekmadienį ir 5-osios savaitės šeštadienį. Marijos Ėmimo į dangų iškilmėje ir Švč. Mergelės Marijos Mišiose skaitoma iš Apreiškimo knygos 12, 1–6 apie slibino grasinimą gimdančiai moteriai. 10-ąjį B metų sekmadienį taip pat skaitoma ištrauka iš *Mk* 3, 20–25, kur vaizduojamas Jėzaus pokalbis su fariziejais apie Belzebulą. Palyginimas apie kviečius ir rauges (*Mt* 13, 23–43) skaitomas A metų 15-ąjį sekmadienį, o šio palyginimo aiškinimas (*Mt* 13, 36–46) – 13-osios savaitės trečiadienį. Pažadas, kad šio pasaulio kunigaikštis bus nugalėtas (*Jn* 12, 30–33), skaitomas B metų V gavėnios sekmadienį, o *Jn* 14, 30 – šiokiadienį. Iš Apaštalų raštų 29-osios savaitės pirmadienį skaitoma *Ef* 2, 1–10; *Ef* 6, 10–20 skaitomas šventųjų Mišiose ir 13-osios savaitės ketvirtadienį. 1 *Jn* 3, 7–10 skaitoma sausio 4-ąją, o per Šv. Morkaus šventę skaitoma ištrauka iš Pirmojo Petro laiško, kur velnias vaizduojamas tykantis grobio ir besitaikstantis jį praryti. Galėtume paminėti daugiau ištraukų, jei siektume sudaryti visą sąrašą, tačiau šie pavyzdžiai rodo, jog svarbiausi bibliniai tekstai apie velnią priklauso oficialiam Bažnyčios lekcionarui.

Tiesa, kad suaugusiųjų įkrikščioninimo apeigos šiuo požiūriu buvo pakeistos. Jose nebesikrepiama į velnią liepiamąja forma; tačiau tuo pačiu tikslu krepiamasi į Dievą maldaujant (87). Tonas ne toks demonstratyvus, tačiau taip pat raiškus ir veiksmingas. Taigi klaidinga teigti, kad iš naujojo krikšto apeigyne egzorcizmai išnaikinti. Ši klaida yra visiškai akivaizdi, nes naujajame katechumenato apeigyne prieš įprastinius, vadinamuosius „didžiuosius“ egzorcizmus netgi įtraukti praeityje nežinomi „mažesnieji egzorcizmai“, išdėstyti per visą katechumenato trukmę (88). Taigi egzorcizmai išlieka. Šiandien, kaip ir praeityje, jais meldžiama pergales prieš šėtoną, velnią, šio pasaulio kunigaikštį ir tamsybių jėgas, o trys tradiciniai „tiriamieji klausimai“, per kuriuos

įvyksta egzorcizmas, kaip ir praeityje turi tą patį negatyvų ir pozityvų tikslą: išlaisvinti iš nuodėmės bei velnio ir tuo pačiu metu sustiprinti Kristuje (89). Kūdikių krikšto apeigose, kad ir kas būtų apie tai sakoma, tebėra išlaikomas egzorcizmas (90). Tai nereiškia, kad tie vaikai būtų užvaldyti šėtono, tačiau Bažnyčia tiki, jog jiems taip pat reikia Kristaus įvykdyto atpirkimo padarinių. Prieš krikštą kiekvienas asmuo, vaikas ar suaugęs, nešioja nuodėmės ir šėtono veikimo ženklą.

Privačios atgailos liturgijoje apie velnią kalbama mažiau nei praeityje. Kita vertus, bendruomeniniame atgailos šventime gražinta senovinė malda, kurioje minima šėtono įtaka nusidėjėliams (91). Ligonų apeigyne, kaip minėjome, pavedant mirštantįjį Dievui nebepabrėžiamas nerimą keliantis šėtono buvimas. Tačiau ligonio patepimo apeigų metu celebrantas meldžia, kad ligonis būtų išlaisvintas iš nuodėmės ir visokių pagundų (92). Šventasis aliejus suvokiamas kaip kūno, sielos ir dvasios apsauga (93). Malda *Commendo te*, nors tiesiogiai nemini pragaro nei demono, netiesiogiai nurodo jų egzistavimą bei veikimą, kai prašoma, kad Kristus išgelbėtų mirštantįjį ir priimtų jį į savo kaimenę tarp išrinktųjų. Tokia kalbėsena akivaizdžiai siekiama netraumuoti ligonio ir jo šeimos, vis dėlto joje nepaneigiamas tikėjimas blogio slėpiniu.

Apibendrinimas

Apibendrinant galima pasakyti, kad Katalikų Bažnyčios pozicija demonų klausimu yra aiški ir tvirta. Iš tikrųjų šėtono ir demonų buvimas niekada nebuvo eksplacitiško Bažnyčios Magisteriumo teiginio objektas. Tačiau taip yra todėl, kad šis klausimas niekuomet nebuvo keliamas šiomis sąvokomis. Tiek eretikai, tiek tikintieji, remdamiesi Raštu, sutarė dėl šėtono ir demonų egzistavimo ir pragaištingų darbų. Todėl kai šiomis dienomis keliamą abejonę dėl demonų tikrovės, būtina, kaip anksčiau minėjome, žvelgti į pastovų ir visuotinį Bažnyčios tikėjimą ir į jo pagrindinį šaltinį – Kristaus mokymą. Evangelijos mokyme ir tikėjimo šerdyje demonų pasaulio buvimas apreiškiamas kaip dogminis faktas. Šios studijos pradžioje parodytas dabartinis sunkumas nėra tik abejonė dėl antraeilio krikščioniškosios minties elemento, bet yra nuolatinio Bažnyčios tikėjimo, atpirkimo sampratos ir pirmiausia paties Jėzaus sąmoningumo tiesioginis neigimas. Todėl neseniai kalbėdamas apie blogį kaip „baisią, slėpinį ir gąsdinančią tikrovę“, popiežius Paulius VI galėjo autoritetingai tvirtinti: „Nuo biblinio ir bažnytinio mokymo nukrypsta tas, kas atsisako ją pripažinti; taip pat kas išvelgia joje save grindžiantį pradą, kuris nekyla iš Dievo kaip kiti kūriniai; arba aiškina tai kaip pseudotikrovę, mūsų nelaimių nežinomų priežasčių

konceptualią ir fantastinę personifikaciją“ (94). Egzegetai ir teologai neturėtų likti kurti šiam įspėjimui.

Kartojame: mūsų dienomis Bažnyčia, pabrėždama demonų tikrovės egzistavimą, nesiekia nei nukelti į praėities dualistines ar manichėjiškas spekuliacijas, nei pasiūlyti racionaliai priimtinesnį pakaitalą. Bažnyčia nori tiesiog išlikti ištikima Evangelijai ir jos reikalavimams. Ji niekuomet neleido žmonėms nusikratyti savo atsakomybės, permetant kaltę dėl nuodėmių demonams. Bažnyčia nedvejodama priešinosi tokiems nukrypimams, kad ir kur jie atsirastų, ir drauge su Jonu Aukšaburniu pareiškia: „Ne velnias, bet paties žmogaus aplaidumas atsakingas už visus žmonių nuopuolius ir visas nelaimes, dėl kurių jie skundžiasi“ (95).

Šioje srityje krikščioniškasis mokymas, energingai gindamas žmogaus laisvę bei orumą ir pabrėždamas Kūrėjo visagalybę bei gerumą, nėra pažeistas. Jis praeityje smerkė ir visuomet smerks bet kokią lengvabūdišką žmogaus pasiteisinimą, esą jį sugundė velnias. Šis mokymas atmetė tiek prietarus, tiek magiją; jis atmetė bet kokią doktrininę kapituliaciją fatalizmo atžvilgiu ir laisvės atsisakymą prievartos akivaizdoje. Bažnyčia, svarstydamą apie galimą velniškąją intervenciją, panašiai kaip stebuklų atveju, visuomet laikosi kritinės nuostatos. Visuose tuose dalykuose Bažnyčia ragina laikytis santūriai ir apdairiai. Iš tikrųjų lengva tapti vaizduotės auka ir leisti suklaidinamiems pranešimams, kurie yra netikslūs, netinkamai perduoti arba tendencingai aiškinami. Šiais ir kitais atvejais reikia atpažinti, atlikti tyrimą ir atsižvelgti į jo rezultatus.

Bažnyčia visuomet išlieka ištikima Kristaus pavyzdžiui, pabrėždama, kad šv. Petro įspėjimas likti „blaviems“ ir budėti neprarado aktualumo (1 Pt 5, 8). Mūsų dienomis iš tikrųjų reikia saugotis naujo „apsvaigimo“. Tačiau techninis pažinimas ir galia gali taip pat svai ginti. Šiandien žmogus didžiuojasi savo atradimais – ir dažnai teisėtai. Tačiau ar galime tvirtinti, kad mūsų aptariamoje srityje žmogiškosios analizės paaiškino visus reiškinius, apibūdinančius velnio buvimą? Ar šioje srityje neliko nieko problemiško? Ar hermeneutinė analizė ir Bažnyčios tėvų studijos išsprendė visus tekstuose išskylančius sunkumus? Taip tikrai nėra. Žinoma, anksčiau būta tam tikro naivumo, baiminantis savo minčių kryžkelėse sutikti demoną. Tačiau ar nebūtų taip pat naivu šiandien tikėtis, jog mūsų metodai netrukus leis tarti galutinį žodį apie giliuosius sąmonės klodus, kur susipina slėpiningi santykiai tarp sielos ir kūno, antgamtinio, paragamtinio ir žmogiškojo lygmens, tarp proto ir apreiškimo? Šie klausimai visuomet buvo laikomi labai plačiais ir sudėtingais. Mūsų šiuolaikiniai metodai, panašiai kaip ankstesnieji, turi taikymo ribas,

kurių negali pranokti. Dera laikytis kuklumo, beje, būdingo tikram protingumui, idant išliktume tiesoje. Ši dorybė, atsižvelgianti taip pat į ateitį, palieka erdvės apreiškimo indėliui, trumpai tariant, tikėjimui.

Apaštalas Petras apeliuoja į tikėjimą, ragindamas priešintis velniui „tvirtu tikėjimu“. Tikėjimas mus moko, kad blogio tikrovė yra „gyva, dvasinė, iškrypusi ir gadinanti būtybė“ (96). Tikėjimas suteikia ir pasitikėjimo, nes užtikrina mus, kad šėtono galybė negali peržengti Dievo jam nustatytų ribų. Tikėjimas taip pat laiduoja, jog velnias, nors galėdamas gundyti, negali prievarta išgauti mūsų pritarimo. Tikėjimas ypač atveria širdį maldai, čia jis pergalingai vainikuojamas ir leidžia mums Dievo galybės dėka triumfuoti prieš blogį.

Demonų tikrovė, konkrečiai paliudijama tuo, ką mes vadiname blogio slėpiniu, ir šiandien išlieka mįslė, gaubianti krikščionišką gyvenimą. Mes ne ką geriau už apaštalus žinome, kodėl Viešpats tai leidžia ir kaip jis tuo pasinaudoja savo tikslams pasiekti. Tačiau gali būti, kad mūsų civilizacijoje, kuri yra tokia sekuliarizuota ir tiek susitelkusi į horizontalų žmogaus gyvenimo lygmenį, netikėtus šio slėpinio apraiškos daro mūsų suvokimą mažiau užsispyrėlišką. Tos apraiškos įpareigoja žmogų žvelgti toliau ir aukščiau, pranokstant tiesioginę akivaizdę. Grasinimai, kuriais piktasis užtemdo mūsų kelią, leidžia išžvelgti anapusinę būtį, kuri ragina mus suprasti ir atsigręžti į Kristų, kad iš jo išgirstume gerą naujieną apie dovanotą išganymo malonę.

.....

Tikėjimo mokymo kongregacija patikėjo ekspertui parengti šią studiją, kurią kongregacija rekomenduoja kaip patikimą pagrindą iš naujo patvirtinant Magisteriumo doktriną krikščionių tikėjimo ir demonologijos tema. Dokumento tekstas italų kalba paskelbtas 1975 m. birželio 26 d. dienraštyje *L'Osservatore Romano*. Originalus tekstas prancūzų kalba paskelbtas prancūziškajame *L'Osservatore Romano* savaitraštyje 1975 m. liepos 4 d.

Išnašos

(1) Tvirta Bažnyčios nuostata prietarų atžvilgiu iš dalies gali būti paaiškinama Mozės įstatymo griežtumu, net jeigu jis formaliai nebuvo pagrįstas prietarų ir demonų ryšiu. Pavyzdžiui, *Iš 22, 17* be jokio paaiškinimo nustatoma mirties bausmė už kerėjimą. *Kun 19, 26* ir *31* draudžiama magija, astrologija, nekromantija ir būrimas, o *Kun 20, 27* prie to priduria dvasių iššaukimą. *Iš 18, 10* atmetami žyniai, burtininkai, kerėtojai, tie, kurie tariasi su vaiduokliais bei dvasiomis ir teiraujasi mirusiųjų. Europoje ankstyvaisiais viduramžiais daugelis pagoniškujų prietarų tebebuvo gyvi – tai paaiškėja iš šv. Cezarijaus Arliečio, šv. Eli-

gijaus kalbų ir Martyno Bragiečio veikalo *De correctione rusticorum*, kur pateikiamas prietarų sąrašas (plg. *PL 89, 810–818*), ir atgailos knygų. Toledo Susirinkimas (Denz.–Sch., 205) ir vėliau Bragos Susirinkimas (*Denz.–Sch.*, 459) pasmerkė astrologiją, tai taip pat padarė popiežius šv. Leonas Didysis savo laiške Astorgos vyskupui Turibijui (Denz.–Sch., 283). Tridento Susirinkimo 9-oji regula draudžia chiromantijos, nekromantijos ir pan. knygas (Denz.–Sch., 1859). Magijai ir burtininkavimui buvo skirta daug popiežių bulių (Inocento VIII, Leono X, Adriano VI, Grigaliaus XV, Urbono VIII), taip pat daugelio regioninių sinodų nutarimų. Dėl magnetizmo ir spiritizmo ypač žr. 1856 m. rugpjūčio 4 d. Šventosios Oficijos laišką (Denz.–Sch., 283–285).

(2) *De Diabolo Tentatore, Homil. II, 1, PG 49, 257–258.*

(3) *Apd 23, 8.* Atsižvelgiant į žydų tikėjimą angelais ir piktosiomis dvasiomis, niekas neįpareigoja mus neapibrėžta prasme pavartotą sąvoką „dvasios“ susiaurintai taikyti tik mirusiųjų dvasioms; ja taip pat nurodomos piktosios dvasios arba demonai. Tokia yra dviejų žydų autorių (G. F. Moore, *Judaism in the First Centuries of the Christian Era*, vol. 1, 1927, p. 68; M. Simon, *Les sectes juives au temps de Jesus*, Paris 1960, p. 25) ir vieno protestantų autoriaus (R. Meyer, T.W.N.T. VII, p. 54) nuomonė.

(4) Jėzaus žodžiai: „Nemanykite, jog aš atėjęs panaikinti Įstatymo ar Pranašų. Ne panaikinti jų atėjau, bet įvykdyti“ (*Mt 5, 17*), aiškiai rodo pagarbą praeičiai. Tolesnės eilutės (18–19) patvirtina tokį išpuolį. Kita vertus, tai, kad jis smerkė skyrybas (*Mt 5, 31*), atpildo įstatymą (*Mt 5, 38*) ir kt., labiau pabrėžia jo visišką nepriklausomybę, negu norą priimti praeitį ir ją atbaigti. Tą patį dar pagrįsčiau galima pasakyti apie jo smerkiančius žodžius fariziejams, kurie buvo perdėtai prisirišę prie savo senųjų tradicijų (*Mk 7, 1–22*).

(5) *Mt 8, 28–34; 12, 22–45.* Net priimdami domėn kiekvieno sinoptiko egzorcizmams suteikiamos prasmės variacijas, turime pripažinti tarp jų egzistuojančią plačią konvergenciją.

(6) *Mt 5, 37; 6,13; plg. Jean Carmignac, Recherches sur le „Notre Père“*, Paris 1969, p. 305–319. Toks yra bendras graikų, taip pat kai kurių Vakarų tėvų (Tertulijono, šv. Ambraziejaus, Kasijono) aiškinimas. Tačiau šv. Augustinas ir lotyniškujų Mišių *Libera nos* kreipė į beasmenį šios frazės aiškinimą.

(7) E. Renaudot, *Liturgiarum orientalium collectio, 2 (ad locum Missae)*; H. Denzinger, *Ritus Orientalium*, 1961, t. II, p. 436. Atrodo, kad toks buvo ir popiežiaus Pauliaus VI aiškinimas 1972 m. lapkričio 15 d. bendrosios audiencijos kalboje „*Padre nostro <...> liberaci dal male*“, nes ten kalbama apie blogį kaip apie gyvą ir asmeninį principą (*L'Osservatore Romano*, 1972 11 16).

(8) *Mt 16, 18* taip suvokė P. Jouon, M. J. Lagrange, A. Medebielle, D. Buzy, M. Meinertz, E. Trilling, J. Jeremias ir kiti. Nesuprantama, kodėl šiandien daugelis neatsižvelgia į *Mt 16, 18*, o sutelkia dėmesį tik į *Mt 16, 23*.

(9) *Lk 22, 53; plg. Lk 22, 3.* Ši vieta rodo, kaip priimta manyti, jog evangelistas „tamsybių siautėjimą“ suvokia asmeniškai.

(10) Žr. *2 Kor 4, 4* ištrauką, kurią popiežius Paulius VI nurodė minėtoje kalboje.

- (11) *1 Kor 10, 19–20; Rom 1, 21–22*. Tokio šios ištraukos aiškinimo laikytasi Vatikano II Susirinkimo dogminėje konstitucijoje apie Bažnyčią *Lumen gentium*, 16: „At saepius homines, a Maligno decepti, evanuerunt in cogitationibus suis et commutaverunt veritatem Dei in mendacium, servientes creaturae magis quam Creatori...“.
- (12) J. Quasten, *Initiation aux Pères de l'Église*, t. I, Paris 1955, p. 279 (= *Patrology*, vol 1, p. 246).
- (13) *Adv. Haer.*, V, XXIV, 3, PG 7, 1188 A.
- (14) *Ibid.*, XXI, 2, PL 7, 1179 C–1180 A.
- (15) *De Civitate Dei*, lib. XI, IX, PL 41, 323–325.
- (16) *De Genesi ad Litteram*, lib. XI, XXIV, 31, PL 34, 441–442.
- (17) PL 76, 694, 705, 722.
- (18) Šv. Ireniejus. *Adv. Haer.*, VI, XL, 3, PG 7, 113 C.
- (19) *De Praescriptionibus*, cap. XL, PL 2, 54; *De Ieiuniis*, cap. XVI, *ibid.*, 977.
- (20) „Firmiter credimus et simpliciter confitemur... unum universorum principium, creator omnium invisibilium et visibilium, spiritualium et corporalium, qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis, utramque de nihilo condidit creaturam spiritua-lem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam ac deinde humanam quasi communem ex spiritu et corpore constitutam. Diabolus enim et daemones alii a Deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali. Homo vero diaboli suggestionem, peccavit...“ (*C.Oe.D. – Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, Bologna 1973, 3, p. 230; *Denz.-Sch. Enchiridion symbolorum*, 800).
- (21) Pirmasis pagal chronologinę seką yra Liono sinodo (1179–1181) suformuluotas Tikėjimo išpažinimas, kurį išpažino P. Valdo (ed. A. Dondaine; *Arch. Fr. Pr.*, 16, 1946, 231–235), po to buvo Durando iš Hueskos (Durandus de Huesca) išpažinimas Taragonos vyskupo akivaizdoje 1208 m. (PL 215, 1510–1513); galiausiai Bernardo Primo išpažinimas 1210 m. (PL 216, 289–292). *Denz.-Sch.*, 790–797 pateikiamas šių dokumentų palyginimas.
- (22) Bragos Susirinkime (560–563) Portugalijoje (*Denz.-Sch.* 451–464).
- (23) *C.Oe.D.*, p. 5 ir 24; *Denz.-Sch.*, 125–150.
- (24) *Denz.-Sch.*, 188.
- (25) Jeruzalėje (*Denz.-Sch.*, 41), Kipre (aprašė Salamino vyskupas Epifanijus, *Denz.-Sch.*, 44), Aleksandrijoje (*Denz.-Sch.*, 46), Antiochijoje (*ibid.*, 50), Armėnijoje (*ibid.*, 84) ir kt.
- (26) *P.E. (Præx Eucaristica)*, ed. Hänggi-Pahl, Fribourg 1968, p. 244.
- (27) *P.E.*, p. 232 ir 348.
- (28) *P.E.*, p. 327, 332 ir 382.
- (29) *Adv. Haer.*, II, XXX, 6, PG 7, 818 B.
- (30) PG 25, 199–200.
- (31) *De Fide orthodoxa Contra Arianos*: veikaluose, priskiriamuose šv. Ambraziejui (PL 17, 549) ir Febadijui (Phebadius, PL 20, 49).
- (32) *De Genesi ad Litteram Liber Imperfectus*, I, 1–2, PL 34, 221.
- (33) *De Fide Liber Unus*, III, 25, PL 65, 683.
- (34) Ši imperatoriaus Mykolo Paleologo išsakyta Tikėjimo išpaži-
- nimą Susirinkimo aktuose išlaikė Hardouinas ir Mansi. Jį galima lengvai rasti *Denz.-Sch.*, 851. *C.Oe.D.* leidime (Bologna, 1973) jis praleistas nenurodant priežasčių (Vatikano I Susirinkime *Deputatio fidei* reliatorius oficialiai jį nurodė: Mansi t. 52, 113 B).
- (35) Sess. IX. *Bulla Unionis Coptorum*, *C.Oe.D.*, p. 571; *Denz.-Sch.*, 1333.
- (36) *Denz.-Sch.*, 1862 (*C.Oe.D.* tai nepateikiama).
- (37) Sess. III, *Constitutio „Dei Filius“*, cap. 1, *C.Oe.D.*, p. 805–806; *Denz.-Sch.*, 3002.
- (38) Šios sektos įkūrėjas Manis gyveno III a. Nuo vėlesnio šimtmečio reiškėsi Bažnyčios tėvų priešinimasis manicheizmui. Epifanijus šiai erezijai skyrė platų traktatą ir ją atmetė (*Haer.* 66, PG 42, 29–172). Šv. Atanasas apie ją kalba pasitaikius progai (*Oratio contra Gentes*, 2, PG 25, 6 C). Šv. Bazilijus parašė apie ją nedidelį traktatą: *Quod Deus non sit auctor malorum* (PG 31, 330–354). Didimas Aleksandrietis yra veikalo *Contra Manichaeos* autorius (PG 39, 1085–1110). Vakaruose šv. Augustinas, jaunystėje priėmęs manicheizmą, po savo atsivertimo sistemingai su juo kovojo (plg. PL 42).
- (39) *Oratio 40, In Sanctum Baptisma*, par. 45, PG 36, 424 A.
- (40) Šia prasme Bažnyčios tėvai aiškino Iz 14, 14 ir Ez 28, 2, kur pranašai smerkė pagonių Babilono ir Tyro karalių puikybę.
- (41) „Nesakykit man, kad blogis visuomet egzistavo velnio viduje; pradžioje jis buvo nuo blogio laisvas; tai yra tik jo būties akcidenacija, kuri atsirado kaip pasekmė“ (Šv. Jonas Auksaburnis. *De Diabolo Tentatore, Homil.*, II, 2, PG 49, 260).
- (42) *Quod Deus non sit auctor malorum*, 8, PG 31, 345 C–D.
- (43) *Oratio 38, In Theophania*, 10, PG 36, 320 C–321 A. *Oratio 45, In Sanctum Pascha, ibid.*, 629 B.
- (44) Plg. aukščiau, 67.
- (45) *Contra Manichaeos*, 16 taip aiškinama Jn 8, 44 (*in veritate non stetit*), PG 39, 1105 C; plg. *Enarratio in Epist. B. Iudae*, in v. 9, *ibid.*, 1814 C–1815 B.
- (46) *Adversus Marcionem*, II, X, PL 296–298.
- (47) Plg. paragrafą po pirmojo iš *De Trinitate* kanonų.
- (48) *Apologia Proph. David*, I, 4, PL 14, 1453 C–D; *In Psalmum 118*, 10, PL 15, 1363 D.
- (49) *De Genesi ad Litteram*, lib. XI, XX–XXI, 27–28, PL 34, 439–440.
- (50) „Si quis confitetur angelum apostaticum in natura, qua factus est, non a Deo factum fuisse, sed ab se esse, ut de se illi principium habere adsignet, anathema sit. Si quis confitetur angelum apostaticum in mala natura a Deo factum fuisse et non dixerit eum per voluntatem suam malum concepisse, anathema illi. Si quis confitetur angelum Satanae mundum fecisse, quod absit, et non indicaverit (iudicaverit) omne peccatum per ipsum adinventum fuisse“ (*De Trinitate*, VI, 17, 1–3, ed. V. Bulhart, CC.S.L., 9, p. 89–90; PL 62, 280–281).
- (51) CSEL XXV/2, p. 977–982; PL 42, 1153–1156.
- (52) *De Genesi ad Litteram Liber imperfectus*, 1, 1–2, PL 34, 221.
- (53) *Denz.-Sch.*, 188.
- (54) Tai yra šeštoji pastaba memorandumė, kurį Astorgos vys-

kupas siuntė popiežiui kaip jo atstovas.

(55) „Sexta annotatio indicat eos dicere quod diabolus numquam fuerit bonus, nee natura eius opificium Dei sit, sed eum ex chao et tenebris emersisse: quia scilicet nulluni sui habeat auctorem, sed omnis mali ipse sit principium atque substantia: cum fides vera, quae est catholica, omnium creaturarum sive spiritualium, sive corporalium bonam confiteatur substantiam, et mali nullani esse naturam; quia Deus, qui universitatis est conditor, nihil non bonum fecit. Unde et diabolus bonus esset, si in eo quod factus est, permaneret. Sed quia naturali excellentia male usus est, et in veritate non stetit (Joan. 8, 44), non in contrariam transiit substantiam, sed a summo bono, cui debuit adhaerere, descendit...“ (Epist. 15, cap. VI, *Lk* 54, 683; plg. Denz.-Sch., 286; B. Vollmano OSB redaguo-tame kritiniame tekste nurodomi tik skyrybos ženklų variantai).

(56) „Cap. IX: Fides vera, quae est catholica, omnium creaturarum sive spiritualium, sive corporalium bonam confitetur substantiam, et mali nullam esse naturam; quia Deus, qui universitatis est conditor, nihil non bonum fecit. Unde et diabolus bonus esset, si in eo quod factus est permaneret. Sed quia naturali excellentia male usus est, et in veritate non stetit, non in contrariam substantiam transiit, sed a summo bono, cui debuit adhaerere, discessit“ (*De Ecclesiasticis Dogmatibus*, PL 58, 995 C–D). Tačiau pradinėje šio veikalo recenzijoje, kuri kaip priedas paskelbta prie šv. Augustino raštų, šis skyrius nenurodomas (PL 42, 1213–1222).

(57) *De fide seu de regula fidei ad Petrum liber unus*, PL 65, 671–706. „Principaliter tene“ (III, 25, col. 683 A); „Fermissime... tene“ (IV, 45, col. 694 C). „Pars itaque angelorum quae a suo creatore Deo, quo solo bono beata fuit, voluntaria prorsus aversione discessit...“ (III, 31, col. 687 A); „...nullamque esse mali naturam“ (XXI, 62, col. 699 D–700 A).

(58) *Concilia Gallica* (314–506), CC.S.L., 148, ed. Ch. Munier, p. 165, 25–26; taip pat kaip *Ordo XXXIV* priedas, in: M. Andrieu, *Ordines romani*, t. III, Lovanii 1951, p. 616.

(59) PL 215, 1512 D; A. Dondaine, *Arch. Fr. Pr.*, 16 (1946), 232; Denz.-Sch., 797.

(60) Denz.-Sch., 457.

(61) Plg. aukščiau, 44.

(62) PL 204, 1235–1272. Plg. E. Delaruelle, *Dict. Hist. et Geogr. Eccl.*, vol. XV, col. 754–757.

(63) PL 204, 775–792. To laikotarpio Šiaurės Italijos istorinį kontekstą gerai aprašė Padre Ilarino da Milano, *Le eresie medioevali* (XI–XV a.) in: *Grande Antologia filosofica*, vol. IV, Milano 1954, p. 1599–1689. Tas pats Padre Ilarino da Milano taip pat studijavo Bonacursus veikala: *Manifestatio heresis Catarorum quam fecit Bonacursus*: Vatikano bibliotekoje *Codex Ottob. Lat.* 136, *Aevum* 12 (1938) 281–333.

(64) „Sed primo de fide. Contra quam proponit sententiam falsitatis et iniquitatis, dicens Deum omnipotentem sola invisibilia et incorporalia creasse; diabolus vero, quem deum tenebrarum appellat, dicit visibilia et corporalia creasse. Quibus predictis addit hereticus duo esse principia rerum: unum boni, scilicet Deum omnipotentem; alterum mali, scilicet diabolus. Addit etiam duas esse naturas: unam bonam, incorporalium, a Deo omnipotente

creatam; alteram malam, corporalium, a diabolo creatam. Hereticus autem qui hoc dicit antiquus Manicheus, nunc vero Carharus appellatur“ (*Summa Contra Haereticos*, Cap. I, ed. Joseph N. Garvin and James A. Corbett, University of Notre Dame, 1958, p. 4).

(65) Šis traktatas, kurį rado ir pirmą kartą paskelbė tėvas Antoine Dondaine OP, neseniai buvo išleistas antruoju leidimu: *Livre des deux principes. Introduction, texte critique, traduction, notes et index*, parengė Christiane Thouzellier, S. Chr. 198, Paris 1973.

(66) *L. c.* par. 1, p. 160–161.

(67) Ten pat, par. 12, p. 190–191.

(68) „Dominus papa summo mane missa celebrata et omnibus episcopis per sedes suas dispositis, in eminentiorem locum cum suis kardinalibus et ministris ascendens, sancte Trinitatis fidem et singulos fidei articulos recitari fecit. Quibus recitatis quesitum est ab universis alta voce: ‘Creditis haec per omnia?’. Responderunt omnes: ‘Credimus’. Postmodum damnati sunt omnes heretici et retrobate quorundam sententiae, Joachim videlicet et Emelrici Parisiensis. Quibus recitatis iterum quesitum est: ‘An reprobatis sententias Joachim et Emelrici?’. At illi magis invalescebant damnando: ‘Reprobamus’“ (*A New Eyewitness Account of the Fourth Lateran Council*, išleido S. Kuttner ir Antonio Garcia y Garcia in: *Traditio* 20 (1964), 115–128, ypač p. 127–128).

(69) Sess. VI: *Decretum de iustificatione*, cap. V, *C.Oe.D.*, p. 672; Denz.-Sch., 1525.

(70) Sess. XIII, cap. I, *C.Oe.D.*, p. 693; Denz.-Sch., 1636–1637.

(71) Sess. VI, cap. XIII, *C.Oe.D.*, p. 676; Denz.-Sch., 1541.

(72) Denz.-Sch., 291: Ši formulotė bus pakartota Tridento Susirinkimo V sesijos kan. 1 (*C.Oe.D.*, p. 666; Denz.-Sch., 1511).

(73) Sess. VI, *Bulla unionis Coptorum*, *C.Oe.D.*, p. 575–576; Denz.-Sch., 1347–1349.

(74) Sess. VI, cap. I, *C.Oe.D.*, p. 671, Denz.-Sch., 1521.

(75) *Kol* 1,13–14, pacituota tame pačiame dekrete, III sk., *C.Oe.D.*, p. 672; Denz.-Sch., 1523.

(76) Sess. XIV: *De Poenitentia*, cap. I, *C.Oe.D.*, p. 703; Denz.-Sch., 1668.

(77) Šis ritas jau pasirodo III a. Apaštalių Tradicijoje (ed. B. Botte, 21 sk., p. 46–51) ir IV a. *Apaštalių konstitucijų* liturgijoje, VII, 41 (ed. F.-X. Funk: *Didascalia et Constitutiones Apostolorum*, t. I, 1965, p. 444–447).

(78) *Ad gentes*, 3 ir 14 (atkreiptinas dėmesys į *Kol* 1, 13, taip pat eilę citatų nuorodoje prie nr. 14).

(79) *Gaudium et spes*, 37.

(80) *Ef* 6, 11–12, nurodyta *Lumen gentium*, 48.

(81) *Ef* 6,12, taip pat nurodyta *Lumen gentium*, 35.

(82) *Lumen gentium*, 5.

(83) C. Vagaggini OSB, *Il senso teologico della liturgia. Saggio di liturgia teologica generale*, Rome, 1965, 4, XIII sk., *Le due città, la liturgia e la lotta contro satana*, p. 346–427; Egon von Petersdorff, *De daemonibus in liturgia memoratis*, *Angelicum* XIX (1942), p. 324–339; *idem*, *Dämonologie*, I, *Dämonen im Weltplan*; II. *Dämonen am Werk*, München, 1956–1957.

(84) Žr. *Ordo excommunicandi et absolvendi*, ypač paraginimą „Quia N. diabolo suadente...“, *Pontificale Romanum*, ed. 2a., Regensburg, 1908, p. 392–398.

(85) Cituojame iš maldos *Commendo te*: „Ignores omne, quod horret in tenebris, quod stridet in flammis, quod cruetat in tormentis. Cedat tibi teterrimus satanas cum satellitibus suis...“.

(86) Taip nustatyta *Motu Proprio Ministeria Quaedam* IV paragrafe: „Ministeria in tota Ecclesia latina servanda, hodiernis necessitatibus accommodata, duo sunt, *Lectoris* nempe et *Acolythi*. Partes, quae hucusque Subdiacono commissae erant, *Lectori* et *Acolythae* concreduntur, ac proinde in Ecclesia latina ordo maior Subdiaconatus non amplius habetur. Nihil tamen obstat, quominus, ex Conferentiae iudicio, *Acolythus* alicubi etiam Subdiaconus vocari possit“ (*AAS* 64, 1972, p. 523). Taip panaikinta egzorcisto tarnyba, tačiau taip pat nenumatyta, kad atitinkamus įgaliotimus vykdytų lektoriai arba akolitai. *Motu Proprio* tik pareiškima (p. 531), kad Vyskupų konferencija savo regionui gali prašyti ostiarijaus, egzorcisto ir katecheto pareigybių.

(87) Perėjimas prie prašomosios formos buvo įvykdytas po „eksperimentų“, kuriuos savo ruožtu lydėjo apmąstymai ir diskusijos *Consilium*.

(88) *Ordo Initiationis Christianae Adulorum*, ed. typ. Rome, 1972, nr. 101, 109–118, p. 36–41.

(89) Ten pat, 25, p. 13; ir nr. 154–157, p. 54.

(90) Taip buvo nuo pirmojo leidimo: *Ordo Baptismi Parvulorum*, ed. typ. Rome, 1969, p. 27, nr. 49; ir p. 85, nr. 221. Vienintelė naujovė tai, kad šis egzorcizmas įgyja prašymo formą *oratio exorcismi*, taip pat, kad po jos tiesiogiai seka *unctio praebaptismalis* (ten pat, nr. 50). Tačiau abidvi apeigos, egzorcizmas ir patepimas, kiekviena turi savo baigiamąją formulę.

(91) Naujame *Ordo Paenitentiae*, ed. typ. Rome, 1974, atkreiptinas dėmesys į maldą *Deus humani generis benignissime conditor* (p. 85–86, Appendix II); nepaisant nežymių pakeitimų, yra identiška maldai, turinčiai tokią pačią pradžią, Didžiojo ketvirtadienio *Ordo Reconciliationis Poenitentium* (*Pontificale Romanum*, Ratisbona, 1908, p. 350).

(92) *Ordo Unctionis Infirmorum eorumque Pastoralis Curae*, ed. typ. Rome, 1972, p. 33, nr. 73.

(93) Ten pat, p. 34, nr. 75.

(94) „Esce dal quadro dell'insegnamento biblico ed ecclesiastico chi si rifiuta di riconoscerla esistente; ovvero chi ne fa un principio a se stante, non avente essa pure, come ogni creatura, origine da Dio; oppure la spiega come una pseudo-realtà, una personificazione concettuale e fantastica delle cause ignote dei nostri malanni.“ „Gelbėk mus nuo pikto“: kalba 1972 m. lapkričio 15 d. bendrojoje audiencijoje (*L'Osservatore Romano* 1972 11 16). Šventasis Tėvas išreiškė panašų susirūpinimą tų pačių metų birželio 29 d. homilijoje „Būkite tvirti tikėjimu“ (*L'Osservatore Romano* 1972 06 30–07 01).

(95) *De Diabolo Tentatore, Homil. II, PG* 49, 259.

(96) Popiežius Paulius VI, ten pat.

Paulius VI

„Bet gelbėk mus nuo pikto“

1972 m. lapkričio 15 d. bendrosios audiencijos kalba

Kokie šiandien svarbiausi Bažnyčios poreikiai?

Nesistebėkite, jei mūsų atsakymas jums atrodys supaprastintas, prietaringas ar tiesiog nerealus: vienas svarbiausių poreikių yra gintis nuo to blogio, kurį mes vadiname demonu.

Prieš paaiškindami savo mintį, raginame jus tikėjimo šviesoje pažvelgti į žmogaus gyvenimo perspektyvą, kuri toje šviesoje atrodo be galo plati ir pasižymi skvarbia išvalga. Iš tiesų vaizdas, kurį su visu tikroviškumu esame kviečiami kontempliuoti, yra labai gražus. Tai kūrinių, Dievo darbo vaizdas; pats Dievas gėrėjosi jos esminiu grožiu kaip išoriniu savo išminties ir galybės atvaizdu (plg. *Pr* 1, 10 ir t. t.).

Taip pat labai įdomus yra ir visos žmonijos dramatiškos istorijos vaizdas, kuriame iškyla atpirkimo ir Kristaus istorija; mūsų išgelbėjimo istorija su nuostabiais apreiškimo turtais, pranašystėmis, šventumu, į antgamtinį lygmenį iškeltu gyvenimu, amžiniais pažadais (plg. *Ef* 1, 10). Apimant tai žvilgsniu neįmanoma nesižavėti (plg. šv. Augustinas, *Soliloqui*): viskas turi prasmę, tikslą, tvarką, viskas leidžia išvelgti transcendentinę esatį, mintį, gyvenimą, galiausiai meilę, – taip, kad visa visata, per tai, kas ji yra ir kuo nėra, pasirodo mums kaip entuziastingas ir svaiginantis pasirengimas kažkam dar gražesniai ir tobulesniai (plg. *1 Kor* 2, 9; 13, 12; *Rom* 8, 19–23). Todėl krikščioniška kosmoso ir gyvenimo vizija yra pergalingai optimistinė; ji pateisina mūsų džiaugsmą bei dėkingumą už gyvenimą, todėl mes, švęsdami Dievo šlovę, giedame jam savo laimę (plg. Mišių *Gloria*).

Biblinis mokymas

Tačiau ar ta vizija apima viską? Ar ji tiksli? Ar niekas neįneša į mūsų gyvenimą kokių nors trūkumų? Ar mūsų būtyje nėra disfunkcinių dalykų? O skausmas, mirtis? piktybė, žiaurumas, nuodėmė, vienu žodžiu, blogis? Argi nematome, kiek pasaulyje yra blogio, ypač moralinio blogio, kuris, nors ir skirtingai, yra nukreiptas kartu prieš žmogų ir prieš Dievą? Ar tai nėra liūdnas vaizdas, nepaaiškinamas slėpinys? Ir argi ne mus, Žodžio garbintojus, Gėrio šlovintojus, argi ne mus, tikinčiuosius, labiausiai jaudina ir trikdo matomas blogis, jo patirtis? Randame jį gamtoje, kur jo apraiškos, regis, nurodo

netvarką. Randame jį žmonėse, kur matome silpnumą, trapumą, skausmą, mirtį ir dar blogesnę dalyką, dvilypį prieštarinę išstatymą, kai viena dalis norėtų gero, o kita krypta į blogį. Tai kankynė, kurią šv. Paulius nuolankiai iškelia aikštėn, parodydamas išganingos malonės, Kristaus atnešto išganymo būtinybę ir laimę (plg. *Rom* 7). Prieš tai pagonis poetas atskleidė tą vidinį, pačioje žmogaus širdyje tūnantį konfliktą: *video meliora proboque, deteriora sequor* (Ovidijus, *Metamorfozės* 7, 19). Susiduriame su nuodėme, žmogaus laisvės iškrypimu ir gilumine mirties priežastimi, nes tai atskiria nuo Dievo, gyvybės šaltinio (*Rom* 5, 12); po to tai sudaro progą tamsiam ir priešiškam veikėjui, demonui, įsikišti į mus ir mūsų pasaulį ir palikti to įsikišimo padarinius. Blogis yra ne tik trūkumas, bet ir veiksminga galia, gyva dvasinė būtybė, iškrypusi ir iškreipianti kitus. Tai baisi, paslaptina ir gąsdinanti tikrovė.

Nukrypsta nuo biblinio ir bažnytinio mokymo, kas atsisako pripažinti jo egzistavimą; taip pat kas laiko jį savaimingu pradū, nekilusiu, kaip kiekvienas kūrinys, iš Dievo; arba įžvelgia jame pseudorealybę, conceptualią ir fantastinę nežinomų mūsų blogybių priežasčių personifikaciją. Blogio problema, sudėtinga ir absurdiška, žvelgiant su vienpusišku racionalumu, tampa varginanti. Ji sudaro didžiausią sunkumą mūsų religiniam visatos supratimui. Ne veltui metų metus dėl jos kentėjo šv. Augustinas: *Quaerebam unde malum, et non erat exitus, ieškojau, iš kur kyla blogis, ir neradau, kas paaiškintų* (Šv. Augustinas, *Confess. VII*, 5, 7, 11; *PL*, 32, 736, 739).

Taigi svarbu atkreipti dėmesį į blogį norint teisingai krikščioniškai suvokti pasaulį, gyvenimą, išganymą. Tai matome Evangelijos pradžioje, prasidedant viešajam Kristaus gyvenimui: kas neprisimena prasmų prisodrinto pasakojimo apie trejopą Kristaus gundymą? Taip pat tolesnių Evangelijos epizodų, kur demonas atsiranda Viešpaties kelyje ir minimas jo mokymuose (pvz., *Mt* 12, 43)? Ir kaip neprisiminti, kad Kristus, tris kartus kreipdamasis į demoną kaip į savo priešą, pavadino jį „šio pasaulio kunigaikščiu“ (*Jn* 12, 31; 14, 30; 16,11)? Jo pragaištingo buvimo kėslai nurodomi daugelyje Naujojo Testamento vietų. Šv. Paulius vadina jį „šio pasaulio dievaičiu“ (*2 Kor* 4, 4) ir įspėja apie kovą tamsoje, kurioje mes, krikščionys, turime kautis ne su vienu demonu, bet su jų daugybe. Apaštalas sako: „Apsiginkluokite visais Dievo ginklais, kad galėtumėte išsilaikyti prieš velnio klastas. Mes grumiamės ne (vien) su krauju ir kūnu, bet su kunigaikštystėmis, valdžiomis, šių tamsybių pasaulio valdovais ir dvasinėmis blogio jėgomis dangaus aukštumose“ (*Ef* 6, 11–12).

Įvairiose Evangelijos vietose nurodoma, kad yra ne vienas demonas, bet daug jų (*Lk* 11, 21; *Mk* 5, 9). Tačiau pa-

grindinis yra šėtonas, tai yra priešininkas, nedraugas, o šalia jo daugybė kitų, kurie visi yra Dievo kūriniai, bet nupuolę, nes maištavo ir buvo prakeikti (plg. *Denz.-Sch.* 800–428); Tai visas slėpiningas, nelaimingiausios dramos sujauktas pasaulis, kurį mes labai menkai tepažįstame.

Slaptas, klaidas sėjantis priešas

Vis dėlto apie tą velnišką pasaulį žinome nemažai dalykų, susijusių su mūsų gyvenimu ir visa žmonijos istorija. Demonas yra jau pirmoje žmonijos nelaimėje; tai klastingas ir lemtingas gundytojas nusidedant pirmąją, gimtąją nuodėmę (*Pr* 3; *Išm* 1, 24). Nuo Adomo nuopuolio demonas įsigijo tam tikrą valdžią žmogui, iš kurios išlaisvinti gali tik Kristaus atpirkimas. Toji istorija tęsiasi ir šiandien: prisiminkime krikšto egzorcizmus ir daugelį Šventojo Rašto bei liturgijos nuorodų į agresyvią ir slegiančią „tamsybių valdžią“ (plg. *Lk* 22, 53; *Kol* 1, 13). Tai priešas numeris pirmas, gundytojas tikraja to žodžio prasme. Tad žinome, kad ta tamsi ir nerimą kelianti būtybė tikrai egzistuoja ir dar su niekšiška klasta veikia; tai slaptas priešas, kuris žmonijos istorijoje sėja klaidas ir nelaimes. Prisiminkime evangelinį palyginimą apie gerą sėklą ir rauges – juo sintetiškai apibendrinamas ir paaiškinamas alogiškumas, kuris tartum valdo prieštaringas permainas: *inimicus homo hoc fecit* (*Mt* 13, 28). „Galvažudys nuo pat pradžios“ ir „melo tėvas“ – taip jį apibūdino Kristus (plg. *Jn* 8, 44–45). Vylingas apgavikas, trikdantis žmogaus moralinę pusiausvyrą. Gudrus ir klastingas viliotojas moka į mus įsismelkti per jusles, fantaziją, gašlumą, utopinę logiką bei netvarkingus socialinius kontaktus ir į mūsų veiksmų kaitą įtraukti nukrypimus, taip pat kenksmingus, nors iš pažiūros atitinkančius mūsų fizinę ir dvasinę struktūrą arba gilius instinktyvius troškimus.

Apie demoną, jo įtaką individualiems asmenims, bendruomenėms, visai visuomenei ir įvykiams reikėtų iš naujo studijuoti labai svarbų katalikų mokymo skyrių, tačiau šiandien tuo mažai domimasi. Kai kas mano, jog šitai kompensuoti gali psichoanalitikų ir psichiatrų studijos arba, deja, kai kuriuose kraštuose labai paplitusio spiritizmo patirtys. Būgštaujama atkristi į senąsias manichėjų teorijas arba baugius fantastinius ir prietaringus iškraipymus. Šiandien labai norime pasirodyti, kad esame tvirti ir nusikratę prietarų, dedamės pozityvistais, tačiau tikime daugybe magiškų arba liaudiškų prietarų arba, dar blogiau, savo sielą – pakrikštytą, tiek kartų aplankytą Eucharistinio Buvimo ir apgyventą Šventosios Dvasios! – atveriamo nešvankioms juslinėms praktikoms, pražūtingiems svaigalams, ideologiniams madingų klaidų apžavams, tiems plyšiams, pro kuriuos piktasis gali įsiskverbti ir pakeisti žmogaus mentalitetą. Niekas nesaiko, kad kiekviena nuodėmė tiesiogiai randasi iš velnio

veikimo (plg. S. Th. 1, 104, 3); tačiau taip pat tiesa, jog tas, kuris budriai nesaugo savo moralės su tam tikru griežtumu (plg. *Mt* 12, 45; *Ef* 6, 11), tas pasiduoda *mysterium iniquitatis* įtakai, kurią nurodo šv. Paulius (*2 Tes* 2, 3–12), ir gali pakenkti savo išganymui.

Mūsų mokymas gali atrodyti neaiškus, tarsi aptemdytas patį demoną gaubiančių tamsybių. Tačiau smalsumas, kurį sužadina tikrumas dėl jo įvairiopo egzistavimo, teisėtai kelia du klausimus: ar yra velnio veikimo ženklų ir kokie tie ženklai? Ir kokios yra apsigynimo nuo tokio klastingo pavojaus priemonės?

Piktojo veikimo tikrovė

Atsakymas į pirmąjį klausimą reikalauja didelio atsargumo, net jeigu piktojo ženklai atrodo akivaizdūs (plg. Tertulijonas, *Apol.*, 23). Galėtume numanyti jo pražūtingą veikimą ten, kur Dievo neigimas yra radikalus, subtilus ir absurdiškas, kur melas galingai ir veidmainiškai priešinasi akivaizdžiai tiesai, kur meilę užgesina šaltas ir žiaurus egoizmas, kur Kristaus vardui priešinamasi su sąmoninga ir maištinga neapykanta (plg. *1 Kor* 16, 22; 12, 31), kur Evangelijos dvasia yra mistifikuojama ir paneigiama, kur neviltis laikoma galutiniu žodžiu ir t. t. Čia susiduriame su tokia plačia ir sudėtinga diagnostika, kad šiuo metu nedrįstame į ją gilintis bei jos patvirtinti; tačiau ji visus dramatiškai domina, ir net modernioji literatūra yra jai paskyrusi nemažai garsių puslapių (plg., pvz., Ch. Moellerio atliktą Bernanoso kūrinį studiją *Littér. du XX siècle*, I, p. 397 ir t.; P. Macchi. *Il volto del male in Bernanos*; taip pat plg. Satan, *Etudes Carmélitaines*, Desclée de Br. 1948). Blogio problema lieka viena didžiausių ir nuolatinių problemų žmogaus dvasiai net ir po pergalingo atsakymo, kurį mums davė Jėzus Kristus. Evangelistas šv. Jonas rašo: „Mes žinome, jog esame iš Dievo, o visas pasaulis yra piktojo pavergtas“ (*1 Jn* 5, 19).

Krikščionio gynyba

Kitas klausimas – kaip reikia gintis, kokių priemonių imtis prieš demono veiklą? Į jį lengviau suformuluoti atsakymą, nors ir sunku jį taikyti. Galėtume pasakyti: visa tai, kas gina mus nuo nuodėmės, tuo pačiu metu saugo ir nuo to neregimojo priešo. Malonė yra lemiama apsauga. Nekaltumas yra tartum tvirtovė. Ir kiekvienas teprisimena, kaip apaštalų mokyme kareivio ginkluotė simbolizuoja dorybes, kurios krikščionį padaro nepažeidžiamą (plg. *Rom* 13, 12; *Ef* 6, 11, 14, 17; *1 Tes* 5, 8). Krikščionis turi būti kovingas, budrus ir tvirtas (*1 Pt* 5, 8). Vis dėlto kartais reikia imtis specialių askezės priemonių siekiant išvengti tam tikrų velnio puolimų. Jėzus mus to moko ir nurodo priemones: maldą ir pasninką (*Mk* 9, 29). Apaštalas pataria laikytis

pagrindinės taisyklės: „Nesiduok pikto nugalimas, bet nugalėk pikta gerumu“ (*Rom* 12, 21; *Mt* 13, 29).

Todėl, suvokdami negandas, su kuriomis susiduria sielos, Bažnyčia ir pasaulis, stenkimės, kad mūsų pagrindinės maldos kreipinys „Tėve mūsų, <...> gelbėk mus nuo pikto“ būtų prasmingas ir veiksmingas.

Tam tepadedą ir mūsų apaštališkasis palaiminimas.

Kun. dr. Arnoldas Valkauskas

Kelios pastabos dėl dokumento „Krikščioniškasis tikėjimas ir demonologija“

Tikėjimo mokymo kongregacijos dokumentas „Krikščioniškasis tikėjimas ir demonologija“, nors paskelbtas daugiau kaip prieš tris dešimtmečius (1975 m.), tebėra aktualus ir papildo praėjusio laikotarpio sąlygotas teologinio ugdymo spragas. Verta prisiminti, kad besibai-giant XX amžiui, po Vatikano II Susirinkimo daugelio teologų mąstysenoje įsivyravo nepagrįsto optimizmo nuotaikos. Nuskurdo eschatologinis mąstymas, nes didele dalimi buvo prarastas Bažnyčioje tebesitęsiančios dvasinės kovos suvokimas. Dokumento įžangoje taikliai įvardijama ši klaida – gyventi taip „tarsi istorija būtų pasibaigusi, būtų įgyvendinti visi Atpirkimo padariniai ir todėl nebereikėtų vesti kovos, apie kurią kalba Naujasis Testamentas“.

Lietuvoje dėl suprantamų istorinių priežasčių tuo laikotarpiu beveik nebuvo viešo teologinio diskurso ar viešai pareikštų abejonių dėl demonų egzistavimo. Sovietinė visuomenės izoliacija ir prievartinė ateizacija nulėmė savitą, ne tik gražiais tikėjimo liudijimais, bet drauge ir menkadvasiu konformizmu paženklintą krikščionybės patirtį. Ideologinė izoliacija neišvengiamai veikė teologinės minties raidą, taigi ir kunigų rengimą.

Komunistinė ideologija žmonių širdyse paliko dvasinę tuštumą, kurią pastaraisiais laisvės dešimtmečiais užliejo beatodairiško konsumizmo banga. Istorikai ir visuomenės tyrinėtojai atskleidžia komunistinės ideologijos palikimo žalą. Tačiau nėra deramai įvertinta komunizmo bedievybė. Dievo neigimo kultūra kaip nuodėmė (plg. *Rom* 1, 18) dar turi būti apgailėta.

Dokumente ne tik kritikuojamas klaidingas neregimosios tikrovės „demitologizavimas“, bet ir minimas

kitas kraštutinumas – „obsesyvus“, perdėtas domėjimasis demoniškuoju pasauliu. Tokio nesveiko smalsumo tikrai neverta skatinti, juolab laikyti to savotiška apologetika. Perdėtas domėjimasis demonais gali būti tiesioginės demonų įtakos forma. Šiandienos kultūriname kontekste su tokio domėjimosi apraiškomis ir galimais pavojais susiduriame ypač per žiniasklaidą ar masinius renginius. Sekuliarizuota, nukrikščionėjanti visuomenė turi labai menką, iškraipytą suvokimą apie Kristaus kryžiaus auka dovanotą išlaisvinimą ir atpirkimą. Žmonės, neturėdami sveiko tikėjimo, deja, dažnai žvelgia į kunigą egzorcistą kaip į magą – galbūt galingesnę už kitus. Bažnyčia nesiekia žmonių gąsdinti demonais, bet skelbia Kristaus pergalės žinią.

Dokumente nesiekama apžvelgti su demoniškuoju veikimu susijusių kultūrinių apraiškų bei prietarų (1-oje išnašoje trumpai nurodomas griežtai neigiamas požiūris į įvairias magijos ir burtininkavimo formas Šventajame Rašte, Bažnyčios susirinkimuose ir popiežių mokyme). Šiame Tikėjimo mokymo kongregacijos dokumente atskleidžiama teologinio argumentavimo logika, kodėl istorijos eigoje formuluojant Bažnyčios tikėjimo turinį šėtono ir demonų buvimas niekada nebuvo eksplicitiško Bažnyčios magisteriumo teiginio objektas. Drauge dokumente pabrėžiama, kad tikėjimas „neregimojo“ pasaulio buvimu nėra antraeilis dalykas, jis priklauso esminiam tikėjimo turiniui. Atskleidžiama, kaip Bažnyčia nuosekliai kovojo su gnostinio dualizmo apraiškomis, akcentuojamas Dievo Kūrėjo viešpatavimas sukurtųjų dvasinių bei kūninių būtybių atžvilgiu. Šis sveikas teologinis pagrindas būtinas susiduriant su sinkretiškų pasaulėžiūrų, ypač Naujojo amžiaus (*New Age*) reiškinių sukelta sąvokų sumaištimi (plg. 2003 m. Popiežiškosios tarpreliginio dialogo tarybos ir Popiežiškosios kultūros tarybos paskelbtą dokumentą „Jėzus Kristus – gyvojo vandens nešėjas“).

Mūsų nagrinėjamame dokumente „Krikščioniškasis tikėjimas ir demonologija“ cituojama ištrauka iš Pauliaus VI 1972 m. lapkričio 15 d. bendrosios audiencijos, kurioje vienu svarbiausių Bažnyčios poreikių popiežius įvardija reikalą „gintis nuo to blogio, kurį vadiname demonu“. Šventasis Tėvas pabrėžia, kad kalba apie „gyvą dvasinę būtybę, iškrypusią ir gadinančią“. Tai dar kartą parodo, jog blogis gresia Bažnyčiai ne tik dėl išorinių puolimų, bet ir klastingai įsismelkia į jos vidų per jos narių nuodėmingumą. Šių dienų kontekstas verčia prisiminti ypač pastarąjį dešimtmetį Bažnyčią varginančius lytinių nusikaltimų skandalus. Mūsų nagrinėjamame dokumente randame vertingas gaires, leidžiančias išvengti klaidinančių supaprastinimų žvelgiant į tokias blogio apraiškas: „Bažnyčia niekuomet neleido žmonėms nusikratyti savo atsakomybės,

permetant kaltę dėl nuodėmių demonams. Bažnyčia nedvejodama priešinosi tokiems nukrypimams, kad ir kur jie atsirastų, ir drauge su Jonu Auksaburniu pareiškia: „Ne velnias, bet paties žmogaus aplaidumas atsakingas už visus žmonių nuopuolius ir visas nelaimes, dėl kurių jie skundžiasi.“

Skyrelis apie liturginę argumentaciją atkreipia dėmesį į dvasinės kovos aspektą švenčiant sakramentus. Tai stiprina kunigiškąją tapatybę: laisvinanti Kristaus galia per Bažnyčios įgalioto kunigo tarnystę reiškiasi per visus sakramentus, ypač per Atgailos sakramentą. Dokumente atskleidžiama, kad po Vatikano II Susirinkimo atnaujintuose apeigyuose egzorcizmo elementai iš esmės išlaikyti, tiesa, daugelyje vietų liepiamoji forma pakeista prašomąja malda. Jau po mūsų nagrinėjamo dokumento paskelbtas naujasis egzorcizmo apeigynas (2012 m. pradžioje Lietuvos vyskupai patvirtino apeigyno vertimą į lietuvių kalbą) rodo faktą, kad Bažnyčia tęsia Kristaus patikėtą misiją laisvinti ir gydyti žmones. Naujojo egzorcizmo apeigyno struktūra iš esmės nepakeista, tiesa, senajame buvo numatyta daugiau pačios egzorcizmo maldos variantų, taip pat demono vardo atpažinimo procedūra. Reikšmingas faktas yra pačios egzorcizmo tarnystės išlikimas Bažnyčioje ir jos steigimas Lietuvos vyskupijose. Tai Bažnyčios atsakas į nuodėmės ir mirties kultūrą.

Nuo dokumento paskelbimo per keturis dešimtmečius išryškėjo naujų, rafinuotų blogio jėgų pavidalų. Visuomenė leidžiasi į mirties kultūros slėnį ir sparčiai grįžta į pagonybę. Žmogus tenkina dvasingumo poreikį, dažnai griebdamasis klaidingų, surogatinių formų. Žalojančios istorijos patirtys, iškreipta kultūrinė erdvė ir krikščioniškojo ugdymo stygius lemia gilius žmogaus savivokos sutrikimus. Žmogus nebesuvokia savęs kaip Dievo kūrinio ir mylimo vaiko, todėl nebe-mato tikrosios laisvės pagrindo. Psichologas Erichas Frommas veikale „Bėgimas nuo laisvės“ pastebi paradoksalų žmogaus polinkį bėgti nuo laisvės (beje, ši įžvalga taikytina ne specialiai krikščionims, bet visiems žmonėms). Ši laisvės baimė reiškiasi atsakomybės vengimu ir siekiu deleguoti ją autoritetams (dažnai būrėjams, ekstrasensams ir pan.).

Dokumente viliamasi, kad „nedorybės slėpinio“ suvokimas paskatins sąmoningiau atsigręžti į gelbėtoją Kristų, atverti širdį maldai, vadovautis tvirtu krikščioniškuoju tikėjimu (plg. *1 Pt* 5, 9), taip pat pasitikėti, kad šėtono galybė negali peržengti Dievo jam nustatytų ribų. Suvokiant asmeninę atsakomybę eschatologinėje kovoje verta prisiminti perfrazuotą šv. Augustino mintį: „Kristus man laiduoja išganymą, bet be manęs negali manęs išgelbėti.“

Kunigų šventimai

Gerojo Ganytojo sekmadienio išvakarėse, balandžio 28 d., Vilniaus arkikatedroje bazilikoje aukotų šv. Mišių metu kardinolas Audrys Juozas Bačkis į kunigus išventino tris Vilniaus arkivyskupijos diakonus – **Možę Mitkevičių, Edgarą Vegį** ir **Stanislavą Valiukevičių**.

-Vn-

Nauja Kunigų taryba ir Konsultorių kolegija

Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas, vadovaudamasis Kanonų teisės kodekso kan. 501 § 2 nuostatomis, gegužės 9 d. savo dekretu sudarė penkerių metų kadencijai naują Kaišiadorių vyskupijos Kunigų tarybą ir Konsultorių kolegiją.

Kunigų išrinkti Kunigų tarybos nariai: kun. Gediminas Tamošiūnas, kun. Rokas Puzonas, mons. Jonas Sabaliauskas, kun. Alfonsas Kelmelis, mons. Algirdas Jurevičius ir kun. Robertas Rumšas.

Vyskupo paskirti Kunigų tarybos nariai: mons. Vincas Baublys, mons. Jonas Danilevičius, mons. Rimvydas Jurkevičius, mons. Kęstutis Kazlauskas, kun. Rolandas Bičkauskas ir kun. Vidas Jelinskas.

Konsultoriais paskirti šie kunigai: mons. Algirdas Jurevičius, mons. Jonas Danilevičius, mons. Rimvydas Jurkevičius, mons. Jonas Sabaliauskas, kun. Rokas Puzonas ir kun. Gediminas Tamošiūnas.

-KŠ-

Melsta dvasinių pašaukimų

Kasmet Kauno kunigų seminarijoje per Gerojo Ganytojo savaitgalį organizuojama maldų prašant dvasinių pašaukimų diena. Šiomet toks savaitgalis surengtas balandžio 27–29 d. Balandžio 27-osios vakarą seminarijos Švenčiausiosios Trejybės bažnyčioje šv. Mišias aukojo šiemet išventintieji kunigais: kun. Audrius Martusevičius, kun. Giedrius Maskolaitis, kun. Žilvinas Zinkevičius. Eucharistijos liturgijai vadovavo kun. Gintas Leonavičius.

Br. kun. Linas Genadijus Vodopjanovas OFM išventintas vyskupu

Balandžio 14 d. br. kun. Linas Genadijus Vodopjanovas OFM Kretingos Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčioje išventintas vyskupu. Tą dieną – Dievo Gailestingumo, Atvelykio sekmadienio išvakarėse – į 12 val. šv. Mišias Kretingos bažnyčioje gausiai rinkosi tikintieji iš visos Lietuvos. Šv. Mišioms ir šventimų apeigoms kartu su Kauno arkivyskupu metropolitu Sigitu Tamkevičiumi SJ ir Telšių vyskupu ordinaru Jonu Boruta SJ vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Šv. Mišias taip pat aukojo apaštališkasis nuncijus arkiv. Luigi Bonazzi, Vilkaiviškio vyskupas R. Norvila, Panevėžio vyskupas J. Kauneckas, Lietuvos kariuomenės ordinaras vysk. G. Grušas, Kaišiadorių vyskupas J. Ivanauskas, Vilniaus arkivyskupijos vyskupas augziliaras A. Poniškaitis, vyskupai emeritai J. Žemaitis MIC ir J. Matulaitis bei apie 150 kunigų ne tik iš Lietuvos, bet ir iš užsienio. Šv. Mišiose giedojo Kretingos parapijos jaunimo choras, vadovaujamas Linos Pudžiuvelytės, ir Kretingos parapijos didysis sumos choras. Šv. Mišias tiesiogiai transliavo LTV ir *Marijos radijas*.

Šv. Mišių ir apeigų pradžioje susirinkusiuosius pasveikinęs kardinolas kvietė nuoširdžiai melstis už naująjį vyskupą Liną ir sakė, jog naujasis vyskupas didelis džiaugsmas ir Dievo dovana Lietuvai ir ypač Telšių vyskupijai.

Diakonui perskaičius tos dienos Evangeliją, tikintieji sugiedojo Šventosios Dvasios himną. Po to į šv. Mišioms ir šventimams vadovaujantį kardinolą kreipėsi Telšių vyskupijos kurijos kancleris kan. R. Saunorius, prašydamas br. kun. Liną išventinti vyskupu. Kan. R. Saunorius visiems parodė Apaštalo Sosto atsiųstą ir popiežiaus Benedikto XVI patvirtintą pavedimą dėl kun. br. Lino Genadijaus Vodopjanovo OFM išventinimo vyskupu ir jį perskaitė.

Pamokslą pasakė kardinolas A. J. Bačkis. Kalbėdamas apie vyskupo misiją Bažnyčioje, jis išryškino jo užduotį skelbti Evangeliją, saugoti tikėjimo paveldą, išlaikyti vienybę su Apaštalu Sostu ir Bažnyčia, būti glaudžioje bendrystėje su jam pavestaisiais tikinčiaisiais bei savo bendradarbiais kunigais. Kardinolas taip pat pabrėžė maldos svarbą ir glaudaus ryšio su Dievu būtinybę, o komentuodamas tos dienos Šventojo Rašto skaitinius pasidalijo savo įžvalgomis ir dar kartą paragino visus melstis už naująjį ganytoją.

Po pamokslu prasidėjo vyskupo šventimų apeigos, kurių metu gausiai susirinkę tikintieji, šventinamajam gulint kniūbsčiam prieš altorių, giedojo Visų Šventųjų litaniją, meldami šventųjų užtarimo ir globos. Po šios maldos vadovaujantis apeigoms kardinolas sukalbėjo maldą ir rankų uždėjimu į vyskupus išventino br. kun. Liną. Tada visi vyskupai šventinamajam uždėjo rankas, o diakonams virš naujojo vyskupo galvos laikant Evangeliją knygą sukalbėjo šventimų maldą. Kardinolas vyskupo Lino galvą patepė šventąja krizma, įteikė Evangeliją knygą, ant dešinės rankos bevardžio piršto užmovė žiedą, uždėjo mitrą ir įteikė pastoralą.

Po šv. Mišių naujai išventintas vyskupas, tikintiesiems giedant himną *Tave, Dieve, garbinam*, lydimas Telšių vyskupo ordinaro J. Borutos SJ, pirmą kartą kaip vyskupas laimino visus susirinkusiuosius, eidamas per bažnyčią.

Po visų apeigų, prieš vyskupų palaiminimą, naujai išventintąjį vyskupą pasveikino apaštališkasis nuncijus arkiv. Luigi Bonazzi. Jis išryškino du daly-

kus – vyskupas Linas yra aukojamas Bažnyčiai, Telšių vyskupijai ir visai Lietuvai ir vyskupo asmenyje turėtume atpažinti ypatingą Jėzaus Kristaus buvimą savo Bažnyčioje – Jėzaus, Gerojo Ganytojo, kuris moko, valdo ir šventina.

Visų vyskupų vardu naująjį vyskupą pasveikino LVK pirmininkas, Kauno arkivyskupas metropolitas S. Tamkevičius SJ. Jis sakė, jog vyskupai laukia naujojo vyskupo, laukia jo idėjų, pastabų ir glaudaus bendradarbiavimo. Linkėjo išlikti giliu maldos žmogumi ir su Dievo palaima vykdyti jam patikėtą tarnystę.

Savo vyskupą augziliarą sveikinęs Telšių vyskupijos ordinaras vysk. J. Boruta SJ pasidžiaugė naujuoju bendradarbiu, kuris bus ir jo generalvikaras. Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ visus patikino, kad nors jie ir iš skirtingų vienuolinių bendruomenių, tačiau bendras tikslas – tarnystė Bažnyčioje ir dėl Kristaus – jų bendrą darbą jungs ir vieny. Jis taip pat linkėjo vyskupui Linui visus ateityje iškilsiančius sunkumus įveikti padedamam maldos ir glaudžiai susivienijus su Kristumi.

Sveikinimo žodį brolių pranciškonų vardu tardamas Mažesniųjų Brolių ordino Lietuvos šv. Kazimiero provincijos provincijolas br. kun. Astijus Kungys OFM dėkojo naujam vyskupui už bendrystę pranciškonų ordine, jo atliktus darbus ir linkėjo Šventojo Rašto žodžiais ištikimai ir drąsiai vykdyti jam patikėtą tarnystę.

Po nuoširdžių sveikinimų naujai iššventintas vyskupas Linas Vodopjanovas OFM dėkojo savo artimiesiems, broliams pranciškonams, kunigams ir tikintiesiems už bendrystę ir prašė nuoširdžia malda jį lydėti vyskupystės kelyje. Pasibaigus iškilmėms, Telšių vyskupijos vyskupą augziliarą, Quizos vyskupą, sveikino tikintieji, gausiai susirinkę svečiai, bendražygiai bei bičiuliai. Vėliau vyko nuotaikinga, šventinė agapė.

-kasab-

Kauno arkivyskupo Sigito Tamkevičiaus kunigystės 50 metų jubiliejaus paminėjimas

Balandžio 22-osios sekmadienį Kauno arkikatedroje bazilikoje iškilmingoje Eucharistijoje buvo dėkojama Dievui už arkivyskupo metropolito Sigito Tamkevičiaus 50 kunigystės metų. Šio auksinio kunigystės jubiliejaus švęsti, melstis ir dėkoti susirinko gausus būrys žmonių – vyskupų, kunigų, seserų ir brolių vienuolių, tikinčiųjų pasauliečių, Vyriausybės, Seimo narių, vietos valdžios atstovų, valstybinių, visuomeninių, katalikiškų įstaigų bei organizacijų vadovų ir darbuotojų ir kt. Džiaugsmingai sutiktas Šventojo Tėvo Benedikto XVI sveikinimas ir apaštališkasis palaiminimas kunigystės jubiliejaus proga arkivyskupui S. Tamkevičiui ir drauge visai šį ypatingą įvykį švenčiančiai bažnytinei bendruomenei. Vėliau šventė tęsėsi arkivyskupijos konferencijų salėje.

Pradėdamas Eucharistiją arkiv. S. Tamkevičius susirinkusiųjų Kauno arkikatedroje bazilikoje paprašė drauge su juo dėkoti Dievui už kunigystės dovaną. Už tai meldėsi koncelebruodami šv. Mišias apaštališkasis nuncijus arkiv. Luigi Bonazzi, Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis, Lietuvos vyskupijų ordinarai ir vyskupai augziliarai, Rygos arkivyskupas metropolitas Zbignewas Stankewiczius, broliai kunigai – Jėzaus Draugijos Lietuvos ir Latvijos provincijos provincijolas t. Gintaras Vitkus SJ ir Mažesniųjų brolių ordino Lietuvos šv. Kazimiero provincijos ministras br. kun. Astijus Kungys OFM, beveik trys dešimtys kelių vyskupijų kunigų.

Drauge su neopresbiteriais Mišias koncelebravo ir seminarijos vadovybė. Sakydamas homiliją, kun. Audrius Martusevičius pabrėžė, jog tikėjimas yra svarbiausias dalykas kunigiškame kelyje. Kunigas, pasak pamokslininko, turi ne tik žmonėms dalyti duoną, bet ir pat tapti jiems kaip Duona – *alter Christus*, nes Kūrėjas viską dovanoja per Kristų. Pasibaigus šv. Mišioms neopresbiteriai trumpai papasakojo seminaristams savo pirmųjų kunigystės dienų patirtis.

Balandžio 28 d. vyko atvirų durų diena. Jau nuo pat ryto buvo galima apžiūrėti seminariją, pabendrauti su klierikais ir vadovybe. Vidurdienį iškilmingų šv. Mišių aukai vadovavo seminarijos rektorius mons. Aurelijus Žukauskas. Jis homilijoje akcentavo, kad pašaukimas į kunigystę ar pašvęstąjį gyvenimą nepaiškinamas niekuo kitu, tik meile.

Tos pačios dienos vakare seminarijos bažnyčioje adoruotas Švenčiausiasis Sakramentas, apmąstyti pašaukimo dovana ir slėpiny.

Balandžio 29-ąją, Gerojo Ganytojo sekmadienį, iškilmingų šv. Mišių aukai Kauno kunigų seminarijos Švč. Trejybės bažnyčioje vadovavo seminarijos dvasios tėvas kun. Audrius Arštikaitis, koncelebravo rektorius mons. Aurelijus Žukauskas. Sakydamas homiliją, kun. Audrius pabrėžė, kad tikras Ganytojas – Kristus niekada nepaliekąs savosios kaimenės. Pamokslininkas citavo palaimintojo kardinolo H. Newmano žodžius: „Esu pašauktas kažką nuveikti ir kažkuo būti, kam nėra pašauktas niekas kitas. Dievo plane Dievo žemėje turiu metą, kurio neturi niekas kitas.“ Mišių pabaigoje rektorius nuoširdžiai dėkojo kiekvienam, kuris meldžia pašaukimą. Ši malda labai svarbi, todėl turi būti nepaliaujama. -kks-

Pašventintas relikvijorius

Balandžio 15 d. Kauno Gerojo Ganytojo parapijos bažnyčioje per vidudienio šv. Mišias pašventintas relikvijorius su pal. Jono Pauliaus II kraujo relikvija,

kurią parapijai padovanojo Krokuvos arkivyskupas metropolitas kardinolas Stanisławas Dziwiszas. Tai pirmasis toks relikvijorius Lietuvoje.

Šventė prasidėjo 10 val. iškilmingu Kauno arkivyskupo metropolito S. Tamkevičiaus, atgabenusio pal. Jono Pauliaus II kraujo relikviją, sutikimu. Po arkivyskupo sutikimo ir pasveikinimo buvo švenčiama Eucharistija.

Iškilmingos šv. Mišios prasidėjo iškilminga procesija, paskui pašventintas relikvijorius ir į jį įdėta pal. Jono Pauliaus II kraujo relikvija. Po maldos prie relikvijos švęsta Eucharistija, kuriai vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas S. Tamkevičius. Šv. Mišias koncelebravo Kaišiadorių vyskupas J. Ivanauskas, parapijos klebonas kun. J. Stankevičius ir kiti kunigai svečiai. Šv. Mišių metu parapijos jaunimas priėmė Sutvirtinimo sakramentą, kurį jiems suteikė vyskupai. Eucharistijoje dalyvavo parapijoje esančių mokyklų vadovai, Kauno Dainavos seniūnijos seniūnas A. Malinauskas, kiti svečiai. Po iškilmingo vyskupų palaiminimo parapijiečiai padėjo vyskupams ir parapijos klebonui kun. J. Stankevičiui už rūpinimąsi įrengiant relikvijorių ir už šią brangią pal. Jono Pauliaus II kraujo relikviją dovaną jų bendruomenei. Parapijos klebonas kun. J. Stankevičius vyskupams ir kunigams įteikė šiai progai atminti nukaltą medalį.

-pi-

Maldų už šeimas diena Krekenavos bazilikoje

Gegužės 13 d. Krekenavos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bazilikoje aukotos šv. Mišios už Panevėžio vyskupijos šeimas. Pasak bazilikos rektoriaus kun. dr. Gedimino Jankūno, idėja surengti tokią šventę radosi iš parapijos pastoracinės tarybos noro suburti šeimas maldai gegužės mėnesį, „kada taip gražiai raginame gegužines pamaldas šeimose švęsti kartu giedant, skaitant Marijos litaniją, galime susiburti prie Marijos, Šeimų Karalienės, kad ji mus užtartų, globotų ir vestų“.

Pamaldose taip pat dalyvavo Vilniaus ir Lietuvos stačiatikių arkivyskupas Inokentijus.

„Jei galėčiau iš naujo rinktis, į nieką neiškeisčiau kunigiškojo pašaukimo. Kurie šiandien niekina kunigus ir ieško tik dėmių Bažnyčioje, niekada nesupras, kokia didelė dovana yra kunigystė. Ji brangi tiek asmeniškai, tiek visai Dievo tautai“, – sakė arkivyskupas savo homilijoje. Prisimindamas 50 kunigystės metų, pažymėtų totalitarinės sistemos, santvarkų perversmo ir tautos prisikėlimo ženklų, ganytojas sakė, jog kunigystė, pasirinkta neturint septyniolikos metų, buvo ne našta, bet dangaus dovana: Kristus pašaukė ir davė jėgų. „Kristus nepažada pigios ramybės, sotaus gyvenimo ir nesibaigiančių pramogų. Jis tik pažada būti su savo mokiniais iki pasaulio pabaigos ir pakviečia juos būti jo prisikėlimo liudytojais. Štai ko Dievas nori iš šiandienės Bažnyčios, iš vyskupų, kunigų, vienuolių ir tikinčiųjų: būti gerais jo liudytojais. Ir visai nesvarbu, ar tie liudytojai bus giriami ar niekinami, ar reitinguojami į aukščiausią ar žemiausią vietą, jų pareiga bus ramiai ir atkakliai eiti į priekį ir neperstojamai liudyti mirusį, bet prisikėlusį Viešpatį“, – sakė ganytojas homilijos pabaigoje pabrėždamas, kaip reikia Lietuvai gerų, Kristaus ramybės ir vilties šviesą skleidžiančių kunigų.

Užbaigiant Eucharistijos liturgiją ir prieš suteikiant ganytojiškąjį palaiminimą, nuoširdžiais plojimais sutiktą apaštališkojo nuncijaus perduotą Šventojo Tėvo Benedikto XVI sveikinimą arkiv. L. Bonazzi palydėjo savo žodžiais pasveikintam ganytojui.

„Tiktai tada, kai susitinkame su prisikėlusiuoju Kristumi, kai jis ateina į mūsų asmeninį ir visuomeninį gyvenimą, žemė nustoja būti ašarų pakalne ir tampa ramybės sodu. Ačiū Jums už Jūsų asmeninį gyvojo Kristaus ir jo Evangelijos liudijimą“, – sakė arkiv. L. Bonazzi.

Jėzaus Draugijos generalinio vyresniojo t. Adolfo Nicolás SJ sveikinime, kurią perskaitė ganytoją taip pat sveikinęs Jėzaus Draugijos Lietuvos ir Latvijos provincijos provincijolas t. G. Vitkus SJ, arkivyskupo, prieš 44-erius metus tapusio ir Jėzaus Draugijos nariu, kunigystės kelias buvo pavadintas drąsiu Dievo karalystės liudijimu.

„Be tikėjimo nėra darbų, be darbų nėra tikėjimo – esate geriausias šių žodžių liudytojas“, – sakė kunigystės jubiliejaus proga LR Vyriausybės ir savo asmeniškai vardu arkivyskupą pasveikinęs premjeras Andrius Kubilius.

Vėliau pilnutėlėje arkivyskupijos konferencijų salėje sveikinimo ir padėkos žodžiais, gėlėmis, prasmingomis dovanomis, Kybartų parapijos jaunimo giesmėmis, arkikatedros sumos choro, jaunosios fleitininkės Gintarės Jakutytytės atliktais kūriniais Kauno arkivyskupui S. Tamkevičiui dėkota už ištikimą meilę Bažnyčiai ir Lietuvai, už šiandien atvirą, drąsų tiesos žodį, linkėta Dievo globos ir geros sveikatos tolesnėje tarnystėje.

„Prieš save matote kunigą ir vyskupą, kuris nenusivylė savo jaunystės pasirinkimu“, – sakė arkiv. S. Tamkevičius savo žodyje. Kunigystė, pasirinkta dar neturint septyniolikos, ganytojo žodžiais tariant, nebuvo „tik smagus pasivaikščiojimas gražiame Dievo pasaulyje“, turėjo sunkumų ir išmėginimų, drauge – ir Dievo paguodos bei gerų bendradarbių. Susirinkusiesiems buvo parodytas fotografijų (darytų ir paties ganytojo) albumas, atspindintis jo gyvenimo įsimintiniausias akimirkas.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos vardu jos pirmininką pasveikinęs LVK vicepirmininkas kard. A. J. Bačkis padėkojo už tikrą Prisikėlusiojo Kristaus liudijimą, tiesos apie Dievą, žmogų, šeimą, socialinį teisingumą skelbimą, pasigėrėtiną drąsą. Žodį taręs Rygos arkivyskupas Z. Stankewiczius linkėjo ir toliau būti priekyje atliekant Bažnyčios misiją rūpintis bendruoju gėriu, skelbti tiesą, viltį, pamatines visuomenės vertybes. Vilniaus ir Lietuvos stačiatikių arkivyskupas Inokentijus sveikindamas sakė, jog arkivyskupo S. Tamkevičiaus kunigystė, pasirinkta tikėjimo persekiojimų metais, reiškė gilų tikėjimą Dievu Gelbėtoju ir asmeninį pasiryžimą šiame kelyje daug ištvirti. Didvyriškumas ir drąsa, pasak arkivyskupo Inokentijaus, buvo pavyzdys ne tik katalikams, bet ir kitiems krikščionims Lietuvoje.

Buvo perskaitytas ir LR Seimo pirmininkės I. Degutienės atsiųstas sveikinimas arkivyskupui. Ganytoją taip pat sveikino LR Seimo TS-LKD frakcijos nariai, kelių ministerijų vadovai, Kauno miesto meras A. Kupčinskas bei Jonavos, Raseinių, Ukmergės miestų merai, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centro direktorė Birutė Burauskaitė, Kovo 11-osios Akto signataras Liudvikas Simutis, Lietuvos universitetų rektorių konferencija, Kauno aukštųjų ir katalikiškųjų švietimo įstaigų vadovai, Lietuvos Sąjūdžio Kauno skyrius, Lietuvos moterų vienuolių aukštesniųjų vyresniųjų konferencija ir seserys vienuolės, VDU KTF, *Marijos radijo*, kelių dešimčių katalikiškų organizacijų ir institucijų, visuomeninių organizacijų atstovai ir kt.

-kait-

Konferencija „Katalikiško švietimo uždaviniai Lietuvoje: padėtis, perspektyvos, iššūkiai“

Balandžio 16 d. Kaune, arkivyskupijos konferencijų salėje, vyko konferencija „Katalikiško švietimo uždaviniai Lietuvoje: padėtis, perspektyvos, iššūkiai“. Joje skaityti pranešimai ir dalytasi nuomonėmis apie katalikiško švietimo uždavinius Bažnyčios misijoje, katalikiškųjų ugdymo įstaigų vaidmenį ir perspektyvas bendrojoje švietimo sistemoje, paliesti ir šiuolaikinio ugdymo vertybiniai bei pasaulėžiūriniai aspektai ir kt.

Atsiliepdami į LVK pirmininko, Kauno arkivyskupo metropolito Sigitą Tamkevičiaus ir LVK Švietimo komisijos pirmininko, Lietuvos kariuomenės ordinaro Gintaro Grušo kvietimą, renginyje gausiai dalyvavo, katalikiškųjų mokymo įstaigų vadovai, įvairių dalykų mokytojai, tėvai, taip pat Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas ir Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ. Konferencijos darbui vadovavo LR Seimo narys, vienas iš Mokslo ir studijų įstatymo autorių Mantas Adomėnas ir katalikiško mėnraščio šeimai „Artuma“ vyriausiasis redaktorius Darius Chmieliauskas.

Arkiv. S. Tamkevičius, sveikindamas dalyvius, pabrėžė šio renginio aktualumą, ypač artėjant popiežiaus Benedikto XVI paskelbtiems Tikėjimo metams. Pasak konferencijai sėkmingo darbo linkėjusio LVK pirmininko, šiandien, kai, regis, dar visai neseniai grumtasi už teisę viešai išpažinti ir skelbti savo tikėjimą, jau džiaugiamės, galėdami kalbėti ne apie religinio švietimo galiomybę, bet apie jo kokybę.

Pirmąją konferencijos potemę „Švietimas kaip evangelizacijos įrankis“ aptarė vysk. G. Grušas ir M. Adomėnas. Vysk. G. Grušas irgi išsakė lūkestį, jog Tikėjimo metai duos naują paspirtį skleisti tikėjimą Bažnyčioje ir už jos ribų. LVK Švietimo komisijos pirmininkas teigė, kad Bažnyčia į katalikišką švietimą

Prie bazilikos durų besirenkančius žmones pasitikdamas parapijos jaunimas kvietė užrašyti savo maldos intencijas ant pagamintų gėlių žiedų. Bazilikos sienos vaikų iniciatyva buvo išpuoštos piešiniais, kuriuose jie pavaizdavo savo šeimų gyvenimą. Šv. Mišias aukojó bazilikos rektorius kun. dr. Gediminas Jankūnas. Giedojo bazilikos choras, vadovaujamas vargonininkės Virginių Kavaliauskienės. Per pamokslą kun. Gediminas kalbėjo apie maldą šeimoje, atkreipdamas dėmesį į namų bažnyčios galvą – šeimos tėvo santūrų maldos būdą ir pavyzdį savo vaikams, į jautrią motinos maldą, apie vaikams įdiegtą tikėjimą, kuris prabilis sąžinės balsu, išbandymų metu padėsiančiu jiems teisingai pasirinkti. „Jeigu šeimos pagrindas yra sutuoktinių meilė, tėvų meilė vaikams ir vaikų meilė tėvams, kas yra šitos meilės šaltinis? Reikia tik jam atsiverti – šaltinis yra Dievas. Ir kai meldžiamės, kai susirenkame į bažnyčią prie altoriaus – iš tiesų susirenkame prie Šaltinio“, – sakė pamokslininkas.

Po to šv. Mišių vadovas pakvietė visas dalyvaujančias šeimas atnaujinti savo santuokinį pažadą. Jaunimas atnešė atnašas, prie altoriaus buvo atneštos ir medžių šakos, papuoštos maldų intencijų žiedais, poetiniu žodžiu ir muzika padėkota savo brangiausiems šeimos nariams. Po šv. Mišių rektorius visus pakvietė į Krekenavos regioninio parko direktijos salę, kur vėlgi vyko meninė programa, Panevėžio vyskupijos šeimos centro darbuotoja Jolanta Masiokienė pristatė Šeimos centro veiklą, vėliau Krekenavos regioninio parko direktijos vyr. specialistė Lina Juozaitienė pakvietė apžiūrėti labai įdomią ir moderniai įrengtą, tik sausio mėnesį atidarytą Regioninio parko ekspoziciją. Kieme renginio dalyviai galėjo pabendrauti prie gausiai gėrybėmis nukrauto stalo.

-lk-

Pal. J. Matulaičio metams skirta paroda

Balandžio 16 d. Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijoje įvyko parodos, skirtos

Palaimintojo arkivyskupo J. Matulaičio metams, atidarymas, kuriame apsilonkė ir garbingas svečias – Lietuvos Respublikos ministras pirmininkas Andrius Kubilius. Įžangos žodį tarė viena iš parodos kuratorių – seminarijos bibliotekos vedėja p. Irena Aleksandravičienė. Ji pasveikino susirinkusiuosius ir pristatė pagrindinį parodos tikslą – paskatinti visus seminarijos bendruomenės narius, o ypač jaunas žmones – seminaristus gilintis į J. Matulaičio asmenybę, jo dvasinį ir rašytinį palikimą, išsamiau susipažinti su palaimintojo gyvenimu nuo gimimo iki mirties ir jo beatifikacija, nuoširdžiai melstis, kad palaimintasis Jurgis būtų kanonizuotas ir paskelbtas šventuoju.

Vėliau žodį taręs seminarijos rektorius mons. Ž. Vabuolas išreiškė viltį, kad paroda visiems patiks, o palaimintojo darbai apie Bažnyčios socialinį mokymą pasitarnaus Lietuvos vadovybei sprendžiant socialinius klausimus.

Ministras pirmininkas Andrius Kubilius padėkojo seminarijos rektoriui ir parodos organizatoriams už gražią galimybę prisiliesti prie didingos ir mums visiems artimos palaimintojo arkivyskupo J. Matulaičio asmenybės ir pabrėžė, kad XXI amžiaus sparčiai besikeičiančiame pasaulyje turime gerą progą stabtelėti ir pasižiūrėti į tuos žmones, kurie gyveno, kūrė, dirbo, buvo pasišventę Dieviui.

Dalydamasis mintimis apie palaimintąjį, kun. Vaclovas Aliulis MIC taikliai apibūdino jį pavadindamas „vargų ir antpuolių užgrūdinta asmenybe“. Jis išsamiai papasakojo arkivyskupo J. Matulaičio biografiją, pradėdamas nuo palaimintojo vaikystės, paminėdamas daugybę įdomių žinomų ir nežinomų palaimintojo gyvenimo detalių.

Istorikė, arkivyskupo J. Matulaičio gyvenimo ir veiklos tyrinėtoja dr. Genovaitė Gustaitė supažindino su palaimintojo gyvenimą ir jo veiklą iliustruojančiais archyviniais dokumentais, knygomis, įvairių žmonių atsiminimais ir mintimis apie šį mūsų tautos šviesuolį. –žt–

žvelgia daug plačiau, nei manoma kasdienybėje, jis neatsiejamas nuo visos Bažnyčios misijos, kylančios iš paties Kristaus kunigiškosios, karališkosios, pranašiškosios misijos skelbti Evangeliją. Buvo atkreiptas dėmesys, jog teisė ir pareigą skleisti tikėjimą turi ir kiekvienas pakrikštytasis. Pasak pranešėjo, katalikiškas švietimas kaip pamatinė Bažnyčios tarnystė pateikiama Kanonų teisės kodekse. Vyskupas priminė Šventojo Tėvo Benedikto XVI kvietimą imtis naujosios evangelizacijos – skleisti Gerąją Naujieną ne tik svetur, misijose, bet ir savo krašte, savo namuose, mokykloje ir pan. Būdamas pirmiausia vyskupų pareiga, katalikiškasis švietimas, apimantis ir tikybos dėstymą mokykloje, mokytojų, katechetų siuntimą, katalikiškųjų mokyklų, universitetų steigimą, naudojimąsi informavimo priemonėmis, Lietuvoje įteisintas – tai garantuoja LR sutartis su Šventuoju Sostu, – tačiau sykiu neatsiejamas ir nuo tėvų pareigos siekti, kad jų vaikams religinis ugdymas ir auklėjimas būtų užtikrinamas, rūpintis teise jį gauti. Tai vienas iš būdų augti pačiai Bažnyčiai ir drauge iššūkis, kuriam reikia bendrų pastangų ir atsiliepimo. Visiems palinkėta išitraukti į katalikiškojo švietimo darbą, ypač Tikėjimo metais rūpintis savo tikėjimo, Bažnyčios mokymo sklaida visais lygmenimis ir kad šioje srityje nueitas kelias per 20 metų taptų atspirtimi einant į priekį.

M. Adomėnas aptarė Katalikiškojo auklėjimo kongregacijos dokumentą „Katalikiškoji mokykla ant trečiojo tūkstantmečio slenksčio“ (1997), iškeliantį nūdienos iššūkius katalikiškai mokyklai, šiandien veikiančiai sudėtingomis vertybių krizės, pliuralizmo, subjektyvizmo, nihilizmo visuomenėje sąlygomis. Pranešėjas aptarė tokius katalikiškojo švietimo privalumus kaip ugdymo vientisumas, tiesos ieškojimo dvasia, autoriteto, dorybių, moralinės tvarkos, drausmės akcentavimas ir svarbiausia – žmogaus kaip asmenybės ugdymas. Visa tai galėtų tapti atsvara šiandienio ugdymo proceso fragmentacijai, mokytojo kaip dvasios ugdytojo nuvertinimui, alternatyva liberaliajai ir romantizuotai švietimo koncepcijai. Pranešime pabrėžta, jog šiandienio švietimo monopolizavimo akivaizdoje krikščioniška mintis kalba apie pirmesnę tėvų, Bažnyčios vaidmenį, taip pat priminta ypač tėvų pareiga rūpintis katalikiško švietimo plėtra.

Antrosios potėmės „Aukštojo mokslo erdvė: ar viską padarėme?“ pranešėjas LR švietimo ir mokslo ministro patarėjas prof. Paulius Subačius (VU, LKMA), pasidžiaugdamas aukštųjų katalikiškųjų ugdymo įstaigų įsitvirtinimu švietimo erdvėje, atkreipė dėmesį į ganėtinai dviprasmišką kataliko dėstytojo ar studento situaciją aukštojoje mokykloje: ar turima galimybė laisvai reikšti savo įsitikinimus ugdymo procese; ar turima drąsos rasti būdą, kaip svarstyti gyvybiškai svarbius pasaulėžiūrinius, moralinius-etinius klausimus, kai bendravimas už auditorijos ribų būna ribojamas; be to, ar nepristingama drąsos pasakyti tiesos žodį, kai studijų aplinkoje stokojama sąžiningumo ir kt. P. Subačius atkreipė dėmesį, jog kalbėti apie aukštąsias studijas (pvz., teologijos) neįmanoma, nekeliant klausimo apskritai apie aukštojo mokslo paskirtį, daug didesnę prasmę, nei tik sėkmingą absolventų įsiliejimą į darbo rinką. Doc. Vincentas Vobolevičius (ISMU) pasidalijo mintimis apie JAV konfesinio ugdymo sistemą, pabrėžė, jog katalikiškiems universitetams svarbu turėti stiprių kunigų sielovadininkų, savo įsitikinimų neslepiančių ir džiaugsmingai tikėjimą liudijančių dėstytojų, nebijoti racionalaus mąstymo.

Trečiajame potėmėje „Katalikiško švietimo tinklo plėtra: poreikiai, problemos, galimi sprendimai“ kalbėjęs t. Gintaras Vitkus SJ, LKMA Tarybos narys, sakė, jog katalikiškosios mokyklos šiandien turi priimti iššūkį būti kokybiškos, prieinamos, ugdyti žmogų, išipareigojantį teisingumui, krikščioniškosioms

vertybėms. Šiandien katalikiškosioms mokykloms svarbu įsivardyti, ko jos siekia ir ar yra pajėgios įgyvendinti savito ugdymo (kaip jas traktuoja valstybė) koncepciją, be to, išlieka aktualus klausimas, kas atliks jų vertinimo funkciją, kad neliktų tik imituojančios tai, kam įpareigoja katalikiško švietimo misija. Pasak Rūtos Šalkauskienės, tėvų iniciatyva įkurtos Šv. Juozapo katalikiškosios mokyklos Vilniuje steigėjos, katalikiška mokykla, kaip niekas kitas, yra ypač palanki erdvė asmenims susitikti, asmens vertingumui atpažinti ir jį atskleisti. LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkas Valentinas Stundys pripažino, kad katalikiškų mokyklų tinklas kuriasi „iš apačios“, tačiau dar per mažai kalbama apie katalikišką švietimą bendrajame švietimo kontekste, pabrėžė, jog svarbu „pasimatuoti“ katalikiškų švietimo institucijų poreikį, rūpintis jų plėtros optimizavimu ir kt.

Ketvirtąją poteme „Ugdymo turinys ir pasaulėžiūros formavimas“ kalbėjęs Kauno Juozo Urbšio katalikiškosios vidurinės mokyklos direktorius Paulius Martinaitis atkreipė dėmesį, jog ugdymo programų uždavinių neįmanoma įgyvendinti be krikščioniškojo matmens, o pats svarbiausias katalikiškos mokyklos bruožas – kad jos nebijo klysti, ieškoti, siekia ugdymo vientisumo. Be to, direktoriaus manymu, nei vienas mokomasis dalykas per 20 metų nepadarė tokios pažangos, kaip tikybos mokymas. Doc. Zita Nauckūnaitė (LEU; ŠMM ugdymo plėtotės centras) pasidalijo mintimis apie atnaujinamą Lietuvos kalbos ir literatūros programą, būtiną parengti vaikų literatūros kanoną, pabrėžė, jog ir literatūros, ir apskritai mokymo procesas turi vesti į prasmę, ugdyti etines nuostatas, atsiliiepti į pačius giliausius vaiko poreikius.

Konferencijos eigoje pranešėjų žodis, gyva dalyvių diskusija atskleidė, jog katalikiškasis švietimas, nors ir nestokojantis iššūkių bei sunkumų, irgi yra gyvas procesas, gyvybės ir naujų vėjų nešantis į jau esamą švietimo sistemą. Be kita ko, katalikiškųjų mokyklų atstovai paliudijo, jog jų pasirinkta ugdymo kryptis pastebimai keičia bendruomenę, teikia tvirtą pagrindą augti.

-kait-

Atsinaujinimo diena

Balandžio 22 d. Kaune, *Park Inn* konferencijų salėse, vyko antroji šiemet „Gyvųjų akmenų“ bendruomenės surengta ir šiemet švenčiamiems Pal. Jurgio Matulaičio metams skirta Atsinaujinimo diena „Nugalėkime blogį gerumu“. Joje pagrindinių konferencijų ir grupių pranešėjai su dalyviais iš įvairiausių Lietuvos kampelių dalijosi, kaip krikščionims atpažinti blogį ir į jį atsakyti išiklausant į palaimintojo vyskupiškąjį šūkį, išsižiūrint į jo gyvenimo ir šventumo pavyzdį. Kaip visada, nemažai laiko skirta šlovinimui ir maldai. Dvasinio atsinaujinimo renginys po darbo grupelėse užbaigtas drauge švenčiama sekmadienio Eucharistija, kuriai vadovavo Vilniaus arkivyskupijos vyskupas augziliaras Arūnas Poniškaitis.

Ses. Ignė Marijošiūtė MVS pirmojoje konferencijoje „Ką reiškia nugalėti blogį gerumu?“ atkreipė dėmesį, jog blogis (kylantis iš paties žmogaus, santykių, aplinkos, piktojo veikimo) yra visa, kas pažeidžia Dievo planą, jo galią ir mintį. Kaip atsilaikyti, kad blogis nenuginkluotų? Pasak ses. Ignės, reikia tik vieno: kad visa žmogaus gyvenime būtų siejama su Dievu, visa „panardinama Kristuje“, kaip tai darė palaimintasis Jurgis. Išgyvenęs skaudžią tėvų, vėliau gimtojo krašto netektį, nuolat kamuojamas ligos, patyręs ir aplinkinių nesupratimo, ir persekiojimų, grasinimų, savo gyvenimo įvykius jis sutiko asmeniškai apsisprendimu: „Reikia imtis pačiam Dievo keliais vaikščioti“ (iš „Užrašų“). Išskeldama

Gailestingumo šventė Vilniuje

Balandžio 15 d. Gailestingumo šventė Vilniuje baigėsi Gailestingumo savaitė. Visą savaitę į Gailestingumo šventovę plūdo piligrimai, norėdami prisiglausti prie Gailestingosios Jėzaus širdies. Į klausimą, ką reiškia šis ženklas, kad būtent Vilnių Jėzus pasirinko gailestingumo miestu, atsakė Vatikano radijo bendradarbė Renatos Žiūkaitė pakalbintas apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Luigi Bonazzi.

„Viešpats apsiereiškė Faustinai jau Plocke ir pasakė apie savo Gailestingumą, bet daugiausia Jisai kalbėjo Faustinai, kai ji gyveno Vilniuje. Faustinos *Dienoraštis* daugiausia rašytas Vilniuje, tad teisinga Vilnių vadinti Gailestingumo miestu. Ką tai reiškia Vilniaus miestui? Aš galvoju, kad Bažnyčia tiek Vilniuje, tiek visoje Lietuvoje gavo Dievo Gailestingumo palikimą, kurį būtina kiekvieną kartą vis giliau atrasti. Šį brangakmenį turi Vilnius ir visa Lietuva. Tačiau negalime jo laikyti tik sau. Turime iš jo mokytis mes patys, kad galėtume jį skleisti visai Lietuvai ir pasauliui. Noriu pasakyti, kad esame tarsi Faustinos palikti Dievo Gailestingumo apaštalai. Ne vien Lietuvai ir Vilniui, bet ir visam pasauliui privalome skelbti Dievo Gailestingumą. Gražioji žinia, kurią Vilnius turėtų skelbti, yra ta, kad Dievo Gailestingumo dėka mes galime iš naujo atgimti. Kaip aš, atlikęs išpažintį, Sutaikinimo sakramento dėka jaučiuosi iš naujo atgimęs, lygiai taip, atleisdamas kitam, galiu padėti iš naujo atgimti šalia esančiam žmogui, tam, kuris yra mane įskaudinęs. Atleidimas yra tarsi gyvybės versmė tam, kuris atleidžia, ir lygiai taip pat tam, kuris gauna atleidimą. Vilniaus ir visos Lietuvos Bažnyčia yra kviečiama būti pirmose eilėse skelbiant šitą Dievo Gailestingumą. Norėčiau visiems palinkėti, kad taip ir būtų. Aš pats lygiai taip pat jaučiu didžiulį įsipareigojimą skelbti Dievo Gailestingumą.“ -vr-

Tarptautinė konferencija

Gegužės 11–12 d. VDU Katalikų teologijos fakultete vyko Filosofijos katedros ir

Katalikų teologijos fakulteto organizuota tarptautinė mokslinė konferencija „Religinė patirtis ir tradicija“. Jau trečią kartą surengta konferencija peržengė Lietuvos ribas. Šiame joje dalyvavo pranešėjai iš 17 pasaulio šalių. Dvylikoje teminių grupių lietuvių, anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis perskaityti 45 pranešimai apie religinės patirties poveikį tradicijai, religinės tradicijos įtaką religinei patirčiai, religinę patirtį svietimoje religinėje aplinkoje, religinę patirtį kaip ekumeninį fenomeną, kasdienės ir neįprastinės religinės patirties reikšmę religinei tradicijai, socialinius religinės patirties ir tradicijos aspektus, literatūrinę ir meninę religinės patirties raišką. Parengti du stendiniai pranešimai. Konferencijos dalyvius sveikindamas VDU KTF dekanas dr. Benas Ulevičius pasidžiaugė tokiu didžiuliu susidomėjimu: „Tai įrodo, kad religija yra labai svarbi mūsų gyvenime. Teologijos fakultetui religijos klausimas labai aktualus, nes KTF supranta save kaip vidinį religijos vertintoją. Religinė patirtis yra viena svarbiausių religijos vertinimo prielaidų. Gyvename tokioje visuomenėje, kurioje sąlyčiai tarp visuomeninių ir religinių grupių yra neišvengiami ir pagaidautini. Todėl natūralu, kad įvairios religijos yra katalikų teologijos dėmesio lauke. Ši konferencija mus priartina prie stereotipų griovimo, geresnio pasaulio religijų situacijos supratimo ir brandesnio bei sąmoningesnio katalikybės išgyvenimo.“ Konferencijos organizacinio komiteto pirmininkė doc. dr. Agnė Budriūnaitė džiaugėsi, kad rengiant konferenciją susidomėjimo sulaukta ne tik iš Europos šalių, bet ir iš Libano, Pietų Afrikos, Kinijos. Šiais metais joje dalyvavo literatūros mokslo atstovai, muzikologai, kurie retai atsiliepia į tokio pobūdžio konferencijų rengėjų kvietimus. Daugumos pranešimų tekstai išspausdinti atskiru leidiniu ir yra prieinami skaitytojams VDU ir Nacionalinėje Mažvydo bibliotekose. -sam-

Konferencija Šiauliuose

Balandžio 27 d. Šiaulių universiteto bibliotekoje Šiaulių universiteto Humani-

šį palaimintojo pavyzdį, be kita ko, ses. Ignė atkreipė dėmesį, jog Evangelijos žodžius: „Nesiduok pikto nugalimas, bet nugalėk pikta gerumu“ (Rom 12, 21) palaimintasis praktikavo daug anksčiau, nei tai buvo įrašyta jo kaip vyskupo šūkyje. Šis sąmoningas pasirinkimas leido palaimintajam, nepaisant nieko, atsi-duodant Viešpaties malonei, darbuotis vien Dievo garbei ir Bažnyčios gėriui.

„Kaip keblumų apsuptyje atpažinti blogį ir nepasiduoti?“ – į šį klausimą atsakymo ieškoti, kaip antroje konferencijoje sakė kun. dr. Arnoldas Valkauskas, turime Bažnyčios mokyme. Apie dabarties laiką, kai tebevyksta aštri dvasinė kova, kalbėjęs popiežius Paulius VI savo audiencijoje (1972 m. lapkričio 15 d.) atkreipė dėmesį, jog šiandienos pasaulyje, nors Dievas yra suteikęs amžinybės pažadą ir jo malonė veikia, tebeegzistuoja ir blogio realybė; piktoji dvasia, pasinaudodama žmogaus jausmais, vaizduote, instinktais, sėja klaidas ir nelaimės žmonijos istorijoje. Popiežius Pauliaus VI pabrėžia, kad krikščionis turi suprasti, jog dvasinis nekaltumas ateina ne iš savęs, bet iš Dievo malonės, turi būti kovotojas, budėti, nesileisti blogio nugalimas. Pasak kun. dr. A. Valkausko, šiandien ypač svarbu, nors nėra paprasta, mokytis atpažinti, kas yra ne iš Dievo, kas neatitinka Bažnyčios mokymo, apaštalų tikėjimo, nes tikėjimo vardu braunasi ir už žmogaus sąmonę, jo pasirinkimus grumiasi galybė nekrikščioniškų praktikų, ezoterinis, antroposofinis mąstymas, didžiulė Rytų kultūros įtaka, be to, pati žmogaus sąmonė nuo tiesos objektyvumo pasislinkusi į subjektyvumą. Prele-gentas rekomendavo atidžiai skaityti Bažnyčios dokumentą „Jėzus Kristus – gyvojo vandens nešėjas“ (2003), atkreipė dėmesį į popiežiaus Benedikto XVI kvietimą į naująją evangelizaciją šiuo ypač tikėjimui nepalankiu metu, kai kiekvienas pats sau yra tikėjimo „matas“, pabrėžė, kaip svarbu šiandien tvirtas, aiškus, paprastas evangelinis tikėjimas, kurio centre yra Jėzus Kristus.

Po pietų vargdienų seserys Ignė Marijošūtė ir Viktorija Plečkaitytė grupėse aptarė, koks turis būti kiekvieno krikščionio kelias žvelgiant palaimintojo gyvenimo perspektyvoje. Šis šventumo kelias, pasak seserų, „kasdieniškas“, tad prieinamas kiekvienam šventumo siekiančiam krikščioniui. Be kita ko, į palaimintąją Jurgį skatinta žvelgti taip, kaip mokė pal. Jonas Paulius II: „Šventuosius reikia priimti širdimi ir tikėjimu, kad jie parodytų mums kelią.“ Ses. Evelina Lavrinovičiūtė MVS dalijosi su jaunimu, ką reiškia gyventi pasišvenčiant Dievui ir Bažnyčiai, paliudydama ir tai, jog jos perskaityti pal. Jurgio „Užrašai“ iškart patraukė savo maksimalizmu.

Švęsti Eucharistiją parengė Antano Šalaševičiaus katechezė. Švenčiant sekmadienio Eucharistiją vysk. Arūnas Poniškaitis savo homilijoje, be kita ko, atkreipė dėmesį į svarbų krikščioniškąjį atliepą susidūrus su blogiu, primindamas, jog „blogis sunaikinamas ne nusikaltėlio mirtimi, bet jo atsivertimu, o tam prielaidas galime sudaryti tik mylėdami ir palikdami erdvės, būtinos laisvai atsigręžti į Dievą“, be to, pal. Jurgio mintimi, būdami „priešais ne žmonių ar asmenų, o tik klaidingo mokslo ar nuomonių“.

„Pagaliau, kas gi yra tas gerumas, kuris nugali blogį? Ši sąvoka mūsų dėmesį atkreipia vis dėlto ne į įgimus ar išsiugdytus charakterio bruožus, netgi ne į priešų meilę kaip dorybę, bet į svarbiausią viso gėrio Šaltinį – Dievą. Kai evangelijoje turtingas jaunuolis, kreipdamasis į Jėzų kaip į žmogų, pavadino jį geruoju mokytoju, šis atsakė, kad „niekas nėra geras, tik vienas Dievas“ (Mk 10, 18). Visa, kas mumyse yra gero ir gražaus, kyla iš Dievo. Kai susitai-kiname, esame taikoje su Dievu – tai yra pati gražiausia dieviškojo gerumo pergalė prieš blogį“, – sakė vysk. A. Poniškaitis savo homilijoje gausiai ir džiugiai Eucharistiją šventusiems Atsinaujinimo dienos dalyviams. -kait-

Kunigų susirinkimai

Telšių vyskupijos

Balandžio 18 d. Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos didžiojoje auloje vyko kasmėnesinis kunigų ugdymo susirinkimas. Tą dieną prieš kunigų konferenciją Telšių vyskupijos kurijoje vykusiame vyskupijos dekanatų dekanų posėdyje, kuriam pirmininkavo Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ, dekanai svarstė aktualius klausimus rengiantis Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejui, kuris bus iškilmingai švenčiamas 2013 m.

Susirinkusius kunigus pasveikino Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ, bendrai maldai vadovavo Telšių vyskupijos vyskupas augziliaras Linas Vodopjanovas OFM. Po maldos vyskupas J. Boruta SJ pristatė ir aptarė einamuosius Telšių vyskupijos reikalus bei aktualius klausimus.

Vyskupas ordinaras kalbėjo apie gegužinių pamaldų organizavimą ir patikino, jog abu Telšių vyskupai per visą gegužės mėnesį lankys ypač prie koplytstulpių, kaimo kapinaitėse, vienišų kryžių ar kitose šventose vietose susibūrusius maldai tikinčiuosius, juos pasveikindami ir palaimindami. Vyskupas ordinaras su dekanais ir parapijų klebonais derino Sutvirtinimo sakramento parapijose teikimo grafikus.

Telšių vyskupijos šeimos centro direktorius kan. J. Ačas supažindino su Gyvybės dienos šventimo istorija, Bažnyčios apie gyvybę mokymu bei šios dienos minėjimo programa Telšių vyskupijoje.

Telšių vyskupijos katechetikos centro vadovas mons. R. Gudlinkis pristatė Telšių vyskupijos pasirengimo Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejui darbo grupės priimtus nutarimus bei siūlomas šventimui priemones, pristatė 2013 m. dekanatų centruose vyksiančių Eucharistinių kongresų grafiką. Pagrindinis Eucharistinis kongresas numatomas 2013 m. rugpjūčio 3–4 d. Telšiuose ir Varniuose. Katechetikos centro vadovas kunigams taip pat priminė, kad jie laiku pristatytą informaciją apie tikybos mokytojus, kurie tradiciškai per didžiuosius Žemaičių Kalvarijos atlaidus (liepos mėn.) iš Telšių vyskupo gauna kanoninius siuntimus dėstyti tikybą mokyklose ateinančiais mokslo metais. Telšių Vyskupo V. Borisevičiaus kunigų seminarijos rektorius kun. V. Ačas pristatė tradicinės visos Telšių vyskupijos šv. Mišių patarnautojų dienos programą.

Po susirinkimo Telšių katedroje aukotoms šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupas ordinaras J. Boruta SJ, koncelebravo Telšių vyskupas augziliaras L. Vodopjanovas OFM bei Telšių vyskupijos kunigai. Šv. Mišių pradžioje Telšių vyskupas J. Boruta SJ, pasveikinęs kunigus ir tikinčiuosius, kvietė melstis už Telšių vyskupiją ir jos reikalus. Jis taip pat pateikė Dievo tarno kankinio vyskupo V. Borisevičiaus, kurio iškėlimo į altorių garbę meldžiama kiekvieno mėnesio 18 dieną, prisiminimus apie 1931 m. Telšiuose vykusį Eucharistijos kongresą. Vyskupas išryškino tikinčiųjų aktyvumą, maldingumą ir gausius kongreso dvasinius vaisius to meto vyskupijos gyvenime. Pamokslą pasakė Telšių vyskupijos vyskupas augziliaras Linas Vodopjanovas OFM. Komentuodamas tos dienos Šv. Rašto skaitinius, vyskupas išryškino maldos už vyskupus ir kunigus svarbą ir būtinybę.

Po šv. Mišių Telšių katedros kriptoje prie Dievo tarno vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus kapo melstasi, kad jis kuo greičiau būtų iškeltas į altorių garbę visuotinėje Bažnyčioje.

tarinio fakulteto Filosofijos ir antropologijos katedra drauge su Telšių vyskupo Vincento Borisevičiaus seminarija surengė tarptautinę mokslinę konferenciją „Dvasingumo raiškos tikrovė bendruomenės aplinkoje“. Siekta atskleisti krikščioniško dvasingumo raiškos ypatumus, jiems įtakos turinčius veiksnius ir dvasingumo ugdymo galimybes bendruomenėje, aptarti bendruomeninio dvasingumo sklaidos būdus. Temos aktualumą bei reikšmingumą liudijo gausūs pranešimus pristačiusių mokslininkų būrys. Krikščioniškojo bendruomeninio dvasingumo klausimus nagrinėjo įvairių mokslų atstovai: edukologai, kultūrologai, istorikai, teologai, filosofai, etnologai, taip pat menininkai. Net šešis pranešimus skaitė pašvęstojo gyvenimo nariai ir kunigai. Iš viso perskaityta 17 pranešimų, dar su 3 stendiniais pranešimais susipažinti buvo galima pertraukų metu.

Pirmąjį pranešimą „Antropologinis klausimas ir *homo religiosus*“ skaitė kunigas iš Italijos, popiežiškojo Laterano universiteto prof. Paolo Asolanas. Pirmojoje konferencijos dalyje vyravo bendrojo pobūdžio pranešimai, nagrinėjantys dvasinių vertybių raišką, sektinų pavyzdžių visuomenėje stoką, socialinę atsakomybę.

Vėliau pereita prie konkretesnių klausimų. Aptartas šeimos, mokyklos, parapijų, religinių organizacijų, vienuolių, bažnytinių judėjimų bendruomeniškumas, jo vieta bei indėlis visuotinio ugdymo dvasingumui. Pristatyti visumos, sistemiškumo klausimai akademinėje bendruomenėje. Iškeltas bendruomenės buriantį asmenybių vaidmuo. Nagrinėtos meno formos, brandinančios asmenybes ir jų bendruomeniškumo jausmą. Simboliška, jog priešpaskutinis konferencijos pranešimas skirtas šermėnų liaudiškojo pamaldumo raiškos formų paveldui. Paskutiniame pranešime apie Kryžių kalno muziką bendruomenės dvasingumo ugdyme išaukštintas kryžius, per kurį yra atėjęs Prisikėlimas ir džiaugsmas. Konferencija baigėsi diskusijomis bei apibendrinimu.

Šiauliuose vykusio konferencija buvo paskutinė – baigiamoji net 6 sekcijas skirtinguose miestuose jungusios konferencijos „Dvasingumo sklaida ugdymo realybėje“ dalis. Šiauliuose konferencijos sekcija turėjo katalikišką pobūdį. Ji pradėta šv. Mišiomis, kurias aukojo Šiaulių vyskupijos generalvikaras kun. Saulius Matulis, Telšių seminarijos rektorius kun. Viktoras Ačas ir svečias iš Italijos kun. Paolo Asolanas. Atidarymo metu perduoti konferencijos globėjo Šiaulių vyskupo Eugenijaus Bartulio sveikinimai. Sveikinimo kalbas taip pat sakė Šiaulių universiteto rektorius prof. dr. Vidas Lauruška, Telšių seminarijos rektorius Viktoras Ačas, Filosofijos ir antropologijos katedros vedėja doc. dr. Jūratė Mackevičiūtė. Pristatytas antrasis konferencijų pagrindu rengiamas leidinys – kolektyvinė monografija „Ugdymo dvasingumas“. Ši tęstinė tarptautinė mokslinė konferencija, organizuojama kas antri metai, yra penktoji. 2004 m. Šiaulių universitete pradėti nagrinėti aktualūs dvasingumo sklaidos meninėje ugdymo realybėje klausimai. Vėliau įsitraukė Vilniaus pedagoginis universitetas. Praplėsta tema: dvasingumo sklaida ir raiška pradėta nagrinėti ne tik meninio, bet ir viso ugdymo realybėje. Konferencijos globa patikėta Šiaulių vyskupui Eugenijui Bartuliui. Į problematikos nagrinėjimą įsitraukė dar daugiau Lietuvos regionų: Širvintų, Rokiškio, Šakių, Utenos. irat-

Vidinio išgydymo vakaras

Gegužės 7 d. Kauno arkivyskupijos konferencijų salėje vyko atviras vidinio išgydymo vakaras „Ateikime pažinti Dievą kaip savo tikrąjį Tėvą“. Šio renginio organizatorius Katalikų evangelizacijos centras vadovauti šiam vakarui pakvietė svečius iš Anglijos – tris vaikus išauginusius sutuoktinius Lisą ir Christopherj Guinness, kurie jau 20 metų dalyvauja tarptautinėje tarnystėje „Gyvasis vanduo“ ir siekia Kristaus mokymo šviesoje padėti turintiems tapatybės ir bendravimo problemų, kenčiantiems dėl sužeidimų žmogiškųjų santykių ir lytiškumo srityje.

Vilkaviškio vyskupijos

Gegužės 8 d. Marijampolėje, vyskupijos Pastoraciniame centre, tradicinis kas mėnesinis vyskupijos kunigų susirinkimas pradėtas Valandų liturgija – Dienine, po kurios pagrindinį pranešimą skaitė LVK sekretoriaus padėjėjas kun. Ričardas Doveika. Prelegentas supažindino kunigus su nuo š. m. birželio 1 dienos įsigaliojančiu įstatymu dėl bažnytinių santuokų registravimo civilinės metrikacijos skyriuje. Kun. R. Doveika išsamiai pristatė situacijos sunkumus ir jos pozityvumą bei konkrečiai aptarė anketą, kurią kunigai privalės užpildyti ir pateikti civilinės metrikacijos skyriams. Svečias atsakė ir į visus kunigų klausimus.

Antroje susitikimo dalyje prof. kan. Kęstutis Žemaitis vyskupijos kunigus supažindino su vyskupo Juozo Olekos, kurio palaikai birželio 9 dieną iš Vilkaviškio miesto kapinių bus perkelti į Vilkaviškio katedrą, gyvenimu. Vyskupijos ganytojas Rimantas Norvila pateikė Lietuvos bei Vilkaviškio vyskupijos sakramentų teikimo statistiką, lygindamas penkerių metų laikotarpį, kalbėjo apie bažnyčios lankymo bei ligonių lankymo statistikos duomenis, o susitikimo pabaigoje pateikė ir vyskupijos kurijos finansinę ataskaitą.

-krb-

Kauno arkivyskupijos

Gegužės 9 d. Kauno arkivyskupijos kurijoje vyko kunigų konferencija, kuriai vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius.

Pirmojoje dalyje konferencijos svečias – LVK sekretorius kun. Ričardas Doveika sielovadą šeimos ir santuokos srityje pavadino kasdiene kunigų duona. Jiems, ypač vyresnio amžiaus, registruojant bažnytinę santuoką, teko išgyventi įvairių permainų, vienokių sovietmečių, kitokių – nepriklausomybės laikais. Lietuvos vyskupai per pastarąjį laiką daug padarė, kad atskirtų žmonių sąmonėje bažnytinę sakramentinę praktiką ir civilinius procesus, taip pat nuolat palaikė dialogą su valstybe šioje srityje. Nuo 2001 m. galiojusį laikinąjį susitarimą (pagal jį valstybė pripažino bažnytinę santuoką, o jaunavedžiai jos sudarymo faktą Bažnyčioje turėjo patys pranešti civilinei įstaigai) kovo 23 dieną pakeitė LVK ir Teisingumo ministerijos pasirašytas susitarimas dėl Katalikų Bažnyčioje sudarytų santuokų įtraukimo į valstybinę apskaitą pakeitimo. Kun. R. Doveika aptarė, kokių teisinių padarinių siekiant išvengti buvo pasirašytas šis susitarimas, ir pabrėžė juo priimtą Bažnyčios įsipareigojimą, jog nuo birželio 1 d. santuoką palaiminęs kunigas per 10 dienų praneša apie tai civilinės metrikacijos skyriui. Teisingumo ministerija savo ruožtu yra įsipareigojusi kartą per pusmetį vyskupijų kurijoms pateikti įtrauktų į registrą bažnytinių santuokų sąrašus. LVK sekretorius atsakė į kunigų klausimus, taip pat supažindino juos, kaip tinkamai užpildyti teisingumo ministro nustatytos formos pranešimą, pateikiamą civilinės metrikacijos skyriui, kurio teritorijoje yra parapija.

Antroji kunigų konferencijos dalis buvo skirta jaunimo katekizacijai. Arkivyskupijos Katechetikos centro vadovas dr. Artūras Lukaševičius aptarė rengimo Sutvirtinimo sakramentui padėtį. Pasak KC vadovo, Kauno miesto parapijose, dekanatų centruose Sutvirtinimui rengiama pagal šio centro programą „Jaunuolių rengimas Sutvirtinimo sakramentui“. Pasidžiaugta ir rezultatais – parapijose pastebima daugiau tikinčio jaunimo. Programos sėkmė, pasak A. Lukaševičiaus, – tai jauni žmonės, kurie lieka parapijoje įsitraukdami į jau veikiančias joje grupes. Pabrėžta gero katecheto svarba – dėl jų kandidatūrų kunigai paraginti kreiptis į KC. A. Lukaševičius atkreipė dėmesį, kaip svarbu jaunimui drauge su bendraamžiais atrasti tikėjimo

džiaugsmą, sustiprinti savo krikščioniškąjį identitetą, todėl pakvietė kunigus skatinti parapijų jaunimą dalyvauti ypač jiems skirtuose renginiuose.

Arkivyskupas S. Tamkevičius paragino kunigus skirti daugiau sielovadinio rūpesčio tam, kad kuo daugiau sutvirtinamųjų liktų Bažnyčioje, priminė sielovadinę pareigą ieškoti pačių geriausių būdų, kaip padėti jaunimui artėti prie Viešpaties, atsiverti iš jo gaunami tikėjimo malonei. Buvo diskutuota ir dėl sutvirtinamųjų amžiaus – dabartinio jaunimo emocinės brandos stoka skatintų svarstyti, ar nereikėtų Sutvirtinimui rengti šiek tiek vyresnius paauglius (dabar LVK nutarimu Lietuvoje šiam sakramentui rengiama nuo 14 metų).

Konferencijoje buvo aptartos kitos sielovados aktualijos, tarp jų – ir priešgaisrinės bažnyčių apsaugos klausimas, kuris naujai iškilo po skaudaus gaisro Paštuvos bažnyčioje. Be to, arkivyskupas priminė klebonų pareigą palaikyti kunigų tarpusavio bendrystę parapijoje, atkreipė dėmesį į atsakomybę kalbant viešojoje erdvėje, ragino atsisakyti teikti sakramentus jų pageidaujantiems ne savo vyskupijose ir kt.

-kait-

Mirė Gvidas Vainorius SJ (1981–2012)

Gvidas Vainorius gimė 1981 m. spalio 8 d. Rietave. Mokėsi katalikiškoje ir Lauryno Ivinskio vidurinėje mokyklose. 1997 m. iš Lauryno Ivinskio vidurinės mokyklos atvyko į Kauno jėzuitų gimnazijos II klasę. Po metų Kauno jėzuitų gimnazijos išsiūstas mokyti į jėzuitų gimnaziją JAV. 1999 m. grįžo į Kauno jėzuitų gimnaziją ir 2000 m. ją baigė. 2000–2002 m. rengėsi jėzuito tarnystei jėzuitų naujokyne Šiauliuose, ten 2002 m. rugsėjo 7 d. davė amžniuosius įžadus Šv. Ignaco bažnyčioje.

Studijavo Dubline, Milltowno teologijos ir filosofijos institute, 2005 m. įgijo filosofijos bakalauro laipsnį. 2008 m. Ignaco Lojolos universitete Čikagoje įgijo filosofijos magistro laipsnį. 2008–2009 m. dirbo sielovadinio darbo koordinatoriumi bei tikybos mokytoju Kauno jėzuitų gimnazijoje. 2009 m. pradėjo teologijos studijas Popiežiškajame Grigaliaus universitete Romoje ir kartu tęsė filosofijos daktaro studijas Lojolos universitete Čikagoje.

2010 m. atliko specialią apsisprendimo už kunigystę (Arrupės mėnesio) programą ir rekolekcijas. Šių metų pavasarį Gvidas Vainorius turėjo būti išventintas diakonu, o ateinančių metų vasarą – kunigu.

2011 m. vasarą Čikagoje Gvidui diagnozuotas skrandžio vėžys. Jis pakėlė chemoterapiją ir keturias operacijas. Ir Lietuvoje, ir užsienyje jėzuitai bei Gvido bičiuliai meldė Dievą stebuklo. Po vienos iš operacijų atrodė, kad Gvidas pasveiks. Deja, liga sugrįžo su dar baisesne jėga ir kančia. Jo kvėpavimas nutrūko balandžio 20 d. vakarą.

Balandžio 24 d., bažnyčios varpams gaudžiant, su Gvidu atsisveikino Lojolos universiteto bendruomenė ir Čikagos lietuviai. Lietuvoje su Gvidu atsisveikinta balandžio 28 d. Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčioje. Nuo balandžio 29 d. iki gegužės 1 d. urna su palaikais buvo pašarvota Kauno Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčioje, iš kur po laidotuvių šv. Mišių išlydėta į Petrašiūnų kapines.

Gausiai susirinkę įvairaus amžiaus vakaro dalyviai buvo raginami pažvelgti į savo santykį su žemiškuoju tėvu, patikėti Viešpaties išgydymui šio santykio sužeidimus, įsiskaudinimus, kurie neleidžia žmogui džiaugtis Dievo meile. Pasak dr. L. Guinness, žemiškieji tėvai ne visada patenkina pačius giliausius vaikų poreikius, nes ir patys nebūna gilioje širdies vienybėje su Dievu Tėvu. Be to, žmogus jaučia vidinę našlaitystę, kurios niekas, be Dievo meilės, negali panaikinti. Vakaro dalyviai raginti patikėti, jog žmogus yra mylimas Dievo Tėvo vaikas, kviesta melstis, kad pats Viešpats panaikintų tas vidines kliūtis ir užtvaras, kurios trukdo priimti Dievo Tėvo meilę, jo tėviškumą.

Gegužės 8 d. pranciškonų svečių namų „Domus Pacis“ konferencijų salėje svečiai iš Anglijos vedė ugdymo seminarą „Dievo meilės patirties svarba pastoraciniame darbe“. Jame dalyvavo apie 100 žmonių – dauguma kunigų, vienuolių, aktyvių pastoracijos darbuotojų, į įvairias sielovadines programas įsitraukusių savanorių ne tik iš Kauno arkivyskupijos. Seminare nagrinėta, kaip patiems sau ir kitiems padėti pasiekti svarbiausią savo krikščioniškosios kelionės tikslą – atkurti vaikišku pasitikėjimu grindžiamą santykį su Dievu, susigrąžinti dėl įvairių sužeidimų ir nuodėmės prarastą ar aptemdytą Dievo vaiko savimonę, atrasti Dievą kaip mylintį ir mus laiminantį Tėvą. Prelegentai kvietė apmąstyti įvairių, dažniausiai vaikystėje patirtų sužeidimų ir nuodėmingumo nulemtą betėvystės, našlaitiškumo jauseną ir Jėzaus prisikėlimu grąžintą bei dovano-tą įvaikystę – Dievo vaikų patirtį. Pasak prelegentų, šie „dieviškieji mainai“, šis perkeitimas vyksta per atleidimą ir atperkamąją Kryžiaus auką.

Katalikų evangelizacijos centras Kaune pradėjo įgyvendinti evangelizacinę programą „Pradžioje“, kurios autorė yra psichiatrijos dr. L. Guinness. Ja siekiama padėti žmonėms pamatyti savo gyvenimo šaknis, atkurti vaikišku pasitikėjimu grindžiamą santykį su Dievu.

-kait-

Kardinolas S. Dziwiszas pagerbė vyskupus iš Lietuvos Šv. Stanislovo iškilmėse Krokuvoje

Gegužės 13 d. Krokuvoje Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius ir Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas kartu su beveik puse šimto vyskupų ir daugiatūkstantiniu tikinčiųjų būriu iš Lenkijos bei kaimyninių kraštų dalyvavo Šv. Stanislovo garbei skirtose iškilmėse. Svečiai iš Lietuvos buvo ypatingai pagerbti: Krokuvos arkivyskupo kardinolo Stanisława Dziwiszo prašymu arkiv. S. Tamkevičius vadovavo iškilmingai procesijai iš Vavelio katedros į Skalkos aikštę, kur švęsta Eucharistijos liturgija, o procesijai po pamaldų atgal į Vavelį vadovavo vysk. J. Ivanauskas.

Krokuvoje vykstančios iškilmės šv. Stanislovo garbei – didelis įvykis Krokuvos bei visos Lenkijos Bažnyčiai, sutraukiantis dalyvių ir iš kitų vyskupijų bei šalių. Šiomet jose taip pat dalyvavo Lenkijos primas arkiv. Józefas Kowalczykas bei jo pirmtakas kard. Józefas Glempas, apaštališkasis nuncijus arkiv. Celestino Migliore, Varšuvos metropolitas kard. Kazimierz Nycz, kiti hierarchai iš užsienio: Vokietijos, Čekijos, Slovakijos, Latvijos, Kazachstano. Iškilmės sutapo su kasmetine nacionaline slovakų katalikų piligrimine kelione į Dievo Gailestingumo šventovę Krokuvoje. Jos dalyviai – apie 20 tūkst. piligrimų – gausiai papildė procesijos dalyvių gretas, kurių daugumą sudarė Krokuvos miesto bei arkivyskupijos tikintieji.

Šv. Stanislovas – vienas pagrindinių visos Lenkijos ir atskirai Krokuvos arkivyskupijos globėjas. Pagal kronikininkų perduodamą tradiciją jis žuvo nuo karaliaus Boleslovo rankos 1079 m. Konfliktas tarp karaliaus ir anuometinio Krokuvos vyskupo Stanislovo kilęs dėl to, kad Stanislovas priekaištavo valdovui dėl jo neder-

mo elgesio su pavaldiniais. Procesijų Stanislovo garbei tradicija siekia 1088 metus: iškilmingai nešamos jo relikvijos iš Vavelio katedros (kur iki dabar saugomos) į Skalką (kur pagal tradiciją buvo nužudytas) ir po pamaldų – atgal į Vavelį. Procesija keliauja pagrindinėmis Krokuvos senamiesčio gatvėmis. Šv. Stanislovas gerbiamas ir Lietuvoje, jis yra ir Vilniaus arkikatedros globėjas.

Šiomet kartu su šv. Stanislovo relikvijomis buvo nešamos ir kitų šventųjų bei palaimintųjų relikvijos: tai Jackaus (Hiacinto), Alberto Chmielowskio, ses. Faustinos Kowalskos ir pal. Jono Pauliaus II. Naujas ir svarbus šių metų iškilmių akcentas – svečių iš kaimyninių šalių aktyvus dalyvavimas. Procesijai vadovavo hierarchai iš Lietuvos, o iškilmingose Mišiose homiliją pasakė Prahos arkivyskupas kardinolas Dominik Duka. Šiometinės Šv. Stanislovo iškilmės paliudijo, kad Krokuva, dėl Dievo Gailestingumo šventovės, šv. Stanislovo ir pal. Jono Pauliaus II, pamažu tampa regioniniu ir tarptautiniu pamaldumo centru. Tai rodo ir Lietuvos hierarchų dalyvavimas, ypač reikšmingas dabartiniu, problemišku lietuvių ir lenkų tarpvalstybinių santykių kontekste. Šv. Stanislovo, kuris gerbiamas būtent dėl to, kad drįso parodyti teisingą kelią pasaulietiniam valdovui, figūra tarsi nurodo, kad Bažnyčia turi pareigą ir potencialą teigiamai veikti abiejų katalikiškų tautų santykius.

-kk-

Naujai apibrėžti Caritas Internationalis santykiai su Vatikanu

(KAP, KAI) Gegužės 2 d. buvo paskelbtas Vatikano valstybės sekretoriaus kardinolo Tarcisio Bertone pasirašytas įsakas, kuriuo išplečiamos už Caritas Internationalis atsakingos Popiežiškosios tarybos *Cor unum* ir Vatikano valstybės sekretoriato kompetencijos sritys. Taryba *Cor unum* ir Vatikano valstybės

sekretoriatas nuo šiol vykdys finansinę Vatikane įsikūrusios Caritas Internationalis priežiūrą siekiant „skaidraus ir sąžiningo organizacijos valdymo“. Nuo šiol visi dokumentai, susiję su tikėjimo ar doros klausimais, bus derinami su *Cor unum* taryba. Bus derinamos taip pat Caritas Internationalis sutartys su kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis, vyriausybėmis ir valstybinėmis institucijomis. Caritas Internationalis prezidentas kardinolas Oscaras Rodriguezas Maradiaga komentare Vatikano radijui organizacijos statutinius pakeitimus vertino teigiamai. Pasak jo, tai žingsnis modernizuojant humanitarinės pagalbos darbą. Jie sukuria prielaidą karitatyvinę ir socialinę veiklą suvokti kaip Bažnyčios misijos dalį.

Tęsiamas dialogas su Šv. Pijaus X brolija

(KAP, KAI) Gegužės 16 d. paskelbtas Tikėjimo mokymo kongregacijos pranešimas, aptarus balandžio 17 d. gautą Šv. Pijaus X kunigų brolijos vyresniojo vyskupo Bernardo Fellay atsakomąjį raštą. Komunikate teigiama, kad suformuluota keletas pastabų tolesnei diskusijai. Taip pat nutarta kitų trijų arkivyskupo M. Lefebvre'o 1988 m. neteisėtai iššventintų vyskupų situaciją spręsti atskirai.

Vatikano spaudos salės direktorius kun. Federico Lombardi atsakydamas į žurnalistų klausimus sakė, kad derybos su Šv. Pijaus X brolija bus tęsiamos ir dar neaiškus jų pabaigos laikas. Toliau darbuojasi Tikėjimo mokymo kongregacija ir Popiežiškoji *Ecclesia Dei* komisija, tačiau paskutinį žodį tars Šventasis Tėvas. Kun. F. Lombardi taip pat paaiškino, kad neverta laukti susitarimo, kuris automatiškai galiotų visiems brolijos nariams. Trijų brolijos vyskupų situaciją nutarta nagrinėti atskirai; pavyzdžiui, vyskupo R. Williamsono (žinomo dėl viešo holokausto neigimo) atveju išskyla santykių su judaizmu klausimai.

Po pusantrų metų trukusio Vatikano ir Šv. Pijaus X brolijos ekspertų dialogo 2011 m. rugsėjo mėnesį brolijai buvo pateikta doktrininio sutarimo preambulė. Po dviejų nepakankamai konkrečių brolijos atsakymų balandžio 17 d. gautas brolijos vyresniojo vyskupo B. Fellay atsakymas, kuris buvo apsvaistytas Tikėjimo mokymo kongregacijos sesijoje.

Priešingai negu brolijos vyresnysis vysk. B. Fellay, vyskupai Bernard'as Tissier de Mallerais, Alfonso Ruiz de Galaretta ir Richardas Williamsonas laikosi nuostatos, kad „sutarimas su dabartine Roma neįmanomas“. Šią nuostatą brolijos vyskupai pareiškė brolijos vyresniajam vysk. B. Fellay adresuotame laiške, kuris veikiausiai vienijimosi priešininkų pažeidžiant konfidencialumą buvo paskelbtas internete.

Austrijos vyskupų dokumentas apie naują evangelizaciją

(KAP) Austrijos vyskupų konferencija paskelbė dokumentą „Skelbimas ir naujoji evangelizacija šiandienos pasaulyje“ (www.bischofskonferenz.at). Šis dokumentas yra svarbus įnašas būsiamiems Tikėjimo metams. Dokumento išangoje pabrėžiama, kad Jėzaus Kristaus patikėtai Evangelijos skelbimo misijai vykdyti šiandien reikia gyvo santykio su Jėzumi Kristumi ir meilės žmonėms. Į tikėjimą žvelgiama ne tik kaip į įvykį ir procesą, bet taip pat akcentuojama su Jėzumi Kristumi puoselėjamo asmeninio santykio istorija. Austrų vyskupų dokumente minimi palyginti nauji sielovados akcentai: 4-ajame skyriuje kalbama apie estetikos reikšmę skelbiant tikėjimą, „kokybės lūkesčius“, taip pat tikėjimo sąsają su gyvenimu. Atsižvelgiama taip pat į šiandienos žmonėms būdingą

laisvės suvokimą, kai mieliau renkamas silpno susisaistymo ryšius ir trumpalaikius įsipareigojimus.

Reikės naujų bažnytinių struktūrų

(KAP) Kardinolas Christophas Schönbornas gegužės 9 d. Vienos arkivyskupijos bažnytiniams darbuotojams skirtame interneto žurnale *Thema Kirche* paskelbė svarstymus apie būtiną bažnytinių struktūrų reformą ateityje. Pasaulio mastu tolydžio daugėja katalikų, taip pat kunigų ir seminaristų, o Europoje katalikų pasauliečių nuošimtis mažėja net sparčiau negu kunigų. Žvelgdamas į Austrijos visuomenę Vienos arkivyskupas sakė nematęs sekuliarizacijos proceso pabaigos ženklų; jokia paguoda, kad panašią krizę išgyvena kitos krikščioniškosios konfesijos. Pasak kardinolo, išgyvenami pokyčiai sietini ne su Katalikų Bažnyčios mokymo ypatybėmis, pavyzdžiui, celibatu, katalikų mokymu apie santuoką ir lytiškumą arba popiežiaus primatą. Tarp svarbiausių gyvenimo tikrovės pokyčių kardinolas Ch. Schönbornas mini susisiekiimo ir komunikacijos technologijas, niekada anksčiau nebūtą masinę gerovę, laisvių garantijas; tai labai pakeitė žmonių požiūrį į tikėjimą, gyvybę, šeimos gyvenimą, institucijas. Vis dėlto, pasak kardinolo, mobilus šiandienos žmogus jaučia didžiulį Dievo žodžio ir šventybės, taip pat bendruomeniškumo alkį.

Šių iššūkių akivaizdoje Vienos arkivyskupas ragina naujai suvokti visuotinės pakrikštytųjų kunigystės pasaulimą. Pasak jo, nors dar tebėra gyvų tradicinių parapijų, jos tampa veikiau išimtimi. Kardinolas ragino kurti „gyvas tikėjimo ląsteles“ tiek parapijose, tiek už jų ribų. Jis ragino aktyviai dalyvauti „tikėjimo steigimo“ iššūkyje

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

vysk. Gintaras Grušas
kun. Ričardas Doveika

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 730 egz.

ISSN 1392-6098